

Законик о поступку судском у грађ. парницама од 20. фебруара 1865, Закон о допунама у закону о поступку судском у грађанским парницама од 4. априла 1881. и Закон о изменама и допунама у закону о поступку судском у грађанским парницама од 19. априла 1885.

Садржај

Основна правила

Надлежност општинских судова

Поступак код општинских судова

Рабоши

Надлежност првостепених судова

Одношење судова међу собом

Парничари

Заступање парничара

Поступање код суда

Припрема за извиђење

Тужба

Итна ствар

Одговор

Рокови и рочишта

Одустанак од парнице

Поравнање

Акта

Извиђање и суђење

Докази

Исправе

Сведоци и сведоџбе

Вештаци

Заклетве

Главна заклетва

Допуњавајућа

Заклетва, којом се вредност опредељује

Одкривајућа

Пресуде решења и наредбе судске

Суђење у апелационом суду

Расматрање у касационом суду

Заштита

Протвужба

Изазвачка парница

Рачунска парница

Достављање судских пресуда и решења

Обезбеђујућа средства

Општа правила обезбеђења

Особена правила обезбеђења

Прибелешка

Забрана

Притвор дужника

Обустава

Изабрани суд

Кратко суђење по исправама

Извршење пресуде

Уништење неуредне јавне продаје

Одмор судски

Таксе

Закључење

Регистар грађ. пост.

Уведено у нови инвентар бр. 3288

1 јануара 1842 год.

Београд.

УСТРОЈСТВО СУДОВА

ПРВОСТЕПЕНИХ, АПЕЛАЦИОНОГ, КАСАЦИОНОГ
И БЕОГРАДСКО ТРГОВАЧКОГ

СА

ПОСТУПЦИМА

ГРАЂАНСКИМ И СТЕЦИШНИМ
ЗА КЊАЖЕСТВО СРБИЈУ

У БЕОГРАДУ

У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ

1881

Зак. б.
38475

САДРЖАЈ

I.

Закон о устројству судова.

	СТРАНА
Окружних судова	3
Апелационог суда	11
Касационог суда	17
Трговачког суда	28

II.

Законик о поступку судском у грађ. парницама.

Основна правила	37
Надлежност општинских судова	39
Поступак код општинских судова	42
Рабоши	48
Надлежност првостепених судова	49
Одношење судова међу собом	58
Парничари	58
Заступање парничара	62
Поступање код суда	68
Припрема за извиђење	68
Тужба	69
Итна ствар	72
Одговор	73
Рокови и рочишта	77
Одустанак од парнице	84

Поравнање	84
Акта	85
Извиђање и суђење	85
Докази	93
Исправе	95
Сведоци и сведоџбе	102
Вештаци	117
Заклетве	121
Главна заклетва	127
Допуњавајућа	130
Заклетва, којом се вредност опредељује	130
Одкривајућа	131
Пресуде решења и наредбе судске	133
Суђење у апелационом суду	136
Расматрање у касационом суду	140
Заштита	143
Противтужба	145
Изазвачка парница	146
Рачунска парница	147
Достављање судских пресуда и решења	149
Обезбеђујућа средства	155
Општа правила обезбеђења	155
Особена правила обезбеђења	159
Прибелешка	159
Забрана	160
Притвор дужника	164
Обустава	166
Поновљење парнице	167
Избрани суд	171
Кратко суђење по исправама	176
Извршење пресуде	180
Уништење неуредне јавне продаје	212
Одмор судски	214
Таксе	216
Закључење	220
Регистар грађ. пост.	225

III.

Закон о стеццишном поступку.

Опредељење стеццишта, надлежност суда и случајеви, кад се стецциште отвара	249
Закони распоред тражбина против стеццишне масе	252
Тражбине по праву сопствености	252
Тражбине поверитеља из опредељених масалних добара	252
Особена опредељења у смотрењу непокретних добара	253
Особена опредељења у призрењу покретности, које би као залога служиле	255
Тражбине личних поверитеља из стеццишне масе. Ра- според таквих	255
Стеццишно поступање у опште	259
Поступање до распродаје масалног имања	259
Измирење поверитеља	288
Измирење поверитеља из непокретних масалних добара	288
Измирење поверитеља из покретних ствари, које им за ручну залогу служе	296
Измирење личних поверитеља из опште стеццишне масе	297
Правила за скорије измирење поверитеља	299
Правила о начину исплате	302
Окончање стеццишта	303
Подељење доцније одкривеног дужниковог имања	304
Наплата у стеццишту пречишћених (ликвидираних) траж- бина из доцније дужником стеченог или овоме при- падшег имања	304
О поступању са презадуженим и о казнењу повиног	305
О благодејањима, која се невином дужнику дају при уступању имања	306
Стеццишни поступак над фабрикантима, трговцима у опште и трговачким друштвима	310

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ III.

по милости божијој и вољи народа

КЊАЗ СРПСКИ.

ПРОГЛАШАВАМО И ОБЈАВЉУЈЕМО СВИМА И СВАКОМЕ, ДА ЈЕ
ДРЖАВНИ САВЕТ РЕШИО, И ДА СМО МИ ОДОБРИЛИ
И ОДОБРАВАМО

ЗАКОНИК

О поступку судском у грађанским парницама.

Основна правила.

§. 1.

Овај законик прописује правила, по којима ће се приватна права у грађанским парницама на суду тражити, бранити, доказивати, обезбеђивати, судити и пресуђена извршивати.

§. 2. *аналогсја*

Ако за какав случај не би било у овоме законнику прописаног правила, суд ће по подобним прописима или основима, у овоме законнику постављеним, случај такав расправити.

§. 3.

Где нема тужитеља, не може бити ни суђења;

овог суда одштампан је је исправно да се свагда понови закон у §. 4. Види шта је тога.

Кад Србин има парницу са странцем, и странац са Србином, у случајима изложеним у §§. 45. 46. и 47. грађанског законика, поступаће се по прописима овог законика. *Г. с. 1878. §. 46. 47. и 48. нове одредабе у законику. одређује странци суд одборника.*

Кад парницу међу собом имају странци оних држава, које у Србији имају своје заступнике, судиће им српски судови само онда, ако обе стране на то од својих конзулата саизвољење донесу.

§. 5.

Судови у Србији јесу:

1. општински (примирителни);
2. првостепени: окружни судови, суд вароши Београда, суд туговачки у Београду;
3. апелациони суд;
4. касациони суд

А осим тога за извесне случајеве

5. избрани суд.

ГЛАВА ПРВА

Надлежност општинских судов.

§. 6.

Општински судови надлежни су:

а., да суде све спорове до 200 динара закључно,¹ а о непокретностима и меничним потраживањима до 100 динара закључно, изузимајући спорове о наслеђу. Овим се не мењају наређења §. 242 грађанског поступка. Ако се парничари на вредност спора не сложе, суд ће је преко три вештака сазнати.

б., да суде о службеностима пољским, које су изложене у §. 335. грађанског законика.

в., да могу парничаре равњати и за веће суме, било о непокретностима, било о дуговима и покретностима, само кад парничари представу и изјаве жељу. О томе издаће општински суд парничарима писмено поравњење.

г., да могу, по сагласију парничара, одобравати избране судове у споровима до суме означене у тачки под а., и наређивати, кога се дана има суђење предузети.

¹ Види тачку в., § 27. овог поступка, по којој се изузимају од суђења општинских судов спорови испод 200 динара, где је поверитељ каса судска или државна, или управа фондова. *Због XVIII изм. 1875.*

Парничари ће у овом случају бирати по једног судију и по једног заменика, а обојица председника; деловођу бирају судије. Не сложили се у избору председника, суди парницу редовни општински суд.

Судијама плаћају парничари по три динара дневно у име дангубе и трошка, ако су судије из општине, у којој се суди, а по пет динара дневно у име дангубе, трошка и подвоза, ако су из друге општине.

Овај трошак полажу у напред обе парничне стране по пола, а после крива страна враћа другој страни положени трошак.

Који судија, пошто се избора прими, без важног узрока на одређено време не дође да суди, па због његовог недолазка не буде суђење тога дана, тога ће општински суд осудити да плати трошак и дангубу како судијама тако и парничарима и сведоцима, који су дошли.

д. кметови села, које с другим општинау саставља, суде са два призвана одборника, или ако ових нема у месту, са два поштена човека све спорове у свом селу до 10 динара закључно, осим спорова о непокретности и службености. Но овим се не мењају наређења изложена у §. 41. закона „о устројству општина и општинских власти.“

(Замена од 17. Јануара 1876 г. зб. XXVIII. стр. 59, која је ступила у живот 1. Марта исте године).

§. 7.

Надлежан је редовно суд оне општине:

1. у којој тужени стално живи, или ако сталног места обитавања нема, у којој се у време тужбе нађе; и

2. у којој је ствар, око које је парница.

§. 8.

Но за онсга, који је у једној општини по уговору што учинити дужан, као н. пр. дуг платити, рад какав урадити и т. д., надлежан је и суд ове општине, а и оне, из које је тужени.

§. 9. §. 19.

Општински суд надлежан је, на захтевање поверитеља (§. 6.), и да стави забрану на покретну ствар дужника, која се у домашају општине нашла буде, па био овај из те општине или не био, ако не би могао дати сигурност за оно, што се тражи од њега.

§. 10.

Општински суд, на захтевање онога, кога се тиче, може задржати од пута оне безкућнике и слуге, који у каквој општини живе, али немају сталног места и занимања, па својим одласком из места где се налазе, могу осујетити чије потраживање (§. 6). §. 19.

§. 11.

Општински суд надлежан је тако исто да по захтевању поверитеља (§. 6) задржи с пута и сваког путника, ако не би платио што је дужан, или не би дао сигурност, и наредити да ће на њега пази, да не би куд отишао.

Поступање код општинских судова.

§. 12.

Општински судови позивају и парничаре и сведоке печатом, или их набављају преко својих служитеља.

§. 13.

Општински судови примају тужбе, одбране и жалбе усмено, а писмене тужбе и жалбе примају само од лица, која нису из исте општине; саслушавају парничаре и сведоке јавно, извиђају парнице просто, пресуђују и одмах пресуде исказују усмено и јавно, а пресуде своје извршују сами.

Ако који сведок или вештак не би на позив суда дошао у одређено време, а изостанак не би важним узроцима оправдао, општинска власт казниће га новчано од 2 до 10 динара. Ако ли која парнична страна на дан суђења не дође, и изостанак не оправда, спор ће се пресудити по поднешеним доказима.

Пресуда ће се саопштити преко надлежног општинског суда, ако је парничар са стране.

Сваку пресуду дужни су општински судови у протокол суђења завести, којег ће форму прописати министар правде, а и на писмено парничарима издати, кад који од парничара то захте и прописну таксу плати.

Ако би се пресуда морала из чепокретног имања извршити, општински суд писаће дотичној власти полицијској, која ће пресуду извршити по општим правилима о извршењу пресуда.

Пресуда кмета селског (кад се општина из више села састоји) одмах је извршна како се изрече. А тако исто извршне су и пресуде општинских судова у споровима, који не прелазе вредност од 20 динара.

(Замена од 17. Јануара 1876 год. зб. XXVIII. стр. 59, која је ступила у живот 1. Марта исте год.)

§. 14.

Тужитељ, који је тражио забрану или задржање дужника, дужан је за три дана, од кад му је тражење уважено, дати тужбу.

Ако то не учини, суд ће, ако је забрана, ову скинути, а ако је задржање туженог с пута, овога пустити.

§. 15. § 18

Противу пресуда општинских судова у споровима преко 20 динара, дају се жалбе преко општинског суда одбору општинском.

Жалба се може и усмено одмах по саопштењу пресуде изјавити, што ће се записати у протокол суђења.

Општински судови на примљену жалбу издаће уверење, ако парничар то захте.

Противу поравњења учињеног по тачки под в., §. 6. подноси се жалба надлежном првостепену суду. Решење његово о томе одмах је извршно.

Противу пресуда изабраних судов за дела под г., у §. 6. назначена, нема места жалби. Но избрани суд дужан је за пет дана предати по један комад пресуде парничарима, а један комад са осталим актима предати општинском суду на чување.

(Замена од 17. Јануара 1876 год. зб. XXVIII. стр. 59, која је ступила у живот 1. Марта исте год.)

§. 16.

Жалбе се дају само за осам дана, од дана, кад је саопштена пресуда или решење, а при поравњењу, од дана, кад је ово парничарима на писмено дато. Доцније поднешена жалба одбациће се.

Жалба, дата пошти на повратни реџепис, сматра се као да је и самом суду предата.

(Замена од 17. Јануара 1876 год. зб. XXVIII. стр. 59, која је ступила у живот 1. Марта исте год.)

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV

по милости божјој и вољи народа

КЊАЗ СРПСКИ

ПРОГЛАШАВАМО И ОБЈАВЉУЈЕМО СВИМА И СВАКОМЕ, ДА ЈЕ НАРОДНА СКУПШТИНА РЕШИЛА И ДА СМО МИ ПОТВРДИЛИ И ПОТВРЂУЈЕМО:

ЗАКОН

О допунама у законнику о поступку судском у грађанским парницама.

После § 17 додаје се:

§ 17. а

„Изузећа противу појединих судија општинскога суда решаваће општински суд, ако има довољан број чланова за решавање; а ако нема, онда ће суд то доставити председнику окружнога суда, који ће решити о изузећу.

Против решења општинског суда, ако се њиме изузеће уважава, нема места жалби; а ако се не уважава, онда се жалба може поднети председнику окружног суда за осам дана, од дана, кад је решење саопштено.“

§. 17. б

„Кад је цео суд или већина судија, ма из којих узрока препречена да парницу решава,

онда ће суд сам, а и на захтевање једне или обе парничне стране, доставити то председнику окружнога суда, и овај ће ако су узроци довољни одредити други најближи општински суд, који ће ту парницу извидити и пресудити.

А ако нађе да нема довољно узрока за искључење одбациће жалбу.

У оба ова случаја решење је председника извршно.

Препоручујемо председнику Нашег министарског савета, Нашем министру правде, да овај закон обнародује и о извршењу се његовом стара; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

4 априла 1881 год.,

У Београду.

М. М. ОБРЕМОВИЋ с. р.

(М. П.)

Видио и ставио државни печат,
чувар државног печата,
председник министарског савета,
министар правде,

М. С. Пироћанац с. р.

Председник
министарског савета, министар правде

М. С. Пироћанац с. р.

Министар унутрашњих дела,

М. Гарашанин с. р.

§. 17. *Види дакле §. 17 а и б,*

Изузећа су против судија и овде она иста, која су побројана у § 52 овог законика за судије првостепеног суда, осим ако су парничари знали и пристали на суђење; тако исто и за сведоке важе правила од § 208 до § 246 грађанског поступка.

(Замена од 17. Јануара 1876 год. зб. XXVIII. стр. 59, која је ступила у живот 1. Марта исте год.)

§. 18.

Противу поравњења (§. 6.), може се жалити суду само ако има преваре, ма она по казнителном законнику и не била казнима.

§. 19. §. 9 и 10.

Противу решења о забрани или задржању дужника с пута, даје се жалба *суду општинском* ~~одбору општинском~~ на начин, као што се жалба и против пресуде даје:

- 1, Ако дужник није никако саслушан, или
2. Ако поверитељ нема никаквих доказа за своје тражење.

(Замена од 17. Јануара 1876 год. зб. XXVIII. стр. 59, која је ступила у живот 1. Марта исте год.)

§. 20.

Жалбе против пресуде и решења општинског суда разматрају и решавају у последњем степену 5 ~~одборника~~ *председник или поручник* ~~који председник или поручник суда одреди.~~

Ове одборнике (судије) а осим ових и два заменика, бираће одбор из своје средине свагда на три месеца у напред. Ови одборници изабраће из своје средине једног за председника за целу тромесечну перијоду.

Веће општине могу и више оваквих одборских одељења наименовати.

Дан суђења овог другог суда одређује председник општинског суда како за парничаре и њине сведоке, тако и за одређене судије и одборнике, тако, да друго суђење мора бити најдаље до 30 дана од дана пријављене жалбе. Овако састављен други суд, извидеће ствар и пресудити. Пресуда овог суда одмах је извршна, чим се јавно искаже. И ове пресуде морају се завести у протокол суђења.

(Замена од 17. Јануара 1876 год. зб. XXVIII. стр. 59, која је ступила у живот 1. Марта исте год.)

§. 21.

Ако првостепени суд, према поднешеним доказима жалитеља, нађе, да је при поравњењу преваре заиста било, он ће поравњење уништити, и тужитеља упутити, да редовну парницу поведе противу чега нема жалбе.

Иначе поравњење ће решењем прогласити за стално, и оно ће се одмах извршити.

§. 22.

Заклетве по пресуди полагаће парничари у општинском суду.

§. 23.

Општински судови наплаћиваће у корист општинске касе од сваке губеће стране таксу:

а., На вредност спора три од сто.

б., За сваку писмену пресуду издату један динар.

в., За мали печат по пет пара динарских.

г., За суђени спор у другостепеном суду два динара, и

д., За сваки потрошени табак и штампани позив, по десет пара динарских.

(Замена од 17. Јануара 1876 год. зб. XXVIII. стр. 59, која је ступила у живот 1. Марта исте год.)

§. 24.

Ако општински суд најдаље за 40 дана пресуду, пошто постане извршна, не изврши, може се парничар жалити одбору, који ће одмах наложити суду, да у новом року, који несме бити дужи од 30 дана, пресуду изврши. Ако се у овоме року пресуда не изврши, а тако исто ако одбор нађе и у првом року, да је било небрежења, казниће између судија онога, ко је крив, од 5 до 50 динара у ползу општинске касе, а у случају кад је парничар неизвршењем пресуде оштећен, ако штета није већа од 200 динара, осудиће судије и на накнаду штете.

(Замена од 17. Јануара 1876 год. зб. XXVIII. стр. 59, која је ступила у живот 1. Марта исте год.)

ГЛАВА ДРУГА

О р а б о ш и м а.

§. 25.

Лсбари, касапи, млекари, водоноше, свећари и овима подобни, могу доказивати рабошем — квочком, — на коме се подписао или свој печат ставио онај, који је ствари примао.

Рабош — квочка — потпун је доказ о количини, у колико се слаже с пилетом, које се налази у туженога. И без пилета потпун је доказ, ако тужени неће пиле да покаже или га је шћердао, или непажњом изгубио.

Али ако тужени докаже, да је пиле случајно и без његове кривице изгубио, онда се оставља општинском суду, да оцени такав доказ.

§. 26.

Рабош јо доказ само за тридесет дана, од кад су се по њему почеле давати ствари. И тако, ако поверитељ после тога најдаље за тридесет дана ^{од дана даваче} дужника не тужи, мораће своје право доказивати другим начином. ^{дакле 2 месеца}

Рабошем се не може доказивати већи дуг од 250 гроша пореских.

ГЛАВА ТРЕЋА

О надлежности првостепеног суда.

§. 27.

Првостепени суд надлежан је у грађанским споровима, што се тиче вредности спора :

а, за све предмете, који се проценити не могу, изузимајући пољске службености (§ 6. грађ. пост.)

(Додатак од 17. Јануара 1876 год., који је ступио у живот 1. Марта исте год., зб. XXVIII. стр. 59).

б., за процениме предмете непокретности, који вреде више од 100 динара, и друге спорове, који прелазе суму од 200 динара.

(Замена од 17. Јануара 1876 год. зб. XXVIII. стр. 59, која је ступила у живот 1. Марта исте год.); и

в., за спорове, који не износе више од 240 гроша пореских, где је поверитељ каса судска или државна, или управа фондова.

(Допуна од 26. Новембра 1865 год. зб. XVIII. стр. 174, и од 14. Јула 1878 зб. XXXIII. стр. 58).

§. 28.

У опште надлежност суда опредељује се по месту туженог лица, у коме оно стално живи или пребива.

За тужбе противу правних лица (§. 61.) и лица, која једно тело састављају (корпорације), надлежан је суд онога места, у коме се чланови тог лица, или њини заступници, обично састају ради свога посла.

§. 29.

За тужбу противу учесника (§. 60.) надлежан је онај суд, који је надлежан за оног учесника, кога тужитељ првог у тужби именује.

§. 30.

За оне, који иначе ван отачаства живе, и за оне, којима се никако стално место пребивања у Србији не зна, а немају у Србији никаквог непокретног имања, надлежан је онај суд, који је за тужитеља надлежан.

§. 31.

За жену надлежан је суд њеног мужа. Ово исто вреди и за удовицу, докле место пребивања сасвим не промени. За децу брачну, усвојену или за закону признату, надлежан је суд онај, који је за оца надлежан, баш ако би отац умро или из земље изашао.

За небрачну децу надлежан је суд, који је за матер надлежан.

Но ако жена удаљена од места пребивања мужа, или ако деца удаљена од места пребивања родитеља, живе на другом месту, као учитељи, вештаци, калфе, слуге, рукоделци и т. д., онда они могу бити тужени и код суда оног места, где овако живе.

§. 32.

За лице, које стално место пребивања или живљења нема, надлежан је суд, у ком се округу оно нађе у време, кад је тужба суду дана.

§. 33.

Кад тужени има више места пребивања у разним округима, тужитељу се оставља да избере, код кога од ових судова оће да се тужи.

§. 34.

За тужбе о испуњењу или уништењу уговора, или о накнади штете из уговора истичуће, надлежан је онај суд, у кога се округу уговор испунити има; ако није казано где ће се уговор испунити, онда је надлежан суд оног округа, у ком је уговор закључен. *о отвореним створима*

§. 35.

За распре због старатељства или управљања туђег имања, надлежан је суд онога округа, у коме је било старатељство или управљање.

Ако је старатељство судом наређено, онда је онај суд надлежан, који је то наредио.

§. 36.

За тужбе о правима стварним, о деоби, о границама, тужбе за притежање непокретности, ту-

жбе због стварне службености или непокретне залогe, надлежан је суд онај, у кога се округу имање налази. *и нестобратности*

§. 37.

За тужбе о обезбеђењу надлежан је онај суд, у кога се округу налази имање, које се за обезбеђење тражи; а у случају притвора дужника, и где се овај у бегству ухвати.

§. 38.

Онај суд, који је за умрлог био надлежан за живота његова, надлежан је:

- 1., за све тужбе о наслеђу и испоруки;
- 2., за све тужбе наследника противу наследника;
- 3., за све тужбе поверитеља умрлог;
- 4., за све тужбе, којима се испуњење последње воље тражи.

§. 39.

Онај суд, који је надлежан за главну ствар, надлежан је и за споредну.

§. 40. *§. 342. 343*

Онај суд, који је надлежан за тужбу, надлежан је и за противтужбу.

§. 41.

За грађанска тражења, истичућа из недозвољених дела, надлежан је онај суд, где је то дело

учињено, ако се у исто време и о кривици не суди, иначе онај суд, који о кривици суди. *§. 295. Ку. ст.*

§. 42.

За чиновника, који би имао накнадити какву штету, учињену у званичној дужности, надлежан је онај суд, који министар правде одреди.

§. 43. *§. 346.*

За парницу, којом се познати тужитељ изазивље, надлежан је онај суд, који је за изазивача надлежан.

§. 44.

За поновљење парнице надлежан је онај суд, који је ту парницу пресудио.

§. 45.

За жалбе противу пресуде избраног суда, надлежан је онај суд, у кога је округу избрани суд предмет пресудио.

§. 46.

Ако су више судова за један случај надлежни, тужитељу стоји на вољи, који оће од ових избрати да му спор пресуди.

§. 47.

Ако су обе стране по једном истом предмету тужбу, али према надлежности, разним судовима,

дале, онда ће онај суд бити надлежан, коме је пре тужба дата.

Но ако су у један дан обе тужбе дате, онда је онај надлежан, који је пре по тужби почео радити.

§. 48.

Што се тиче оних парница, које су код разних судова поведене, противу лица, које доцније под стециште дође, одређено је у §. 28. стециш. поступка, који је суд надлежан. *т.ј. оставе се са суду.*

§. 49. §. 28.

Сваку тужбу, која је ненадлежно коме суду предата, суд ће по званичној дужности решењем одбити; но ако обе стране предстану суду да им суди, парница та расправиће се код тог суда, ма да иначе не би био надлежан.

Исто тако кад суд тужбу, која му је ненадлежно дата, не одбије, и кад тужени, одговарајући на такву тужбу, не учини своје примедбе о ненадлежности суда, парница та има се расправити код тог суда.

Ако тужени у првом одговору учини примедбе противу надлежности суда, суд ће то најпре, не радећи ништа даље, решењем расправити.

§. 50.

Кад је цео суд или већина судија, ма из којих узрока, препречена да парницу решава, суд ће по

званичној дужности, а и на захтевање једне или обе парничне стране, послати акта о томе касационом суду, и овај ће, ако су узроци довољни, одредити други суд, који ће ту парницу решити.

види доцније § 50. а

§. 51.

Исто тако, ако би се сукоб између судова о надлежности појавио дужан је суд по §. 8. устројства касационог суда поступити.

§. 52.

Изузећа противу појединог судије, могу се у следећим случајима учинити:

1., Ако је у парници, која се води, интересан судија, или његов сродник по крви или тазбини у правој линији, ма до ког степена, а у побочној линији по крви до четвртог, а по тазбини до другог степена, или супруга или заручница судије, или њен тутор или заступник;

2. Ако је судија са правозаступником које парничне стране, по крви или тазбини у правој линији род, или ако је као брат сроден.

3., Ако би судија имао да суди ком парничару, који би у његовој парници с другима, или у парници његових сродних (тачка 1.) имао да суди као судија;

4., Ако судија, или које под бр. 1. именовано лице, с којом парничном страном већ води парницу;

5., Ако је судија у парничној ствари, као сведок или вештак питан био, или једној парничној страни своје мњење дао; но не смета само то, што је која страна тражила, да се судија као сведок или вештак пита, па то није потребно било;

6., Ако је судија као деловодитељ или старатељ или администратор, или правозаступник на опарниченом предмету радио;

7., Ако је судија у тој парници судио, као судија нижег, или избраног суда;

8., Ако је судија у познатом непријатељству, или у особитом пријатељству с којом парничном страном, да с основом противна страна о беспристрасном поступању сумњати може;

9., Ако је судија коме парничару крштени кум, или ако је од ког парничара крштен, или ако судија коме парничару, или који парничар судији децу крсти;

10., Ако је судија у опарниченој ствари интересиран као тутор које парничне стране.

§. 53.

У случајима предидућег §. тачке 1., 5. и 7. судија мора, ако и не би никаква изузећа парничне стране било, сам суду јавити, и од суђења уздржати се. Ако не јави, а страна парнична доцније то покаже и докаже се, судија платиће парничарима и сведоцима трошак и дангубу. (Тачка 3. §. 426).

§. 54.

Тужитељ је дужан у тужби навести основе, из којих изузећа чини, и средства, којима то доказати може.

А тужени је дужан то учинити у одговору на тужбу. Доцније поднешена не примају се, осим ако би доцније промена у судијама била.

У течају изслеђења може тужитељ и тужени изузеће чинити само онда, ако заклетвом докаже, да пре за основ није знао. *Види доцније § 54.*

§. 55.

Одређени званичник суда (§. 92.) дужан је одма, а најдаље за 8 дана акт у коме су изузећа учињена, предати председатељу, и овај ће основе и доказе изузећа судији, противу ког су она, за 24 сата на одговор дати.

Судија је дужан за 24 сата дати на то свој одговор. Ако судија за то време одговор не да, а не извини се, председатељ ће га казнити од два до десет талира. Противу овог има места жалби на министра правде.

§. 56.

Није дозвољено заклетвом нудити судију за доказ изузећа противу њега учињеног; а и страна која изузеће чини, може само за случај у броју 8. §. 52. изложени следећу заклетву за доказ положити:

„Да је наведени основ, по њеном убеђењу истинит, и да она у овој парници нема поверена, да ће судија бити беспристрасан“.

Ако судија основе изузећа не призна, суд ће према доказима решење учинити противу кога судија, ако је изузеће уважено, не може се жалити.

§. 57.

Прописи §§. 52.—56. односе се по аналогiji и на перовођу, но с тим, што ће сам председатељ изузећа та решавати, и противу овога нема места жалби.

Одношење судова међу собом.

§. 58.

Сви судови дужни су један другоме, у колико је могуће на руци бити, и све, што брзом и сигурном окончању парнице служи, неодложно подпомагати.

О парничарима.

§. 59.

Ко није лично способан парницу водити, изложено је у §§. 39., 40. и 41. законика грађанског. У свако доба, кад се год примети, да који парничар није способан лично парницу водити, поступиће се по §. 77.

§. 60. § 303.

Кад са стране тужитеља, или са стране туженога има више лица, којима право или опарничени предмет заједнички припада; или кад је у парници, где су више лица тужитељи или тужени, један основ, онда таква лица могу као учесници у парници заједнички тужити или тужени бити. *То један основ односу тужилаца као морално једног лица.*

§. 61.

А ако више лица састављају једно тело (корпорацију), онда се та лица у парници узимају као једно правно лице.

§. 62.

Тужитељу стоји на вољи тужити једног или све учеснике, који су за једну ствар или један за другога обвезани.

Ако се предмет, око кога је парница, може поделити, онда тужитељ може тужити једног учесника, за део, који на њега долази.

§. 63.

Ако тужени није обвезан самоме тужитељу, него и другима овог учесницима, или ако није дужан сам, него у друштву са другим својим учесницима одговарати, он је дужан то доказивати.

§. 64.

Ако један учесник има особито право или особите доказе, може то по §. 74. при вођењу парнице употребити на своју корист.

Право једног учесника не асни другом учеснику.

§. 65.

Кад се ко боји, да ће у праву свом штете имати ако извесна парнична страна парницу изгуби, може у свако доба, док парница окончана не буде, умешати се у ту парницу, и с парничаром, за ког се боји да ће парницу изгубити, парницу као учесник продужити, или ако се они сложе, може он сам парницу наставити.

У оба случаја, како парница свршена буде, веже и оног, који се у парницу умешао, а и оног, ког је он тако заступио.

§. 66.

Кад ко држи да има право на ону ствар, о којој се две парничне стране парнице, и кад држи, да ће парница та на уштрб права његовог бити решена, ако се у парницу не умеша, може дати тужбу за ту ствар, или противу једне, или противу обе стране, како природа тужбе са собом донесе.

Док се по свакој тужби не оконча парница, дотле ће она прва застати, осим ако би се видело, да ће застајање ове парнице бити од штете којој страни.

Ако обе парничне стране одбијају право мешања у парницу, дужне су то као учесници чинити.

§. 67.

Парнична страна, која држи, да јој накнада штете од кога припада, ако предмет или право, око ког је парница, изгуби, дужна је тога у заштиту позвати

Како то бива прописано је у глави деветој.

§. 68.

Ако тужени (у парници о праву стварном или личностварном) не држи у своје име предмет, око ког је парница, дужан је у одговору на тужбу, како то, тако и име и презиме, место пребивања или бављења и занимање оног, у име чије тај предмет држи, суду објавити, и суд ће овако именованоме, ако је за њега надлежан, препис тужбе, као и препис одговора прво-туженог дати и одредити му рок, за који се има о томе изјаснити.

Ако овај последњи призна, да је правни притежатељ, тужитељу стоји на вољи противу њега тужбу дати а прво-туженог од тужбе ослободити или парницу противу прво-туженог продужити. У овом последњем случају, показаном правном притежатељу стоји на вољи умешати се у ову парницу.

Ако се онај, кога је тужени за правног притежатеља именовано, одрече да је правни прите-

жатељ или ако се не хтедне никако за одређени рок изјаснити, прво-туженоме стоји на вољи да парницу продужи, или да не подружи. Но ако не продужи парницу око правног притежања, то не искључава његова друга права, која би он на речени предмет имао по закону. *Како овај § стоји ст. 143.*

§. 69.

Код чисто личних права мешању у парницу места нема.

§. 70.

Ако прво-тужени не обзнани оног, у име чије предмет држи, или ако то на време не учини, одговара тужитељу и за трошкове и за штету, која отуда произађе.

§. 71

Кад једна парнична страна, која нема заступника, умре, суд ће, чим то дозна, призвати најдаље за петнајест дана наследнике и упутити их да се изјасне, како желе да се парница продужи.

Ако се ништа или јасно не изјасне, узима се да желе сами парницу продужити, а ако се одреку парнице, суд ће заступника одредити.

О заступању парничара.

§. 72.

Само онде, где закон нарочито налаже, или где суд из особитих основа у појединим случајима

нареди, дужна је парнична страна сама лично суду предстати, иначе може место себе пуномоћника послати.

Парничара, који у оваком случају лично суду *не* предстане, извињава болест, старост од седамдесет година, службени посао и ако у другом округу живи или се бави. *§. 130.*

§. 73.

Лица правна, која једно тело састављају, заступаће њин представник или старешина.

§. 74.

Учесници у једној парници морају имати свагда заступника.

Ако су учесници тужитељи, дужни су заступника у тужби именовати; ако то не учине, узима се да је заступник онај, који је у тужби први подписан.

Ако су учесници тужени, онда су дужни у одговору на тужбу заступника именовати, не учине ли, сматра се да је заступник онај, који је први у тужби именован.

Овакав заступник, био тужитељ или тужени, има власт као онај, коме је опште пуномоћије (§. 83.) дато, но само за ову једну парницу.

Но ако који учесник има особена права, може он сам уз заступника право своје доказивати или бранити (§. 64.). *Устава §. 259. и уредба се сваким учеснику изедама има.*

§. 75.

Они, који ван отачаства живе, као и странци, који постојано овде не живе, морају имати у месту суда свог заступника.

§. 76. - 121 - 364

Ако ко тако одсуствује, да му се место пребивања незна, суд ће, на захтевање интересиране стране, одсуствујућем одредити заступника, о томе га преко званичних новина известити и позвати га, да до одређеног дана дође, или другог заступника одреди.

Трошкове за оглас и награду заступника плаће интересирано лице, ако одсуствујући нема овде ништа, из чега би се то измирити могло.

§. 77.

Ако једна парнична страна буде лице, које није способно водити парницу (§. 59.), суд ће му по §. 158. грађанског законика заступника поставити.

§. 78.

Страна, која жели пуномоћника у место себе суду послати да парницу води, мора овоме уредно пуномоћије дати. *види закону §. 42. о адв. зб. XVIII ст. 124.*

§. 79.

У сваком пуномоћију мора бити:

1., име и презиме парничара и пуномоћника, њино стање и место пребивања;

2., предмет око ког је парница;

3., овлашћење, да пуномоћник може парницу водити;

4., место и време, кад је пуномоћије издато; и

5., подпис онога, који пуномоћије даје, а ако писати не зна, печат или својеручни крст поред имена.

§. 80.

Да је потпис, печат или крст поред имена заиста онога, који пуномоћије даје, мора бити потврђено судом. или полицајном окружном или среском влашћу.

Само пуномоћије владоца и чланова његовог дома, не мора бити потврђено, али поред подписа треба да буде печат онога, који пуномоћије даје.

§. 81.

Закони и од суда или друге власти постављени заступници, не морају имати особено пуномоћије; но у случају сумње, морају доказати да су они по закону или од власти на то одређени.

§. 82.

Кад тужитељ или тужени на рочишту код суда усмено ког опуномоћи, то ће се у белешку ставити, и вреди као потврђено пуномоћије.

§. 83. - §. 74.

Ко има пуномоћије опште, тај је овлашћен водити све у течају налазеће се у парнице, сретства обезбеђења тражити, признати, поравнати се, на избрани суд пристати, заклетву нудити и повраћену примити, о извршењу пресуде старати се, у колико у таквој пуномоћију није што од овог изреком одузето.

§. 84.

Све проче, што је у §. 613 и 614 законика грађанског изложено, мора у пуномоћију, како у општем, тако и за поједине парнице, изреком побројано бити.

§. 85.

Ономе, који недостатчно пуномоћије покаже, суд ће само онда по званичној дужности наложити да потпуно пуномоћије донесе, ако противна страна није имала прилике противу недостатка примедбе учинити.

Противна страна има право у свако доба парнице тражити, да се недостатак пуномоћија попуни. §. 89. став други.

§. 86.

Ономе, 1., који писмо или други какав документ покаже, из кога се може закључити, да је од стране, у име које је суду дошао, опуномоћен, или да ће опуномоћен бити; 2., који са не-

достаточним пуномоћије дође, — дозволиће се парницу водити, но под условом, да у првом случају мора пуномоћије, а у другом потпуно, за време судом одређено, поднети.

§. 87.

Могу парницу водити, ако никаква документа или писма и никаква пуномоћија немају:

1., сродници по крви или тазбини у правој линији до ког било степена, а до другог степена у побочној линији;

2., муж по смислу §. 771. закона грађ. у имању женином, о коме није никаквог међусобног расположења начињено;

3., учесник у случају кад онај, који је опуномоћен, или који се по закону за заступника сматра, буде препречен. §. 184.

Али суд ће и овима наложити, да за опредељено време пуномоћије набаве.

§. 88.

Доцније набављено пуномоћије простире се и на поступак пре учињени, ако што у томе пуномоћију изреком изузето није.

§. 89.

Онај, који као пуномоћник предстане, ал уредно пуномоћије не поднесе, одговара против-

ној страни за парничне трошкове и штету том приликом проузроковану.

Исто тако одговара пуномоћник страни коју заступа, ако пропусти, те противу недостатка пуномоћија противне стране примедбе не учини. *S. 185.*

§. 90. *§ 622. Зап. зај.*

Страна, која издано пуномоћије оће да порече, мора то суду јавити, и одма другог пуномоћника наименовати, или се изјаснити, да сама жели парницу водити. Докле ово не учини, старо пуномоћије остаје у сили. *MB*

§. 91.

Учесници могу само личном већином гласова пуномоћије порећи, или у место оног, који се по §. 74. за пуномоћника узима, другог поставити.

ГЛАВА ЧЕТВРТА

О поступању код суда.

I. Припрема за извиђење.

§. 92.

Председатељ суда одређује једног између судија или најваљанијих судских званичника, који ће у име суда примати тужбе, одговоре, одређивати рочишта и рокове, где закон сам за известан случај рок одредио није, једном речи, при-

премати све што је нужно, да се парница на једном рочишту расправити може.

Тако исто он ће примати незадовољства или жалбе противу пресуде или решења.

A. Тужба.

§. 93.

Тужба може бити писмена или усмена.

Устмену тужбу пријавник ће ставити на протокол

§. 94.

У свакој тужби треба да буде казано:

1., име и презиме како тужитеља, тако и туженога, место где који од њих живи, и чим се занима;

2., шта се тражи и по каквом основу, н. пр. на основу промене, куповине, оставе, послуге, залогe и т. д.;

3., чим се право тражења доказује, т. ј. да ли исправом, или сведоцима, или заклетвом. Тако:

а., ако је доказ исправа, мора ова приложена бити у препису, који ће или власт полицајна, или онај који га подноси, одостоверити, да је оригиналу веран;

б., ако су доказ сведоци, ставиће се њихова имена и презимена, место где живе, чим се занимају, и назначити, ако је који од њих тако

болесан или стар, да суду предстати не може.

15107-2/ Нарочито пак мора јасно и тачно изложено бити, шта ће му сведок осведочити;

в., ако је доказ заклетва, изложиће обстојателства, на која се заклетва положити, или која се заклетвом решити имају. И ако је ова главна, мора је туженом понудити и изјаснити се, да туженим повраћену му прима;

4., вредност опарничене ствари, изузимајући случај, кад се она проценити не може, као што је службеност и т. д.;

5., име и презиме заштитника, ако га има, где живи и чим се занима;

6., ако место тужитеља пуномоћник тужбу даје, мора препис пуномоћија, или ако овога нема, препис писма и т. д. служећег место пуномоћија (§. 86.) онако одостоверени поднети, као што је за препис исправе казано; ^{маја} и напоследку

7., у закључењу тужбе мора захтевање јасно и тачно изложено бити.

§. 95.

Свака писмена тужба мора бити у толико преписа, колико тужених има учесника (§. 74.). Која немадне потребни препис, као и свака усмена, преписаће се у суду на трошак тужитеља.

§. 96.

Више спорних предмета а разног основа, као и више предмета, који су једног основа, но раз-

народне доказе за себе имају, не може се једном тужбом тражити.

§. 97.

Ако тужба не буде потпуна или јасна, онда ће пријавник о томе известити председатеља суда, који ће се целисходним питањима или писменом наредбом постарати о томе, да се што је нужно допуни, или исправи.

Но тужитељ може противу тога примедбу учинити и искати, да се о његовој тужби реши, као што је поднешена.

Али ако је очевидно да је тужба неуредна, председатељ ће такову одбити, и о томе тужитеља известити.

§. 98.

Тужитељ је дужан у тужби, поред главног, тражити и све што је споредно, као: интерес, трошкове, накнаду штете кирију и т. д.

Иначе, чим пресуда о главном изречена буде, тужба се о споредном тражењу више примити неће.

Како што?

§. 99.

Тужбу која би била о том:

1., што је законима забрањено, или што је срамотно, или што је физично немогуће; или

2., противу наредбе полицајне или политичке власти; или

3., противу чиновника за штету званичним делом проузроковану, док не би било одобрења надлежног министра, — пријавник ће предати суду, и суд ће је по званичној дужности решењем одбацити.

§. 100.

Тужбе ће се усмене примати редом, како је које лице пре суду дошло.

На овај ред дужан је пријавник строго мотрити. Противу пријавника, што редом тужбе не прима, жалба се подноси председатељу.

§. 101.

Од једног лица у један дан примиће се највише пет писмених или три усмене тужбе.

§. 102.

Тужбе за итне ствари примаће пријавник преко реда, и једног дана толико од једног лица, колико их ово представи.

Итна је ствар:

- 1., стављање и скидање обезбеђења;
- 2., спор о праву, због кога би се започета или намерена грађевина задржавала;
- 3., спор о издржавању уопште;
- 4., спор о васпитавању деце;

5., спор о проданој или промењеној стоци, у случају кад би издржавање ове парничару теребно било;

6., спор о ствари, која је квару подложна;

7., жалба противу пресуде избраног суда;

8., парница између господара добра и кирајције — закупца — о узајмном праву и дужности поведена, за време докле уговор трајао буде.

9., парница између меандије и путника о трошку;

10., тужба слуге противу газде за плату (§. 353. казнителног законика).

11., тужба за уништење неуредне јавне продаје.

Исто тако радиће се претходно по свима делима, која су повраћана од виших судова.

§. 103. *§. 49.*

Ако и тужитељ и тужени заједно пријавнику са доказима предстану, и захеле да им се одма суди, пријавник ће их суду представити, а суд ће их саслушати и пресуду изрећи.

Б. Одговор.

§. 104.

Препис тужбе пријавник ће предати туженоме на одговор, као што је прописано у глави тринајестој под насловом „о достављењу судских пресуда и решења“.

А захтевање, да се стави или скине обезбеђење, и жалбу противу пресуде избраног суда, предаће суду на решење.

§. 105.

Одговор може бити писмен или усмен.

Ако је усмен поступиће се по §. 93.

§. 106.

Тужени у течају рока одређеног му, дужан је на тужбу потпуно одговорити, и све оно навести, што му за одбрану служи.

Он ће свој одговор у двоје поднети, а ако га је дао усмено, поступиће се као што је у другој тачки §. 95. казано за тужбе.

Препис одговора доставиће се тужитељу.

§. 107.

Тако исто дужан је:

1., сведоке именовати, казати где живе, чим се занимају, а нарочито шта ће му сведоци сведочити.

2., навести ако му је који сведок болесан или стар, да суду доћи не може. Иначе неће моћи на рочишту захтевати да се такав сведок код куће испитује, осим ако би се сведок доцније разболео, или он није могао знати да је сведок болесан; § 94. E.

3., доказе изложити или поднети, по којима се парница може одбацити или одложити.

Иначе неће моћи на рочишту то тражити.

§. 108.

Ако тужени у одговору на тужбу захте, да се парница одбаци или одложи, пријавник ће то суду поднети, који ће предходно о томе решити, захтевање тужитељу саопштити, а уједно и кратко рочиште одредити, на коме ће се предходно то питање расправити и решити.

Противу решења, којим се тужени од наведеног захтевања одбија, нема места особеној жалби; но њему остаје право о томе говорити и у незадовољству или жалби противу пресуде о главној ствари изречене.

§. 109.

Парница ће се одбацити, кад тужени докаже:

1., да је спорни предмет једном већ пресуђен, или да о истом парница друга међу њима постоји; или

2., да је тужитељ за исто тражење већ намерен, или да се поравнао. У овим случајима, ако тужени није у своме делу, може тражити да се одбаци парница у свако доба, ако заклетву положи, да није знао за то; или

3., да је уговор, кога испуњење тужитељ тражи, незакон; или

4., да је тужитељево право застарело.

У прва три случаја дужан је тужитељ нак-
надити туженоме трошкове и дангубу. *Као Наског,
ниш оца свог или унучића нешто,*

§. 110.

Парница ће се одложити ако тужени до-
каже:

1., да је ова парница у свези са другом тако,
да ће од решења оне зависити, како ће се и ова
друга решити; или

2., да рок испуњења угора још није дошао,
изузимајући случај при обезбеђењу и стецишту.

§. 111.

Ако тужени одговор на време не поднесе,
а не оправда се, зашто на време поднео није,
сматра се, као да га ни поднео није.

§. 112.

Кад тужени на тужбу одговори, или кад се
расправи предходно питање о надлежности, изу-
зећу и т. д., или кад истече рок, до кога је ту-
жени одговор поднети дужан био, одредиће се
рочиште за извиђење и суђење. *§ 106. став 3.*

§. 113.

Сваки парничар дужан је споља на тужби
или одговору назначити „итно“, ако је спор по

закону итна ствар, или ако се тражи одбацање
или одлагање парнице.

§. 114.

Званичник одређен за примање тужбе, имаће
протокол, у који ће сва рочишта и рокове беле-
жити.

Форму тог протокола прописаће министар
правде.

§. 115.

Најдаље у очи дана рочишта, званичник ће
судски предати председатељу сва дела, која ће
се сутра дан извиђати и судити.

II. О РОКОВИМА И РОЧИШТИМА.

§. 116

Рок не може бити дужи од два месеца ни
краћи од осам дана.

Изузима се где закон изреком краћи рок на-
ређује.

§. 117.

Рок почиње се рачунати од оног дана, кад је
предаја учињена, а траје последњег дана до че-
тири сата после подне. *а Зар кад ту се докесе у 5.
неће учинити*

Дан предаје не рачуна се у рок. *§. 311. Кога
до коме се и дан предаје рачуна у рок.*

§. 118.

Ако последњи дан рока падне у дан празнични или у дан одмора, или ако се погрешно одреди рочиште у ове дане, онда се узима први радни дан по празнику или одмору за дан рока или рочишта. *113*

§. 119.

Оног дана, у који је парничар одговор, незадовољство и т. д. пошти на повратни рецелис предао, узима се као да је и самоме суду предао.

Без повратног рецелиса, узима се онај дан, ког је акт суду дошао.

§. 120.

Ако је више учесника тужених, онда се рок за одговор на тужбу почиње рачунати од дана, кад је тужба последњем учеснику предана.

§. 121. *76. збу. збу.*

Кад се коме преко новина што саопштити има, онда се онај дан, кад је трећи пут то у новине стављено, узима да је саопштење свршено.

Тако исто кад је коме на обиталиште што приковано, узима се да му је тог дана предано, оно што је приковано.

§. 122.

При одређивању рока, а нарочито оног, који се одређује за одговор на тужбу, мора се пазити

на важност предмета, на важност доказа, на време, које би могло бити довољно за набављање против доказа.

§. 123.

Где је закон за поједине случаје рок изреком одредио, тај се ни из каквих узрока ни умалити ни продужити не може.

§. 124.

При одређивању рочишта мора се пазити на време, које ће протећи док се странама, заштитнику, сведоцима, позив преда, и за које могу доћи суду, а нарочито пазити се, ако се ко ван отачаства налази.

§. 125.

Рочишта ће се одређивати у парницама, које чекају за рочиштем, оним редом, како је која пред суд дошла.

§. 126.

У итним предметима рочишта одређиваће се предходно и келико је могуће краће.

Исто тако у овим парницама и рокови одређиваћа се колико је могуће краћи. *види допуну*

§ 126

§. 127. - *142.*

Рочишта одређиваће се и пре и после подне.

Ако они, којима је рочиште одређено пре подне, не буду код суда до подне, а

они, којима је рочиште одређено после подне, ако не буду код суда до четири сата после подне по европски, сматрају се као да никако нису ни дошли.

§. 128. § 156.

Парничари, којима је рочиште одређено пре подне, треба да буду код суда до девет сати, а они, којима је одређено рочиште после подне, треба да буду код суда до три сата. Који до тог времена не дође по доцније, а не оправда изостанак, платиће од једног до три талира како коме суд одсуди. § 239.

Парничари дошавши на време у суд, не смеду се удаљавати док се спор не извиди.

§. 129.

Противу одуговлачења у одређивању рочишта или рока, има места жалби на министра правде.

§. 130. 72 чл. 2.

Ко из важних узрока, као: напрасне болести, или других неодложних препрека, у опште, ко без своје кривице ни сам доћи, а ни пуномоћника на рочиште послати не може, дужан је најдаље до дана рочишта то суду јавити, доказе за то поднети, а у случају где је немогуће доказе набавити, обећати, да ће заклетву положити. Из ових узрока може и заштити или да оправда изостанак. §. 340. § 245.

§. 131.

Ако суд из поднешених доказа закључити може бар на вероватност, да узроци или препреке стоје, одредиће дуго рочиште.

Противу овог нема места жалби.

§. 132.

Ако суд доказе не уважи, или ако страна, где јој није могуће доказе набавити, не обећа заклетву положити, суд ће изрећи пресуду, пошто преслуша страну, која на рочиште дође.

§. 133.

Парничар, коме овако тражено рочиште није продужено, може у незадовољству или жалби, жалити се и противу тога, што му није рочиште продужено.

§. 134. § 275. § 179.

Страни, која изостане од рочишта, а није пре друго рочиште тражила, стоји на већи за петнаест дана одкад пресуду прими правдати изостанак, или противу пресуде правно средство употребити.

Кад једно избере, другим се више ползовати не може.

§. 135. у свему са §. 134.

Правдање бива, кад изоставша страна од рочишта наведе узроке или препреке, због којих је

без своје кривице морала од рочишта изостати, а није могла ни пуномоћника на рочиште послати, и у случају где није могуће доказе набавити, заклетву обећа.

§. 136.

Ако суд узрок изостанка уважи, одредиће друго рочиште, колико је могуће краће. Ако заклетву уважава, одредиће рок за полагање исте. Противу овога нема места жалби.

Не уважи ли узроке, или ако парничар обећану заклетву не положи, огласиће пресуду за извршну *Матери противу тога места фронтисе?*
ица.

§. 137.

Но у следећим случајима, суд ће свагда одредити друго рочиште, и противу тога нема места жалби:

- 1., кад обадве стране од рочишта изостану, па обадве, или ма која од них друго рочиште захтева;
- 2., кад је једна страна од рочишта изостала, па дошавша друго рочиште захтева;
- 3., кад *једна страна* тужитељ на рочишту нове доказе донесе и тужени на то неће да одговара;
- 4., кад је неблаговремено, или кад није никако којој страни позив предат. §. 160.

§. 138.

Какве су последице кад страна оно, што јој је наложено, у течају рока законом или судски одређеног или продуженог, не учини, казано је при појединим случајима.

§. 139. §. 162.

Кад тужитељ не дође на рочиште, губи право:
а., бирати вештаке и противу оних, које је противна страна изабрала, изузеће чинити;

б., чинити изузеће противу форме и уредности исправе;

в., докзивати да је тевтер важан, ако га противна страна не призна;

г., противу поузданости сведока противне стране изузеће учинити.

§. 140. §. 162.

Кад тужени не дође, губи право:

а.. на све оно, што је у §. 139. под а, б, и г, изложено;

б., доказивати да је тевтер неуредан, и

в., предпоставља се, да тужитељу заклетву, ако је главна враћа, а ако је допуњавајућа одобрава.

§. 141.

Кад страна изоставша од рочишта, изостанак оправда, онда се тиме пресуда изречена као и последице уништавају.

Но она је ипак дужна трошкове противној страни причињене и судске таксе платити.

§. 142.

Рочиште једанпут продужено, не може се више ни из каквих узрока продужити. *Зар ни онда акт насит узе узроци у § 130.*

III. Одустајање од парнице.

§. 143.

Одустајање од парнице повраћа ствар у оно стање, у коме је пре парнице била.

Дотле, докле тужба туженом на одговор није дата, може се од парнице одустати без саизвољења туженог.

После тога одустаће се од парнице само ако тужени саизволи.

IV. О поравнању.

§. 144.

У свако доба парнице парничарима стоји на вољи пред судом равнати се.

§. 145.

Суд ће свако поравњење на протокол ставити, ово од речи до речи странама прочитати, или им дати ако оће сами да прочитају, потом их упитати, је ли то што је у протоколу написано њина воља, па пошто се изјасне да јесте, протокол ће подписати, који ће затим и суд подписом својим одоверити.

§. 146.

Овакав протокол има снагу извршне пресуде. Г
Но ако се докаже, да је поравњење на превари

Г У изводу се обично уопште је поравњење не са туженом ствари, - 19. 01. 1901. г.

или обмани учињено, онда ће се протокол тај решењем уништити.

§. 147.

Ако се стране не поравнају, то ће се приметити.

V. О актима

§. 148.

Свакој страни слободно је сва парнична акта разгледати и преписати. Другом коме, који би интересиран био, суд ће дозволити да иста акта, докле парница траје, разматрати и преписати може.

Ономе, који није интересиран, могу парничне стране дозволити да акта разгледа и препише.

Пошто је парница свршена, свакоме је слободно акта читати и преписивати.

VI. Извиђање и суђење.

§. 149.

Извиђање парнице усмено је и јавно.

§. 150.

Но у следећим случајима може председатељ наредити, да извиђање не буде јавно:

1., кад би парница била о чему, што је срамотно; или

2., кад би оба парничира изјавила да желе, да се извиђање јавно не чини; или

3., кад би се догодило, да се при јавном извиђању ред и тишина поремети.

Како председатељ суда у овим случајима нареди, онако и остаје. Но у случају, о коме говори тачка под 3. у овом параграфу, кад председатељ нареди да суђење не буде јавно, свака страна има право захтевати, да се њена три лица пуне до при суђењу буду.

§. 151.

Извиђање и суђење бива у пуном заседанију.

§. 152.

У суд може доћи сваки да слуша извиђење парнице и да чује пресуду.

Изузимају се лица испод шеснајест година.

§. 153.

Слушаоци дужни су у суду пристојни бити и ништа неговорити, нити давати икакве знаке одобравања или неодобравања ономе што парничари говоре, или како суд поступа.

Онога, који би противно овоме поступио, председатељ ће опоменути, а може га за онај дан од слушања искључити.

Онога, ко при овом буде упоран, или се не-простојан покаже, председатељ може с места ка-

знити затвором до двадесет и четири сата, или новчано до пет талира.

§. 154.

Исто тако парничари и сведоци морају у суду пристојни бити. Непристојне председатељ ће опоменути, а најпосле може их осудити на затвор до двадесет и четири сата, или да плате од једног до пет талира.

Противу овакве осуде, као и оне у предидућем параграфу, нема места жалби.

§. 155.

Који би парничар, или сведок, или слушалац при извиђању увредио суд или кога судију, или какво друго казнимо дело учинио, поступиће се по поступку у казнителним предметима.

§. 156.

Парничари морају се наћи у заседанију суда на дан рочишта, у време прописано у §. 128., о чему ће се уверити председатељ суда.

За оне, који се у прописано време ту не нађу, председатељ ће на акту забележити, и то ће он и све судије подписати.

§. 157.

Кад парничари предстану суду, председатељ ће их понудити да се равнају, или да се сагласе

*или да се сагласе
са судије.*

на избрани суд, представивши им последице парничења

Ако се поравнају, поступиће се по §. 145. а ако на избрани суд пристану по глави шеснајестој о избраном суду.

§. 158.

Ако се немогне у овом успети, прочитаће се у суду и тужба и одговор са свима прилозима.

Тако исто прочитаће се и испити сведока, ако су учињени пре рочишта.

§. 159.

Сваком парничару слободно је обстојателства, која је навео, попунити, исправити и подкрепити.

§. 160.

Ако тужитељ основ тужбе измени, или се на нове доказе позове, тужени ако неће, не мора одговарати.

У првом случају суд ће упутити решењем тужитеља да нову тужбу поднесе, и осудиће га да плати трошкове противној страни и сведоцима ако захтевају.

А у другом поступиће по тачки 3. §. 137.

§. 161.

Сваки парничар има право одговарати на нове наводе свог противника.

§. 162.

Парничар, који неће никако да одговара, равна се сасвим изоставшем.

Онај, који на неке наводе одговори, а на неке неће, равна се у толико изоставшем, у колико на што није одговорио, у и том случају поступиће се по §§. 139. и 140.

§. 163.

Који парничар незна србски, или који би био нем, или глвонем, слушаваће се помоћу тумача.

Но ако би онај, који је нем или глвонем, знао читати и писати, њему ће се давати да прочита шта је противник његов навео, па ће он свој одговор на то написати.

§. 164.

Суд има право захтевати од сваке стране, да му довољно објасни оно обстојателство, које држи да није јасно.

По томе, суд ће сваку парничну страну опомињати, и она је дужна на свако обстојателство противне стране тачно и јасно одговарати. *ноније*

дурџина узета § 162.

§. 165.

Парничар само она збића, која нису његово дело, може огласити, да их незна.

§. 166. § 317 II. одговор.

Суд ће извиђање само онда закључити, кад парница буде тако ислеђена, да се може решити.

§. 167.

Сваки парничар има право захтевати, да се све оно, што је он навео, и оно, што је противна страна навела или признала, а решењу парнице приноси, у белешку стави, у колико то тужбу преиначавача, попуњава, исправља, или подкрепљава.

§. 168.

Суд ће сведоке, који су на рочиште дошли, или које парничари приведу, испитати по пропису §§. 222. до 231. и §. 234. и 235.

§. 169.

Белешка садржаваће:

- 1., имена и презимена парничара или њихових пуномоћника и заштитника ако има;
- 2., име и презиме судија и перовође, који су дело преслушавали;
- 3., парнични предмет;
- 4., све што је усмено изнађено а приноси решењу ствари;
- 5., закључења судска, у колико неби била у особеном акту изложена;
- 6., исказивање сведока и вештака, у колико није то учињено у особеном акту.

§. 170.

Белешку ову прочитаће председавајући и пошто је парничари, заштитник и сведоци, ако их има, признаду, да је све онако у њој стављено, као што су они говорили, председавајући даће им да се подпишу или закрсте.

§. 171.

Ако која парнична страна на рочиште не дође, суд ће ону, која је дошла и дошавше сведоке преслушати и пресуду изрећи.

Но ако нема рецеписа оне стране, која није дошла, суд ће одма од предавача рецепис изискати, и кад се увери, да је предаја на време учињена, тек онда ће пресуду изрећи.

За противни случај важи тачка 4. §. 137.

§. 172.

Ако не дође ни један парничар нити до дана рочишта писмено захте да се и без његовог присуства суди, суд ће оставити акта у архиву, а тужитеља осудити да плати сведоцима, који би дошли, трошкове и таксе судске.

§. 173. - 239.

Ако који од сведок не дође, суд ће парничаре и сведоке и вештаке, који су дошли, преслушати, потом недодавше сведоке прописаним

начином §. 239. набавити, преслушати, и за тим пресуду изрећи.

§. 174. - 459.

Ако би се при извиђању обелоданило какво казнимо дело кога парничара, а од ислеђења овог дела и пресуде зависило би решење грађанског питања, онда ће се од даљег извиђања и суђења парнице престати и одпочети криминално извиђање противу кривца.

§. 175.

Сва дела, којима је рочиште једног дана, имају се тог дана извидити и расправити, по немогућности заоставша несвршена продужиће се следећег дана.

§. 176.

Кад суд једно дело довољно извиди, председатељ ће наредити, да парничари, сведоци и слушаоци изађу.

Суд ће одма затим пресуду изрећи, и пошто се она са кратким побуђењима на белешки стави, и то судије потпишу, председатељ ће парничарима јавно исказати.

Ако би који судија био другог мњенија, он ће то своје мњеније такође на белешки ставити и потписати.

§. 177.

Сваку своју пресуду и решење суд ће најдаље за петнајетт дана, рачунајући од дана одкад ју је јавно исказао, на писмено издати сваком парничару.

ГЛАВА ПЕТА

О доказима.

§. 178.

Парничар треба да докаже збиха, на којима оснива своје право; иначе она, у колико од противне стране буду оспорена, неће се при решавању спора сматрати за истинита.

§. 179.

Опо, што сам закон као нешто стално наређује, недопуштајући противно, не само није пужно доказивати, него суд противне томе доказе неће ни допустити. Н. пр. неће бити допуштено доказивати да се ко напред одрекао застарелости, или да је дуже време застарелости уговорио, или да је већи интерес уговорио, по што је законом дозвољен и т. п.

Али оно што се по закону као истина предпоставља, то ће се на суду доказивати; по не мора пре, док се противно доказивати не почне Н. пр. сматра се да је оно дете брачно, које је

на сто осамдесет дана после венчања, или за триста дана после смрти мужа рођено, да се ствар у наруч или послугу примљена враћа без награде и т. д.

§. 180.

Оно дело или навод парничара, које противна страна у парници пред судом призна, сматра се за истинито.

Изузимају се случаји, где признање по грађанском закону не важи. § 764.

§. 181.

Признање у обште дозвољено је пред судом; али порицање само уобште није дозвољено.

§. 182.

Порицање признања не важи, осим ако се подпуно докаже да ствар друкчије стоји, него што је признато.

Ово се заклетвом онога, који пориче, не може доказивати.

§. 183.

Пуноважно признање учинити може:

1., који је власан независно располагати имањем о коме је распра;

2., родитељи за своју пунолетну децу, док су под њиновом управом;

3., тотор или старатељ за онога, који му је поверен;

4., закони заступници.

§. 184.

Признање једног учесника само онда веже друге учеснике, кад се он за заступника њиовог сматра (§. 74. и 3. тачка §. 87.).

§. 185.

Ко оће признањем противника да се ползује, мора то признање онако како је исказано, подпуно примити, а не може оне околности, које су му полезне, примити, а оне, које су за њега штетне, одбацити.

§. 186.

Докази су:

I. исправа;

II. сведоци, и

III. заклетва.

I. Исправа.

§. 187.

Исправе су јавне или приватне.

Јавне су:

1., судски протоколи (белешке), пресуде, наредбе, изводи интабулацијоног протокола и т. д.

И приватне исправе судом или окружним начелништвом (управителством вароши Београда), или среским начелником потврђене, равнају се јавној исправу.

Потврђење бива кад лице, које је исправу што га обвезује издало, пред том власти, пошто му се она прочита, призна да ју је оно издало, и власт то признање стави на писмено, које ће то лице подписати.

Потврђење гласиће: „да је Н. Н. пред (име власти) признао, да је ову исправу (име исправе) Н. Н. издао, суд — начелништво — управителство — потврђује“.

2., исправе од јавних србских власти или надлежательства и општинских судова, по законом кругу њихове радње и у надлежној форми издане;

3., исправе страних власти у законитом виду издане, и потврђене у српском министарству иностраних дела;

4., свештенички изводи протокола крштених, венчаних и умрлих;

5., школске исправе;

6., еснавске исправе.

Све друге исправе приватне су.

§. 188. - 233.

Јавна исправа за дело, о коме је по законом кругу власти издана, подпун је доказ за онога, који је подноси. Који наводи, да је она неистинита или противзакона, мора то доказати.

§. 189. 233.

Приватна исправа подпун је доказ противу онога који је издао, у колико је она признана или у случају одрицања, у колико истинитост њену подносиатељ доказао буде.

§. 190.

Док исправу, (изузимајући тестаменат по §. 434. грађанског законика начињени), онај који је издаје сведоцима не прочита, или им њен садржај тачно неискáže, и они се о томе из исправе не увере, сведоци да се на исправу не подписују, као ни онда, кад издатеља не познају. *иначе неће бити вредности*

§. 191.

У облигацији треба да је разговетно написано:

1., име и презиме поверитеља и дужника;

2., колики је дуг и од чега произилази, н. пр. од готових новаца, купљене њиве од тот и тог дана и толике вредности, од трговачке радње, свињарске, болгацијске и т. д.

3., кад је и где облигација писана.

§. 192.

Облигација важи само онда, ако је дужник својеручно напише и потпише; а ако је није сам написао и подписао, важи само онда, ако је одостворена првостепеним судовима, или полицајним окружним, или среским властима.

Облигације до 200 динара закључно, могу потврђивати и општински судови, и тако потврђене облигације вреде као јавне исправе.

Ово вреди и за друге исправе до горње вредности.

(Допуна од 17 Јануара 1876. године. Зб. XXVIII. стр. 59., која је ступила у живот 1 Марта исте године).

§. 193.

Власти ове при одостоверењу дужне су уверити се да су то она лица, о којима облигација гласи.

§. 194.

Исплата или одплата облигације, докле је она у рукама поверитеља, доказује се само признаницом. У признаници има се тачно назначити облигација и сума облигације, на коју је издата. Ако је облигација у рукама дужника, предпоставља се да је дуг плаћен (§§. 896. 898. и 899. грађанског законика).

§. 195.

Колику важност имају трговачке или занатлијске књиге, и докле она траје, опредељено је у II. глави трогваког законика (§. 60. стецишног поступка).

§. 196. - 248.

Сравњивању рукописа и подписа на исправи с другим, рукописима онога, који је исправу обвезу-

јући га издао, само онда места има, ако нема других доказа, и кад се подписи подударају, оставља се суду да оцени важност таквог доказа. Сравњивање бива чрез вештаке (§. 248.).

§. 197.

Који издаје исправу из више табака састојећу се, он ће се на сваком табаку подписати, или ће је прошити и оба краја конца запечатити својим печатом. Иначе не вреди.

§. 198.

Поцепане и исечене исправе немају никакве важности, већ ако је очевидно, или се иначе докаже, да су случајно поцепане или исечене.

§. 199.

О важности исправе суди се по закону или обичају, који је постојао у време кад је она издана.

§. 200.

Исправа подноси се у препису (тачка а., §. 94.). Ако је исправа писана на страном језику, мора се и српски превод приложити, но на захтевање противне стране, мора се у оригиналу показати. Ако се не покаже оригинал, препис нема силе доказа.

Покажели се, да је оригинал лажан, суд ће га при себи у завитку задржати, и подносиоца,

ако би до њега кривица била, по казнителном законнику осудити, а потом о спору пресудити.

Ако се такав оригинал буде налазио при којој власти, суд ће га по званичној дужности од ње изискати.

§. 201.

Кад су у исправи разни предмети, који са предметом, што је у спору, свезе немају, онда се мора поднети извод свега онога, што се спора тиче.

§. 202.

Који о праву, ма то и условно било, или који о томе, да је обвезност испунио, нема исправе, може захтевати да му се исправа изда, ма то и судом било.

§. 203. 296. став 2.

Никоји парничар није дужан показати ону исправу, коју сам неће да употреби.

Само онај има право тражити, да му противник, или који му драго, исправу изда у оригиналу или у препису од власти потврђеном, (§. 186.), који докаже :

1., да је та исправа издана у тој цели, да њему за доказ служи, или да им је она заједничка, и

2., да тужени ту исправу има, или да је обвезан чувати је.

Ако тужени не призна да исправу има, наложиће му се оваква заклетва: „Да он захтевану исправу не само нема, него да је и уништио није, ни другом издао, и да незна где се она налази“.

§. 204.

Коме нестане исправе, може тражити код суда :

1., да се она уништи ; и

2., да му се нова изда од лица, које је прву издало.

На прво захтевање суд ће одма огласом, који ће се ставити трипут у новине, позвати, да му је онај, који је имао буде, за сто и један дан донесе, јер ће је суд после тога за уништену огласити.

У огласу биће исправа тачно описана.

По захтевању пак у 2-ој тачки изложеном, поступиће се као у свакој парници.

§. 205.

Који докаже да му је исправе нестало кривицом или неатом издатеља, има право заклетвом определити, шта је она садржавала, ако то неби могуће било другачије доказати.

А коме је нестало исправе случајно или кривицом другог кога, он ће морати другим начином, а не заклетвом, садржај њен доказати.

§. 206.

Коме је исправа стара поцепана, или помрљана да се читати не може, може такође тражити судом да му се нова изда.

§. 207.

Ко неће по пресуди нову исправу да изда, пресуда ће исправу заменити. 242. 243. 244. 215.
- 496.

II. О сведоцима и сведочбама.

§. 208. - 220. 213. 217.

Сваки је дужан на позив суду ићи и о спору сведочити или о трошку парничара издати писмену сведочбу, потврђену судом окружним. Непотврђена сведочба не вреди, ако је противна страна неби уважила изреком или онако, како закон за уважену предпоставља (§. 139 и 140).

Како сведок при издавању, тако и власт при потврђивању писмене сведоче, дужни су придржавати се §. 210. до 215. закључно овог законика.

По овим правилима сачињена писмена сведочба равна је усменом казивању сведока у суду пред парничарима; но на захтевање парничара сведок је, ако је могуће, дужан у суду пред парничарима исказати своју сведочбу.

§. 209. - 441.

Сведоке ће судови сами испитивати.

Суд ће оне сведоке, који су у његовом кругу, сам на рочиште звати и по пропису саслушати.

За сведоке из другог округа писаће суд парнице надлежном суду, да га о чему треба испита и испит му пошаље до одређеног рочишта, ако је место пребивања сведока ближе суду његовог округа, него суду који овај предмет суди; иначе ће и такове позивати и сам испитивати, као и ⁵²⁴¹ онда, кад суд нађе да је потребно ради суочења или иначе, да сведок лично суду предстане.

Но ако је сведок болесан или тако стар, да суду доћи не може, онда ће суд писати најближој полицајној власти, да га испита. Кад се сведок не испитује на дан парнице у суду, него од полицајне власти, или од другог суда, парничарима није забрањено да лично или средством пуномоћника томе присуствују, о чему ће они извештени бити.

А за сведоке изван Србије, суд ће ради испита обраћати се министру иностраних дела.

§. 210.

Она лица, којима због њихових душевних или телесних недостатака није могуће дознати и казати истину, не могу бити сведоци, и њи суд по званичној дужности неће пустити да сведоче.

Овакви су:

1., слепи о ономе, што треба видети, ако се то није догодило пре, него што су они ослепили;

2., глуви о ономе, што треба чути, ако су и тада били глуви, а ако знају писати, а предмет је који су могли видети, или је дело било пре њихове глувоће, биће писмено питани, на које ће они писмено одговорити;

3., глвонемеи ако не знају писати; ако знају, могу сведочити о оном, што треба видети, а о оном што треба чути, само онда, ако се догодило пре њихове глувоће; у том случају поступиће се као и с глумим;

4., бесомучни, згранути и луди.

Но слабоумна лица могу сведочити, ако није тако важан предмет, н. пр. заплетен рачун, да га славим разумом тешко постићи могу. Од суда зависиће, оће ли сведочба оваквих лица важити;

5., који су осуђени за злочинства, баш да су и помиловани, док се не поврате у пређашња права (§. 18 и 19 казнителног законика); и

6., деца, која немају четрнајест година.

§. 211.

На учињена изузећа од стране парничара, суд ће од сведочења искључити:

1., онога, који је парничару, који га за све-дока позива; *осим случаја § 212.*

а., род у правој линији, био предак или по-томак;

б., рођени брат или сестра; *bug § 215*

в., муж или жена;

г., таст или ташта, свекар или свекрва, или коме је то парничар;

д., поочим или помајка, посинак или поћерка;

е., пасторче, или коме је то парничар;

ж., заручник или заручница и њихов отац или мати;

2., који признаду да су примили мито или по-клон у име сведочења;

3., они, за које је доказано, или је јасно, да од парнице непосредну добит или штету имају;

4., они, који се од сведочења или несведочења имају каквој награди надати, или су извесно обе-ћање примили;

5., који су у истом спору пуномоћници или заступници били.

§. 212.

Сведоци под бројем 1. §. 211. не могу се на-гонити, да коме сведоче противу своје родбине.

Но кад се између самог оваквог рода тражи, кад се ко родио, оженио или умро, а не може се то друкчије доказати, или кад се што у неколико докаже, а онај, који би имао допуњавајућу за-клетву положити, или је умро, или га је нестало, или због душевних недостатака не може заклетву да положи, они могу и морају сведочити.

§. 213.

У колико ће исказивања сведока важити, оставља се судији да оцени, који ће при томе вредност истих опредељавати по свом слободном убеђењу, с обзиром на све околности.

§. 214.

Судија може већу или мању важност полагати на основе, који појединог сведока уопште или у поједином случају подозривим чине, у колико се из одношења ствари или лица и уопште из укупности свију околности увиђа, колики су утицај имали они основи на исказивање сведока.

§. 215.

Основи, који сведока подозривим чине, примера ради наводе се следећи:

1., сродство по крви у споредној линији од другог ^{§. 211} до шестог колена закључно, по тазбини од другог до четвртог колена закључно; кумство у правој линији до другог колена закључно;

2., зависност од које парничне стране, докле траје та зависност, као што је код слугу док су у служби и т. д.

3., ненавршена шеснајеста година живота, или ако су и навршили, али би имали сведочити што је пре било; изузима се случај тестаментa у §. 446. грађанског законика поменути.

4., велико непријатељство с оним, противу кога се сведочи, договарање с другим сведоцима, како ће сведочити; саветовање парничара, како ће своју ствар доказивати.

5., учињена казнима дела, непоузданост, лакоуман, или ненравствен начин живота, подозрење подмитљивости, недостатак или слабост потребних душевних или телесних својстава, наклоност или одвратност од партаје, који су познати као скитнице, лаже и уопште рђавог карактера људи, и овима подобни.

Овакве сведоке суд на изузеће парничара одбацити неће, него ће их саслушати, а што се тиче оцене њихове сведочбе, важе §§. 213. и 214.

§. 216. - 222

Сведоку ће се напред изказати питање, на које он има одговорити, и ово ће му се по потреби и објаснити пре него он на исто одговори.

§. 217.

Сведоку није слободно свој одговор читати из писмене забелешке, коју је о томе начинио, него мора усмену сведочбу дати.

Ни једном сведоку, који може говорити, није слободно своју сведочбу на писмено суду предавати.

§. 218.

Само јасно опредељено, и на свом знању основано казивање сведока може бити доказ. А кази-

вање сведока, који се једва опомиње случаја спора, који казује по чувењу од других људи, који себи противречи, казивање пориче или преиначава, не важи ништа.

§. 219.

Владаоца, његову супругу и њиову децу не може нико за сведока позвати.

§. 220. - 208.

Заклети чиновници, били у служби или не били, о оном, што им је по њиховом званичном положају, као тајна поверено, не могу у парници као сведоци питани бити (§§. 14. и 15. закона о чиновницима грађанског реда).

Исто тако и свештеници духовни и мирски о оном, што им је као духовна тајна исповеђено, не могу као сведоци питани бити, и њихова сведочба о томе не важи.

§. 221.

Кад би се имао митрополит или владика, као сведок питати, суд ће послати судију с писаром у њихово обиталиште, где ће их прописно са-слушати.

Тако ће суд учинити и болесном или престаром сведоку, који не може у суд да дође.

§. 222. - §. 231.

Суд ће сваког сведока пре испита озбиљно опоменути, да душе не греши и не уваљује се у кри-

вицу, но да каже праву истину, на што ће се и заклети моћи, јер ће иначе кажњен бити по казнителном законику.

Потом ће једног по једног пред парничарима, ал не пред неиспитаним сведоком, испитати.

§. 223.

За сваког сведока општа су питања ова :

- 1., како му је име и презиме, одкуда је и чим се занима ;
- 2., колико му је година ;
- 3., је ли му род или кум који парничар, и у ком степену ;
- 4., зна ли сам оно, што ће казивати, или је чуо од другога ;
- 5., нада ли се од решења спора вајди, или се боји штете ;
- 6., је ли му ко што поклонно или обећао дати да у ползу чију сведочи ;
- 7., је ли се са другим сведоцима договарао, како ће сведочити ;
- 8., је ли ком парничару саветовао, како ће своју ствар доказивати ;
- 9., је ли с којим парничаром у великом непријатељству или пријатељству, и зашто ;
- 10., је ли био кад за злочинство, или преступлење, или иступлење из користољубља осуђен ; и
- 11., може ли се заклети на своје казивање.

Ако суд из одговора на ова питање види, да питани по закону не може бити сведок, он га о спору ни питати неће.

§. 224.

Одговоре сведока на општа питања, суд ће само оне обележити, којима би он признавао, да је парничару род, да је од другог чуо и т. д., а оне одговоре, којима би све одрицао, неће бележити, него ће назначити „способан“.

Одговоре пак, који се самог спора тичу, бележиће кратко, но све што приноси решењу ствара.

§. 225.

Испитаног сведока задржаће суд у заседању док се сви сведоци, који су дошли, не испитају о том спору.

§. 226.

Парничарима није слободно сведока у говору прекидати и збуњивати, но пошто се сведок преслуша, и пре него му се исказивање прочита, они могу захтевати, да се сведок пита, да извесне тачке у сведочби објасни.

Парничару слободно је и сведоку свог противника предлагати питања, која у његову корист иду, преко председавајућег судије.

§. 227. - 229. *кар. 3.*

На казивања сведока, парничари могу своје примедбе чинити, но то увек преко председавајућег судије.

§. 228.

Сведока, који неби знао српски, суд ће испитати преко свог чиновника или заклетог тумача, који језик сведока зна. Тумач својим подписом на испиту јемчи, да је казивање сведока верно изложено.

§. 229.

Сваком ће се сведоку по свршеном преслушању прочитати питања и његови одговори на ова питања.

Само оно вреди као исказивање сведока, што сведок при прочитању као своје призна са учињеним том приликом могућим изменама или допунама.

На учињене измене и додатке могу како судије по званичној дужности, тако и парничари чинити објасњавајућа питања.

Да је испит прочитан и потврђен и што је при том преиначено или додато, изреком ће се у протоколу назначити.

§. 230. - 237. - 232.

Ако се покажу противусловља између исказивања више сведока, то ће се судија старати, да таква одклони преслушањем по други пут сваког

појединог сведока у присуству другог противре-
чећег.

Објасњавајућа питања могу предлагати и судија
и парничари, средством судије.

§. 231. - 222...

Сведока треба питати само о оном, што про-
тивна страна не признаје, ако би то од такве важ-
ности било, да се без тога спор по закону пресу-
дити неби могао.

§. 232.

Кад би сведоци тжитеља својим исказивањем
доказивали једно, а туженога сведоци томе сасвим
противно, па се то противречије ни соучењем све-
дока уклонити не би могло, онда не решава ве-
ћина него већа или мања веродостојност сведока;
при чему судија има нарочито на то пазити, да
ли се исказивања сведока са другим доказаним
околностима подударају, но ако се ни по томе неби
решити могло, онда је тужитељ дужан нудити
противној страни главну заклетву.

§. 233. 189. 188. - 263.

Противно садржају исправе, начињене по за-
коној форми, не може се доказивати сведоцима.

§. 234.

Сведок ће се заклињати кадгод парничар за-
клетву захтева, или кадгод суд нађе, да треба

сведок на своје казивање да се закуне, ма пар-
ничар то и не захтевао.

Сведок ће се заклињати у суду, пошто искаже
сведочбу.

Заклетва ће гласити овако:

„Заклињем се јединим свемогућим Богом, да сам
у свему, што ме је суд у парници између Н. и Н.
питао, чисту истину показао, и да ништа намерно
прећутао нисам, и како ја сад истину говорио,
тако мени Бог помогао и овога и онога света“.

Митриполит и владике не полажу заклетву као
сведоци. Остало свештенство мирског и монашког
чина само ће у суду гласно прочитати и подпи-
сати заклетву. §. 272

§. 235.

Који би се сведок без довољних основа устезао
сведочити или заклету се, тога ће суд најпре оба-
вешћавати, да није греота сведочити или се за-
клети за истину, него је греота несведочећи или не-
кунећи се остативи праведнога да изгуби парницу.

Који не хтедне никако сведочити или се заклету,
одговора парничару за трошкове и штету, ако би
овај због тога парницу изгубио. А штета се узима
да је онолика, колико је парничар изгубио тиме,
што сведок неће да сведочи или да се закуне.

§. 236.

Као довољни основи, због којих сведок може
сведочбу одбити, само су они, који по §. 210. све-

дока неспособним чине за сведоџбу, и они, због којих по §. 212. сведок не мора сведочити.

§. 237. - 230.

Забрањено је сведока о једном истом спору два пут испитивати, осим кад би испит нејасан, или изгубљен био, у ком случају могу се сведоци по други пут саслушати.

§. 238.

По правилу сведоци се испитују у течају парнице.

Но ако је сведок престар, врло болесан, или се спрема за дуги пут, или би имао сведочити о спору, који се у другом округу расправити има, може онај, кога се тиче, и пре парнице захтевати од суда, где сведок живи, да се испита, и суд ће на то испит учинити и проситељу издати, пошто таксу наплати (§. 127. тачка 5. под г.).

§. 239. - 173

Који сведок на време (§. 127.) не дође у суд, а вероватне узроке не покаже, зашто није дошао, казниће се новчано од једног до шест цванцика.

А који никако суду на рочиште не дође, ни парничару писмену сведоџбу изда, ако се за петнајест дана не оправда, биће полицајном влашћу силом доведен и осуђен, да плати трошак и дангубу онима који су дошли.

Противу и једног и другог решења, нема жалбе.

Правдање у последњем случају бива, кад изоставши поднесе суду писмену сведоџбу два сведока, влашћу потврђену, у којој ће јасно изложено бити, зашто није на позив могао доћи. Узроци правдања изложени су у §. 130.

§. 240.

Ако би се сведок изјаснио усмено или у писменој сведоџби, да је готов заклетвом своје казивање потврдити, па би умро, недочекавши да се закуне, сматрм се као да је заклетву и положио, ако не би обећану заклетву до смрти порекао.

§. 241. - 209

Сведоци имају право на дангубу, путни и подвозни трошак. Ово се сарамерава према стању и карактеру сведока.

Онај, који се на сведоке позива, мора за ове положити у судске руке за трошак и дангубу сведока; ако не докаже да сведок то у напред не тражи.

Само спрам оног србског житеља, који од суда своје општине донесе сведоџбу, да је по све сиромашта, сведоци који у Србији живе, морају и без положених трошкова доћи да сведоче; но у овом случају ако није прека потреба суочења, сведок из другог округа испитаће се код свог надлежног суда, ако би одстојање било краће, него до суда, који испит потребује.

За стране поданике, ^{као сведоци} који у Србији не живе, трошак плаћа државна каса, ако парничар има сведочбу, да је сирома.

§. 242.

О сваком дугу, који прелази суму од 250 гроша пореских, треба имати писмену исправу; и потOME никакав дуг, који би већи био од ове суме, неће се моћи доказивати сведоцима. Овим се не мењају прописи трговачког законика.

В. чл IV. тач. 2. закона о суђењу и о законима, по којима ће се судити у присаједињеним пределима, од 31. Децембра 1879. (Зб. 34. стр. 73).

§. 243.

Кад би ко од кога више од 250 гр. пореских на основу сведочбе тражио, неће му се допустити, да сведоцима доказује, ма да би он доцније од те суме попустио и мању суму тражио.

Исто тако не може се сведоцима доказивати ни мањи дуг од 250 гроша порески, ако је то само остатак већег дуга од 250 гроша пореских.

§. 244. 199.

Доказивање сведоцима за пређе уговорене дугове који прелазе суму од 250 гроша пореских, неће се примати кад истече година дана, рачунајући од времена кад ступи у живот овај законик.

§. 245.

Од горњег правила (§. 242.) изузимају се случаји, у којима поверитељу није могуће било писмену исправу узети, као што је случај при једностраним уговорима, при обвезателствима, која су из недозвољених дела или превиђења учињена, која су учињена у каквим непредвиђеним случајима нужде као што су пожари, поплаве и тим подобна.

Осим тога, кад је поверитељ у непредвиђеним случајима писмену исправу изгубио, и кад се почетак обвезателства доказује ма каквим писменом од стране дужника или његовог пуномоћника.

*Као кад му ко што докато или га не
законима обвезати или се довање у њих унудити
при тој глави - Чл. 245.*

О вештацима.

§. 246.

И вештачки преглед ствари уподобљава се доказу са сведоцима.

§. 247.

Вештачком прегледу има места:

1., кад једна страна одриче истинитост навода противне стране, што се тиче вида и својства ствари, ^{које се тражи} а суд се из говора парничара, ни из акта о томе уверити не може; или кад сам суд нађе да је вештачки преглед нужан;

2., кад то захтева лице, које се боји, да се до почетка или свршетка парнице вид и својство ствари изменити може.

§. 248. - 196.

За преглед ствари изискују се три вештака.

Сваки парничар има право изабрати по једног вештака, а ови изабраће трећег. Осим тога изабраће сваки још по једног за замењеника.

За случај срањивања рукописа (§ 196.) одређује вештаке сам суд.

Ако се парничари у избору лица неби сложили, или не би хтели вештаке изабрати, суд ће их сам изабрати или за то наредбу издати, пазећи на лица, која су парничари спомињали.

У случају изостанка једног парничара, други има право изабрати два вештака, а једног одређује суд.

§. 249.

Против вештака судом или полицајном влашћу одређених, не могу се чинити изузећа, осим ако би одређење било противно наређењу § 251.

§. 250.

Који захтева вештачки преглед пре парнице, изабраће сам сва три вештака (§. 251.).

§. 251.

За вештаке узимају се само она лица, која су по свом стручном знању, занату или вештини или занимању способна тачно испитати и определити својства ствари, која се прегледати има.

Само оваква лица обвезана су бити вештаци.

Но у којима их случајима закон од сведочења ослобођава, у тима нису обвезана ни вештаци бити. *Као и у тима у § 213. тог 1.*

Који не може бити сведок, не може бити ни вештак

Из којих се основа може судија од суђења искључити, може се и вештак искључити (§. 52.)

§. 252.

Ако се ствар у суду не може прегледати, суд ће наредити, да је вештаци прегледе пред једним судијом и писаром; ако то није могуће, пред полицајном влашћу.

Ако се ствар налази у другом округу, суд ће се по саслушању парничара обратити суду оног округа за одредбу вештака, пославши му сва нужна акта.

§. 253.

Власт, пред којом ће се ствар прегледати, позваће и парничаре и вештаке, назначивши у позиву дан, кад ће се, и место, где ће се преглед чинити.

§. 254.

Ако један или оба парничара не дођу, вештаци ће ствар прегледати и без њих, нити ће се на њихово захтевање преглед одгодити моћи.

Који вештак из важних узрока (§. 130.) на преглед доћи не може, дужан је то власти, која га је звала, на време (§. 439) јавити, како би она другог одредити могла.

Који изостане без оправдавајућих узрока, платиће дошавшима трошкове и дангубу. *на што ће га осудити суд односно пошту власти.*

§. 255.

На вештачком прегледу могу парничари преко руководећег чиновника пристојно напомињати вештаке, ако су што из вида изгубили.

§. 256.

Ако се вештаци у мњењу не сложе, вреди оно што више њих кажу. Ако би сваки другачије мњење дао, власт ће одмах по саслушању оба или дошавшег парничара, или ако ни једног нема, сама друге вештаке одредити, који ће ствар прегледати. Но у овом другом случају, нови ће се преглед чинити само по неопходној потреби.

§. 257.

О вештачком прегледу и мњењу сачиниће се извешће, које ће вештаци потписати.

Извешће то саопштиће власт парничарима на примедбу, која ће се такође забележити, по том ће власт извешће одостоверити и суду поднети ради пресуђења.

§. 258.

Вештацима припада на дан по један талир дангубе, осим путног и подвозног трошка.

Ово ће одмах платити парничар, који је за вештаке предложио, или онај, ради чијег се права они одређују.

§. 259.

Вештаци ће полагати напред заклетву, но само онда, ако парничар изреком то захтева, и ако они нису у опште за такве ствари заклетви.

Заклетва гласи:

„Заклињем се, да ћу у спору између Н. Н. моје мњење дати по мом најбољем знању и савести.

Тако ми Бог помогао.“

§. 260.

По овим правилима биће процена оспорене ствари, о које се вредности парничари не би сложили.

III. О заклетвама.

§. 261.

Заклетва се по правилима у овој глави изложенима досуђивати може, и то само онда, кад нема потпуних или никаквих доказа. *ово је цитат*

§. 300. Кр. закон

§. 262.

Заклетва се може нудити само о решавајућим, довољно опредељеним околностима, или збићама.

§. 263.

Заклетва се не може нудити у предметима, о којима не може бити поравнења.

Исто тако главној заклетви нема места, где је противно опстојателство, о чему се заклетва нуди, савршено доказно или очевидно; тако ни противу чисте у законој форми издате исправе, осим где се лажљивост исправе потврђује. *може ли се бити?*

§. 264.

Заклетву може нудити свом противнику онај, који има што да доказује, и то како лицу, које је навршило шеснаест година, тако и правном лицу и управитељу сопствених или туђих послова.

§. 265.

Суд по званичној дужности неће допустити заклетву парничару:

1., који није имао пуних шеснаест година онда кад се догодило оно, о чему се има заклетва полагати. *§ 114 Кр. Пост. Суду.*

2., који због душевних или телесних недостатака, или који о оном, о чему се има заклетва

полагати, по својој способности није кадар истину знати. Исто тако

3., оном, који је осуђен због злочинства или због преступења, ал с губитком грађанске части, докле то траје. Но ови последњи могу заклетву положити, ако противна страна допусти; и

4., онима, за које је доказано, да су се једном криво заклели.

§. 266.

Од суда зависи, оће ли положити заклетву или неће они, који су као распикуће под старатељством.

§. 267.

Који се закуне, па се доцније дозна, да по закону не би могао заклетити се, његова заклетва опет важи.

§. 268.

Форма заклетве прави се спрам онога, што се има заклетвом потврдити.

Ако се парничари о форми не сложе, суд одређује како ће она гласити.

§. 269.

Заклетву може опростити господар ствари сам или преко пуномоћника. И опроштај досуђене заклетве има оне последице, које и положена заклетва.

Једном опроштена заклетва не може се више захтевати.

§. 270.

По правилу заклетва се досуђује само оним лицима, која се парниче.

§. 271.

Но у делима или околностима, која нису позната парничару, него другом, чије је право парничар примио, као што су уступитељи или заштитници, или чијим је поступком парничар обавезан, као што су пуномоћници, или ако је тужба противу јемца, а за оспорену околност зна дужник, досудиће се заклетва уступитељу, заштитнику, пуномоћнику, дужнику.

Исто тако може се досуђивати заклетва фирмоводитељу, књиговодитељу и калфи, по спорним делима трговине њихових господара.

А родитељима, тоторима и старатељима, у делима поверних им лица, ако је дело њима познато, може се заклетва досудити, ако поверена им лица не буду по закону способна заклету се.

§. 272. -234.

Владаоц и супруга, наследник и њиова деца, неполажу никада заклетве.

Митрополит или владика, као парничари, само ће потписати заклетву своју пред судијом и писаром.

Остало свештенство духовног и мирског реда, гласно ће прочитати и потписати у суду заклетву.

§. 273.

Заклетва се полаже у суду.

Само болесни или престари полажу је у свом обиталишту.

За оне, који у другом округу живе, или одсуствују, ако би њиов долазак надлежном суду с трошком, или другим тегобама скопчан био, суд ће наредити да положи заклетву у суду оног округа где живе.

§. 274.

Кад пресуда буде извршна, пријавник ће позвати парничаре на рочиште ради полагања заклетве.

§. 275.

Ако парничар, који има положити заклетву, на рочиште не дође, а не јави на време, да из законих узрока (§. 130). доћи не може, или се не оправда за времена (§. 134.), или суд узроке изостанка или доказе не уважи; или ако дошав не хтедне положити заклетву, пресуда ће се у томе на његову штету извршити.

Ако противна страна не дође, осуђена положиће заклетву и без ње. *Глима ли феаде отов неубафема поостамба? има.*

§. 276.

Кад парничар, који би се имао заклету, међутим умре, или због душевне слабости неспо-

себан постане за заклетву, сматра се, да је заклетву положио, ако се сам или преко пуномоћника усмено или писмено изјаснио, да оће да се куне; или ако се и није обећао, али није хтео ни правно средство употребити противу пресуде, којом му је заклетва досуђена.

Но ако би душевно болујући, од дана кад је пресуда извршена, за једну годину дана тако оздравио, да би могао заклетву положити, противној страни остаје право за то време захтевати, да онај заклетву положи, коју, ако он не би хтео положити, даће му све што је по пресуди добио, или чега се ослободио.

§. 277.

Суд ће парничару, који се заклетви има, живо представити важност заклетве не само са стране верозакона, него и сву одговорност и казн, која по казнителном законику постизава оног, који се криво куне.

§. 278.

Кад парничар и потом оће да се куне, суд ће му најпре гласно прочитати заклетву и разговетно му исказати о чему ће се клети; па кад види да га парничар разуме, онда ће парничар положив руке на крст и еванђеле, пред којим ће горети две воштане свеће, изговорити за судијом или писаром заклетву и потписати је заједно са про-

тивном страном, ако је дошла. Ову ће заклетву председавајући судија одостоверити.

§. 279.

Који парничар не зна српски, томе ће судски чиновник или заклетви тумач, који језик парничара зна, превести на тај језик заклетву, коју ће парничар положити.

§. 280.

Заклетве јесу: главна, допуњавајућа, вредност опредељавајућа и откривајућа.

А. Главна заклетва.

§. 281.

Сваки парничар може нудити главну заклетву, ма да би он и друге доказе имао. *б. § 205 и слог 1.*

Што се не може признањем доказивати, не може ни главном заклетвом. *ако знањем се не може доказивати у § 114 - 164.*

§. 282. § 263. - 233

Главној заклетви нема места, кад је потпуно доказно противно оном опстојателству, о коме би се имала заклетва положити, или је то очевидно и јавно познато; исто тако нема места тој заклетви против садржине писмене исправе, која даје потпуни доказ, уколико се против исте због лажности не поступа.

§. 283. — §. 94. tar. b.

Који нуди другог заклетвом, мора се изјаснити, да ће се и сам на своје речи заклету, ако му се заклетва поврати.

§. 284.

Главна заклетва може се нудити:

- 1., у сопственом делу онога, коме се нуди;
- 2., у делу оних лица, од којих парничар своје право доводи, као и оних, за чија дела он одговара.

У првом случају заклетва гласи на то, да не постоји оно што тужитељ наводи, а у другом да закљичује се и при свом брижљивом истраживању не зна нити се могао уверити да је...

како то?

§. 285.

У парницама општина, друштва или других правних лица или у парницама, где има више учесника, свагда ће парничар именовати лице, коме заклетву нуди, и суд ће према околности наредити, како заклетву без нужде неби више њих полагало, и како би је положио само онај, који оспорену околност сам собом дознаје. §. 94. b.

§. 286.

Презадужени, против кога је стециште отворено, не може заклетвом ни нудити, ни понуђен бити ако је варалица, а ако није, онда може кад већина поверитеља на то пристане. *Код тог случаја*

и наредити.

§. 287.

Онај, коме је заклетва понуђена, не мора је ни примити ни повратити, ако прими на себе да противно докаже; но у том случају мора он одмах и доказе поднети и ако с овима не успе, може захтевати, да му се одреди рок, до ког има примити или повратити заклетву.

§. 288.

Заклетва се не може повратити онде, где околност, на коју се заклетва односи, није дело опште парничара, него је само дело онога, коме је заклетва понуђена.

§. 289.

Који противнику нуди или поврати заклетву и овај се изјасни да је прима, не може од тога одустати.

При повраћеној заклетви докле је противна страна није примила, може страна, која је такову повратила, одустати и другим доказима противно доказивати, у ком случају поступиће се по §. 287.

§. 290.

Кад парничар пристане да се закуне, суд ће изрећи пресуду, и одмах га заклету; ако није дошло, наредиће да се после закуне.

Против оваке пресуде нема жалбе.

Б. Заклетва допуњавајућа.

§. 291.

Кад суд нађе да који парничар сведоцима (или у случају §. 213.) није могао спорну ствар потпуно доказати, али ју је од велике вероватности осведочио, онда може допуњавајућу заклетву пресудом наложити.

В. Заклетва, којом се вредност опредељује.

§. 292.

Који тражи накнаду штете, пошто докаже да му је она учињена, има право заклетвом определити вредност — количину — штете, ако се ова на други начин доказати, или ако се по самој природи ствари определити неби могла.

§. 293.

Ако тужени противу захтеване количине штете с разлогом примети, суд је може умерити.

При досуђивању штете, пазиће суд је ли штета учињена непажњом или у злој намери, или на злочини начин, па ће према томе и определити обичну или за оштећеног особиту цену (§. 205. грађ. законика).

§. 294.

И оном ће се допустити та заклетва, који би из других основа, н. пр. уговора, проистичућу

тражбину доказао, а не могне количину њену доказати.

Ако би вредноот била претерана, суд ће је по брижљивом расматрању свију околности умерити, имајући на уму, да ли је тужитељ могао лако прибавити и друге доказе за количину, и да није оклевајући с тужбом, одбрану туженога отешчао.

§. 295.

Поднесе ли се заклетва на вредност очивидно претерану, суд је власан наредити, да је вештаци оределе (§. 248.).

Г. Заклетва откривајућа.

§. 296. - 4/8.

На захтевање тужитеља, суд ће наложити откривајућу заклетву оном туженом:

- 1., који је обвезан своје стање одкрити;
- 2., који је под великом сумњом, да је противзаконо сакрио или притајио туђе имање или какве исправе и т. д.; §. 203.
- 3., који је под сумњом да може знати, ко је ствари сакрио или притајио.

§. 297.

Ту заклетву могу захтевати:

- 1., поверитељи од дужника, о коме постоји извешће власти, да нема имања; санаследници

или испорукопримци од државца посмртног имања, ако га је без пописа примио; *Зашто? Зна се.*

2., ортаци од државца ортачког имања; татори, старатељи или бранитељи од управитеља спорног имања.

§. 298.

У тужби се мора вероватно показати да је могуће, да је тужени што притајио, или да зна, да је то други учинио.

Тужитељ не може једном тужбом тражити, да се закуне онај, о коме мисли, да може знати у кога су ствари, и онај, у кога мисли, да се налазе прикривене ствари, него се противу прикривача може повести парница на основу сведочбе оног, који је открио прикривача.

§. 299.

Пресуда, којом се налаже откривајућа заклетва, одмах је извршна. *§. 310. 3.*

§. 300.

Ако тужени не би хтео *откривајућу* заклетву положити, тужитељу стоји на вољт захтевати: да се тужени најпре средством новчане казни, а после и средством судског притвора принуди да заклетву положи.

§. 301.

Који дужник не би хтео положити откривајућу заклетву, биће стављен такође у судски притвор,

који ће трајати док је не положи, а најдуже за годину дана.

§. 302.

Откривајућа заклетва гласиће овако:

„Заклињем се јединим Богом, да ја нисам од мог имања ништа прикрио, и на страну уклонио, нити да сам дао, да то други учини, нити знам, да је то ко други учинио, да сам све по мојој чистој савести верно исказао, и сад ништа више показати немам, и да ћу ја, ако би још о каквим стварима које к томе принадлеже, дознао, све верно показати.

Како ја овде истину говорио, тако мени Бог помогао и овога и онога света.“

У смотрењу других лица, осим правог дужника, која би имала откривајућу заклетву положити, може судија у овој форми сходну измену учинити.

ГЛАВА ШЕСТА

Пресуде, решења и наредбе судске.

§. 303.

Закључења судска или су пресуде, или решења или наредбе.

Пресудом се предмет парнице расправља, а решењем сва споредна питања и пр. обезбедителна средства и т. д; а наредбом се течај парнице управља.

§. 304

Пресуда (решење) мора бити изречена :

- 1., од надлежног, или одређеног суда у пуном заседању, једногласно, или вишином гласова;
- 2., по закону и доказима законим;
- 3., о ономе само што се тражи, а не о другом чему; и
- 4., тако, да се с њом парнична ствар свршава.

§. 305.

У пресуди мора бити :

- 1., име суда, и је ли надлежан или одређен;
- 2., имена и презимена свију тужитеља и тужених, или њинових пуномоћника, и заштитника и одкуда су;
- 3., предмет око ког је парница;
- 4., имена и презимена судија, који су пресудили и секретара или писара, који је при пресуђивању био;
- 5., шта је тужитељ тражио, којим основом и с каким доказима;
- 6., је ли тужени тражбину признао и ако није, који су његови докази, ако их има;
- 7., које је суд доказе уважио, а које одбацио и зашто;
- 8., по ком се параграфу закона пресуђује;
- 9., досуђује ли се тужитељу и шта, или се он одбија.

Ако се досуђује интерес, мора се казати колики и одкад; а ако се даје трошак парничару или сведоцима, ваља казати, колики је овај, и колико коме имено, и ко ће таксе судске платити.

10., Ако ко има заклетву положити, таквог ће означити, и изложити опстојателства, на која ће се заклетви, а поред тога ставити и последице, ако заклетву не положи;

11., број под којим је, место где је, време, кад је пресуда изречена.

§. 306.

У решењу морају бити изложена имена и презимена парничара, предмет, шта су они наводили и побуђења судска.

§. 307.

Пресуде и решења извршна су :

- 1., кад се противу њих у законом року незадовољство или жалба не поднесе; или
- 2., кад противу њих по овом законнику нема места незадовољству или жалби; или
- 3., кад их касациони суд за снажне прогаси.

§. 308.

На свакој пресуди, решењу и наредби мора бити поред потписа и печат судски.

ГЛАВА СЕДМА

Суђење у апелационом суду.

§. 309.

Незадовољство може се изјавити противу пресуде првостепеног суда која је изречена :

1., о непроценимом предмету, на пр. службености, усиновљењу, оглашењу за распикућу и т. д. и

2., о предмету, кога вредност прелази хиљаду гроша пореских, нерачунећи у то интерес, парничне трошкове, дангубу и штету, осим ако то не би главну ствар сачињавало.

Поднесе се на суду апелационом и дела у § 102. на то шта када саопштење суду.

§. 310.

Не подлеже апелирању пресуде :

1., оне, које би изречене биле на безусловном признању ;

2., пресуда, по којој се главна заклетва положити има ;

3., пресуда, по којој се откривајућа заклетва положити има. §. 299.

§. 311.

Писмено или усмено незадовољство подноси се за петнајест дана првостепеном суду, који је пресуду изрекао.

Овај рок од петнајест дана рачуна се од дана, одкад је пресуда примљена. §. 117 дој. закон и §. 15.

Кривич. процес суд.

§. 312.

Доцније поднешено незадовољство, или ненадлежном месту предано, првостепени ће суд одбацити.

Коме је одбачено незадовољство, може за петнајест дана, одкада је примио то решење, поднети истом суду доказе, да је незадовољство на време дао, и суд ће тада послати дело вишем суду.

Ако овај нађе, да је незадовољство на време изјављено, расмотриће пресуду.

Нађе ли да је незадовољство доцније поднешено, прогласиће пресуду за извршну, противу чега нема жалбе.

§. 313.

На време изјављено незадовољство или жалба задржава извршење пресуде.

Но кад незадовољство или жалба није изјављена противу целе пресуде, него само против неке части пресуде, онда у ономе, против чега незадовољство није изјављено, пресуда постаје извршна.

Но и она част пресуде, противу које би незадовољство било, мора износити више од хиљаду гроша пореских, иначе има места жалби на касациони суд.

§. 314.

Нови докази у незадовољству не примају се.

§. 315.

Кад је незадовољство поднешено на време, суд ће сва акта тога спора тичућа се, прошивена, с верним преписом пресуде и одвојеног мњења, и списком акта послати вишем суду на размотрење.

§. 316.

Апелациони суд гледаће подлежи ли дело његовом размотрењу, па ако не подлежи, вратиће га суду, који му га је послао.

§. 317.

Кад апелациони суд у делу, које подлежи његовом разматрању, нађе, да првостепени суд није о каквој спорној тачки никако судио, повратиће му дело, да и у томе пресуду своју допуни.

Ако он друге важне погрешке у поступку суда примети, и нарочито ако нису сведоци или вештаци, као што треба саслушани, или ако спорни предмет није доста тачно прегледан, повратиће дело суду, да свој поступак исправи, и нужно дослеђење учини. Ово дослеђење може суд и без изјављеног у томе незадовољства наредити, ако нађе, да се предмет без тога не би могао праведно решити. *Сходно §. 166.*

Но у овде изложеним случајима првостепени суд неће нову пресуду изрицати, него ће своју прву пресуду са учињеним дослеђењем апелационом суду послати.

Ако пак апелациони суд нађе, да није што по поступку, као што треба, оцењено, или ако нађе, да је што противу материјалног закона пресуђено, он ће својом пресудом све то сам исправити, а ако нађе, да је све ко што треба и по поступку учињено и оцењено и по закону пресуђено, одобраваће пресуде.

§. 318.

У позиву за допуну извиђења првостепени ће суд парничарима излагати потпуно примедбе апелационог суда, и пошто допуни извиђење, поступиће према наређењима изложеним у предидућем параграфу.

§. 319.

Закључење апелационог суда, пошто га све судије потпишу, исказује председатељ јавно.

§. 320.

Примедбе апелационог суда обвезне су за суд коме су учињене.

§. 321.

Апелациони суд ће своје пресуде у онолико комада преписати, колико има парничних страна, и један више за суд, па ће их с актама и одвојеним мњењем, ако га има, послати суду, да пресуду изда парничарима.

ГЛАВА ОСМА

Расматрање у касационом суду.

§. 322.

Противу решења првостепеног суда, решења главне контроле, и противу пресуде, која не прелази круг првостепеног суда (друга тачка §. 309) и противу сваке пресуде апелационог суда, може се жалба изјавити касационом суду. Изузимају се она решења или пресуде, за које је на свом месту речено, да против њих нема жалбе.

§. 323.

Све што је за незадовољство на апелациони суд прописано у §§ 311. до 315. закључно, вреди и за жалбе на касациони суд.

§. 324.

Најпре ће касациони суд гледати: је ли жалба на време поднешена, па ако јесте, да ли дело по својој каквоћи подлежи његовом расматрању. Ако нађе, да по томе дело не подлежи његовом расматрању, повратиће га суду, који му га је поднео.

§. 325.

Касациони суд уништаваће пресуде или решења нижих судова кад нађе, да је суд на штету

жалитеља што пропустио учинити по формалним или материјалним законима, или да је што противу тих прописа учинио. Иначе ће пресуде или решења за снажне проглашавати.

А ако види, да је суд поступио против закона на штету онога парничара, који се не жали, он ће то у спроводном писму истом суду приметити, ради његовог будућег управљања.

§. 326.

Осим оних дела, која су у §. 102. изложена, касациони суд ће предходно расматрати и сва решења главне контроле издана по §. 25. устројења њеног.

§. 327.

Закључење касационог суда, пошто га све судије потпишу, исказује председатељ јавно.

§. 328.

С решењем својим, којима проглашава пресуде или решења нижих судова за снажна, поступиће касациони суд онако, као што је у §-у 321 прописано.

§. 329.

Решење касационог суда, како га прими страна, која је изгубила парницу, одмах је извршно, и противу њега нема даље жалбе.

§. 330.

Кад касациони суд учини нижем суду примедбе на пресуду, тицале се оне поступка или суђења, суд ће, ако их усвоји, по њима управљати се, другу пресуду изрећи и парничарима издати.

§. 331.

Ако нижи суд по примедби касационог суда буде имао допуњавати извиђење, он ће ту примедбу у позиву изложити потпуно, иначе неће парничаре позивати.

§. 332.

Кад нижи суд буде имао разлога остати при првашњој својој пресуди, он ће у спроводном писму касационом суду разложити, зашто при првом суђењу остаје.

Ако касациони суд разлоге нижег суда не уважи, учиниће му с разлозима друге примедбе, по којима је нижи суд дужан у свему поступити.

§. 333.

Прве примедбе касационог суда на решења нижег суда, дужан је овај примити и по њима поступити.

§. 334.

Очевидне важније погрешке *писанја* у пресуди или решењу нижег суда, могу парничари тражити

да се исправе приликом изјављивања незадовољства — жалбе —. Но виши суд, ако примети, и без тога ће их исправити.

§. 335.

Ако се такве погрешке нађу у извршној пресуди или решењу, парничар може најдаље за 15 дана од како је пресуда или решење извршно постало, ако је рад задржати извршење, захтевати код истог првостепеног суда, да се исправе; и суд пазећи по званичној дужности на овај рок, ако види, да се без саслушања противне стране погрешка исправити не може, он ће и њу саслушати и о томе решити.

Тако ће се поступити и ако би се показала оваква погрешка у закључењу виших судова, само што ће суд тада по саслушању оба парничара послати дело надлежном суду, да сам погрешку исправи.

ГЛАВА ДЕВЕТА

О з а ш т и т и.

§. 336.

Заштитник је дужан онога, на кога је какву ствар или право у своје име ма каквим основом пренео, на суду бранити, или му доказе за одбрану дати, у колико законом или уговором од тога ослобођен није.

§. 337.

Дужност заштитника и право на заштиту прелази и на наследнике.

§. 338.

Ако заштитник не ће своју дужност (§. 336.) да испуни, одговара за штету.

§. 339.

Ко не тражећи заштите упусти се у парницу, па ову изгуби, нема права тражити накнаду штете од заштитника.

§. 340.

Ако позвани заштитник одрече заштиту, или на рочиште не дође, заштићеник, ако оће, може сам водити и свршити парницу; ако сам узводи парницу, па је изгуби, може после те парнице тражити накнаду штете од заштитника.

Заштитник може правдати изостанак онако, као и парничари (§. 130.).

§. 341.

Предмети, због којих заштити има места, јесу сви теретни уговори: промена, куповина, закуп, поравнање, уступљење дуга, или права, деоба наслеђа и т. д.

ГЛАВА ДЕСЕТА

О П Р О Т И В Т У Ж Б И.

§. 342. - 40.

Тужени, који би према тужитељу имао какво право од тужитељевог одвојено, ма оно истицало из уговора у страниј земљи закљученог, може противтужбу поднети суду, код кога је он тужен.

Противтражење из тужитељевог предмета истичуће или с његовим правом свезе имајуће, може тужени у одбрану навести.

§. 343. - 40.

Противтужба мора се поднети за шесет дана од примљене тужбе; доцније мора тужбу поднети суду, који је за тужитеља надлежан.

§. 344.

Ова парница не задржава течај тужитељеве парнице.

§. 345.

Противтужби нема места због непокретних добара и оних права, која на њима леже, као права службености, залогe и т. д.

ГЛАВА ЈЕДАНАЈЕСТА

Изазивачка парница.

§. 346. 43.

Ко би дознао да други говори, да има према њему неко право, може судом тражити, да онај то докаже, иначе да суд пресуди, да тога права нема.

§. 347.

Изазивач мора у својој тужби навести :

а, шта је његов противник говорио, и поднети или позвати се на доказе о томе;

б., изјаснити се, да није истина оно, што је противник говорио; и

в., захтевати, да се одреди време, за које мора онај поднети тужбу за своје право, ако га има, а ако га нема, да о томе ћути.

§. 348.

Кад обе стране на рочиште дођу, суд ће, према прописима овог законика, учинити нужно извиђење, па ако изазивач докаже, да је изазвани говорио оно, за што је тужен, а овај не докаже, да заиста према изазивачу има право тражења, — суд ће пресудити, да изазвани у смотрењу тог права ћути.

§. 349.

Ако изазвани докаже, да према изазивачу заиста има право тражења, суд ће, ако се не би сагласили да одмах воде парницу, решењем, противу кога нема жалбе, одредити време од једног до шест месеци, за које мора изазвани противу изазивача у смотрењу свога права тужбу дати, о чему ће и изазивача известити.

А ако докаже узроке, да своје право сад противу изазивача употребити не може, н. пр. што рок обвезателству још није истекао, суд ће изазивача пресудом од тражења одбити.

§. 350.

Ако изазвани за остављено му време (§. 349). не поднесе тужбу противу изазивача, суд ће на захтевање изазивача одмах пресудити, да изазвани нема права. *и шта пресуда да се не даје још другим пресудама? Да не.*

ГЛАВА ДВАНАЈЕСТА

О парници због рачуна.

§. 351.

Парница због рачуна бива :

- 1., кад ко неће, а дужан је да положи рачун;
- 2., кад ко неће да прими рачун, или на примљени рачун одговор да да.

§. 352.

У случају под 1., §. 351. суд ће по извиђењу, по доказу решити, је ли тужени дужан рачун положити или није. *овде треба тужбу на одговору дати.*

Ако туженог осуди, овај је дужан за петнајест дана рачунопримцу рачун на признаницу предати. О томе ће суд и тужитеља известити.

§. 353.

Ако осуђени не хтедне за то време рачун да положи, дозволиће се на просто захтевање противне стране прибелешка или забрана на имање његово, а он ће се ставити у судски притвор, који ће дотле трајати, док рачун не положи. *дубам то*

§. 354.

У случају изложеном под 2., §. 351., суд ће по извиђењу решити, је ли тужени дужан рачун примити, или на примљени одговор дати, или није. Ако нађе да је дужан, суд ће му сам рачун, који тужитељ на рочиште донети мора, одмах предати, и он ће за петнајест дана рачунодавцу одговор на рачун дати на признаницу, која ће се у суду чувати.

Овај се рачун мора у двоје донети, и суд ће оба два одоверити, па један при себи задржати.

§. 355.

Који се за то време не изјасни, одобрава ли рачун или не одобрава, узима се да га одобрава;

па било да се њиме рачунодавац измирује, или себе или противника задужује, тај рачун тада има силу потпуног доказа. *р/в*

§. 356.

Коме није по вољи рачун (§. 352.) или поднесени одговор (§. 354.), он мора за петнајест дана, одкад је тај рачун (одговор) по судском решењу примио, ако се о томе с противном страном не би могао изравнати, тужбу суду поднети, захтевајући да противник рачун (одговор) уважи.

Гослове на рачун дати и тужбе увојати. Иначе ово изгледа као да се рачун не уважи.

§. 357.

И рачунопримац на сваку тачку рачуна, и рачунодавац на сваку тачку одговара мора своју примедбу у тужби тачно и јасно исказати, придржавајући се оног реда, који је у рачуну.

На коју тачку ко оћути, та се сматра за уважену.

Даље поступиће се као у обичној парници.

ГЛАВА ТРИНАЈЕСТА

Достављање судских пресуда и решења.

§. 358.

Тужба и свако судско закључење мора се дати у руке парничару или његовом помоћнику што пре и онако, како се овде прописује.

Исто тако сведоку или вештаку, као и сваком оном, који код суда преслушан бити има, први позив предаће се у руке.

§. 359.

Изузима се од §. 358. следеће:

Ако су тужени учесници, а пуномоћника немају, тужба се сваком учеснику за себе предати има. Друга акта предаће се по §. 74. заступнику.

У место јавних надлежатељстава, правних или таквих лица, која једно тело састављају (корпорације), предаће се њином старешини.

У место правителства, предаће се правителственом правозаступнику.

У место јавних заведења или фондова, предаће се њином управитељу.

У место друштва, које не ужива права она, која имају лица једно тело састављајућа, предаће се њином старешини.

У место трговачког друштва, које своју фирму има, предаће се фирмоводитељу, за јавна командитна и командитно-акционарска друштва оном саучеснику, који је овлашћен да може представљати друштво, а за акционарска друштва, оном члану управљајућег одбора, који је овлашћен да подписује друштво, или оном званичнику друштвеном, који је опуномоћен да друштва заступа пред судом.

§. 360.

Кад се онај, коме се што предати има, не може да нађе у своме обиталишту, или кад се на путу налази, или кад се крије, онда ће се то предати његовој жени или пунолетном детету, или другим домаћима или калфама.

Ако никога нема, или ако домаћи неће да приме оно, што им се предаје, онда ће се тај акт прилепити на обиталиште оног, коме се предати има, пред два сведока, али на тако место, да се лако може видети.

У местима, где је тешко на брзу руку наћи сведоке, акт ће се предати кмету, и он ће га или предати ономе, коме треба, за седам дана, од дана кад га је примио, или на врата кућна оног прилепити, као што је прописано, а рецелис ће вратити оном, који му га је и дао. 5-121

§. 361. 2. став. §. 358.

Кад парничар, који у другоме округу живи, оће сам парницу да води, дужан је одредити лице у месту суда, које ће у место њега што треба примати.

Ако не одреди, или ако одређење порече па другог ненаименује, или ако одређени неће тога да се прими, приковаће се акт на дом судски, и то важи, као и да је ком треба у руке предано.

§. 362.

Тужба, која се ономе, који у другоме округу живи, предати има, послаће се начелништву тог округа, и начелништво ће бити дужно такову коме треба предати најдаље за петнајест дана.

§. 363.

Тужба, која се ономе, који ван отачаства живи, предати има, послаће се министру иностраних дела, и он ће је обичним путем, коме треба, послати.

Друга акта дају се заступнику. *види 575*

§. 364. - 121 - 76

Кад се ономе, коме се место пребивања незна, има што саопштити или предати, то ће се чинити преко званичних новина три пут једно за другим.

§. 365.

Кад рецелис, на коме се што коме ван отачаства предати има, не буде од стране власти послат министру иностраних дела за три месеца рачунећи од дана, кад је страној власти оно, што се предати имало, послано, министар ће иностраних дела о томе надлежни суд известити, и суд ће поступити по §. 76. и 364.

§. 366.

По варошима окружним, и пријавник ће и суд, што се тиче њихових послова, предају вршити преко заклетог разноситеља.

§. 367.

Разноситељ је дужан сваки акт, који му се повери, коме треба предати најдаље за четири дана.

Решење о забрани дужан је најдаље сутра дан предати.

За сваку задоцњену и неоправдану предају разноситељ одговара.

§. 368.

Онима, који ван окружне вароши у округу где је суд, живе, ако у месту суда немају лица, коме ће се што треба предавати, слаће се преко среског начелника.

Срески начелник дужан је сваки акт, коме треба, најдаље за петнајест дана предати.

Ако срески начелник не буде могао позив за рочиште, било то парничару, сведоку или ма коме, на време предати, дужан је то одма суду јавити, назначивши узроке, зашто то није могао учинити.

§. 369.

Војнику док је под барјаком, предаја ће се чинити преко његове најближе власти.

§. 370.

Све што се коме предати има, даће се на особени рецепис, који ће подписати онај, ком је шта предато.

Ако писати не зна, метнуће крст поред имена пред два сведока.

И ови сведоци, и они пред којима се акт на обиталиште прилепљује, потписаће се такође на рецепису. §. 360.

Онај, који предаје, написаће на рецепису словима дан и годину кад је, и место, где је предаја учињена, и потписаће тај рецепис са назначењем да је предаја преко њега учињена.

§. 371.

Рецепис овакав има силу доказа, да је предаја свршена; но противу овог могу се и противдокази употребити.

§. 372.

На акту, који се предаје, написаће онај, који га предаје, кад је предају свршио, и то ће потписати.

§. 373.

Начелник окружни, као и начелник срески, морају рецеписе а нарочито оне, на које се позиви за рочиште предају, на време суду повратити.

§. 374.

Суд ће на захтевање које стране, а и по самој званичној дужности, наредити, да се ненадлежна предаја исправи и недостатак у рецепису допуни на трошак оног, који је томе крив.

§. 375.

Закључења већих судова слаће се надлежним нижим судовима, и ови ће их, као што је горе прописано, предавати коме треба.

ГЛАВА ЧЕТРНАЈЕСТА

О средствима обезбеђења.

§. 376.

Права се могу обезбедити за живота и по смрти обвезаного, док се не објави стециште.

Сретства су за то:

I. прибелешка;

II. забрана. А к овима принадежи и

III. притвор дужника.

А. Општа правила обезбеђења.

§. 377.

Обвезаност се доказује пуноважном исправом или приведеним сведоцима. од Зета односно црне, нешке поштоји изузетак у §. 353.

§. 378.

Ко захтева прибелешку или забрану, мора поименице назначити имање или право, којим ће да се обезбеди, где се оно, и код кога налази. Без тога неће суд захтевање уважити.

§. 379.

Не може се једним актом захтевати и обезбеђење и наплата.

§. 380.

Обезбеђење не може се тражити на оне ствари и на онолико, колико се за извршење пресуде узети не могу §. 471. и §. 471 а.

Допуна од 21. Декембра 1879. год. зб. 35. стр. 37).

§. 381. §. 425

Право залогe на имање, или право залогe на право обвезаногa, има поверитељ, ако парницу добије, од оног дана, кога је захтевао обезбеђење.

§. 382.

Ако је једног дана више њих захтевало да се обезбеде једним истим имањем, или правом обвезаногa, они једнако заложно право на исто имање имају, и наплаћују се сразмерно.

§. 383.

Како ће се на захтевање главне контроле, или њеног комисара, или друге власти, поступати

при захтевању обезбеђења имањем рачунополагаоца или другог чиновника, који би имао штету правителству накнадити, прописано је у §§. 24., 25. и 56. устројства главне контроле, и §. 58. закона о чиновницима грађанског реда. Гзбгу.

§. 384.

§. 384.

Ако суд уважи захтевано обезбеђење, доставиће се о томе решење лицима, којих се тиче.

Иначе само ономе, ко је обезбеђење захтевао.

§. 385.

Ако се право или имање обвезаногa налази код кога другог, а не код онога, према коме гласи решење о обезбеђењу, онај је дужан за петнајест дана, од дана кад је судско решење о обезбеђењу примио, то суду јавити.

Ако за то време пропусти јавити суду, сматраће се да је право или имање при њему.

Но и у оном случају, кад јави да право или ствари нису при њему, него при другоме, поверитељ може противно доказивати, а према околностима и откривајућу заклетву захтевати.

§. 386.

Поверитељ, како добије судско решење, којим му се прибелешка или забрана уважава, дужан је за петнајест дана предати суду тужбу за дуг, ако то пређе учинио није.

§. 387.

Ко код више судова захтева обезбеђење, тај ће код једног дати тужбу за дуг, а остале ће за време известити (§. 386).

§. 388.

Ако роа плаћања није истекао, пресуда ће се дати на извршење пошто рок плаћања прође.

§. 389.

Кад тужитељ изгуби парницу, оптужени може тражити од њега накнаду за штету и срамоту.

Накнада може бити и већа од новчаног јемства.

§. 390.

Јемство се даје у готовом новцу, или у сигурним папирима, или у сигурној залози, било покретних или непокретних ствари.

§. 391.

Дато јемство престаје с допуштењем противне стране, а осим тога и у том случају, кад по извршној пресуди о дугу прођу петнајест дана, а противна страна не поднесе тужбу за накнаду штете.

§. 392.

На захтеване обвезаног скинуће се обезбеђење:

- 1., кад обвезани поверитеља намири; или
- 2., кад поверитеља другим чим довољно обезбеди; или
- 3., кад поверитељ парницу изгуби; или
- 4., ако поверитељ није никако, или није на време тужбу за дуг суду дао (§. 386.).

Б. Особена правила обезбеђења.

I. Прибелешка.

§. 393.

Поверитељ, који испуни што се у §§. 377. и 378. прописује, може тражити прибелешку на непокретно имање, или на интабулирано право обвезаног, ако му је тражење у опасности.

§. 394.

Опасност је:

- 1., Како је рок обвезаности прошао; или
- 2., кад рока нема, како се докаже, да на захтевање поверитеља обвезаност није испуњена.

И пре тога ако се докаже:

- 3., да је једна прибелешка или интабулација од времена обвезаности стављена; или
- 4., да обвезани непокретно имање продаје, а не остаје му друго, које би поверитеља обезбедити могло; или
- 5., да је обвезани, према своме имању, велике штете претрпео од времена обвезаности.

§. 395.

Коме је немогуће одма доказати, што се иште у тачки 3., 4. и 5. §. 394. тај може у место тога дати сигурно јемство, на сто десет од вредности тражења.

§. 396.

Ако се ставља прибелешка на право обвезанога, ставиће се у решењу, да онај, код кога се то право обвезанога налази, не сме своју обвезност до даље наредбе испунити.

§. 397.

Кад решење о прибелешки буде извршно, суд ће поступити по уредби од 19. Новембра 1854. године В.№ 1054. (Збор. VIII. страна 29).

II. Забрама.

§. 398.

Поверитељ, који испуни што се у §§. 377. и 378. прописује, може тражити забрану на покретно имање, или право обвезанога, ако му је тражење у опасности. *Гдје се обвезе које имају за вредност којевоу од државу ствар.*

§. 399.

Опасност је :

1., кад је рок обвезаности прошао ; или

2., кад рока нема, како се докаже, да на захтевање поверитеља обвезаност није испуњена.

И пре тога ако се докаже :

3., да је обвезани, према своме имању, велике штете претрпео од времена обвезаности ; или

4., да је једна забрана на имање или право обвезанога већ стављена ; или

5., да обвезани своје имање расипа, или кришом продаје или склања.

§. 400.

Коме је немогуће одма доказати што се у тачки 3., 4. и 5. §. 399. прописује, тај може у место тога дати сигурно јемство на сто двадесет од вредности тражења.

§. 401.

Ако се у рукама обвезаног налази имање, на које се забрана захтева, и суд захтевање уважи, ставиће у решењу, да обвезани несме то имање до даље наредбе отуђити, ни упропастити. *Или како?*

§. 402.

Ако се имање или право налази у рукама другог, онда ће и овоме заказати решењем, да то не сме ником издати. Иначе да ће одговарати за вредност његову.

§. 403.

Кад суд дозволи забрану, одма ће по званичној дужности писати полицајној власти, да забрану удејствује и попис и процену суду да пошље.

§. 404.

Полицајна власт одма ће на онолико од имања обвезаног забрану ставити, колико је довољно да се тражење обезбеди.

§. 405.

За које ствари буде потребан старатељ, поверитељ га је дужан у тужби именовати, коме ће их притежатељ предати, ако их не хтедне сам чувати.

Ако то не учини, и ако му суд не могне објавити старатеља, он може ствари предати туженоме. А ако их и овај не хтедне чувати, на само захтевање притежатеља наредиће се продаја ствари.

§. 406.

Кад се забрана ставља на ствари, које се у рукама дужника наоде, оне ће се, ако није могуће причувати у суду, предати именованоме старатељу; ако њега нема, остаће при дужнику.

§. 407.

Ако су ствари, на које је стављена забрана, подложне квару, или ако се на одржање истих

трошити мора, а ни једна страна неће одговорност и трошкове на себе да прими, суд ће на захтевање ма које стране, или на захтевање старатеља, наредити, те ће их полицајна власт проценити и јавно продати, а новци за њих добивени причуваће се у суду.

§. 408.

Кад су ствари дужника на путу, на скели или у ђумруку, поверитељ, коме не би могуће било одма изградити код суда забрану, може, по што да јемство по §. 400. захтевати код полицајне власти или ђумрука, да се дужникове ствари задрже, — док од суда не дође решење о забрани.

§. 409.

На овакво захтевање дужна је власт одма ствари задржати, и о томе надлежни суд најскорије извести, назначивши у известију дан, кад је код ње задржавње захтевано.

§. 410.

Од тога дана па за три дана, дужан је поверитељ код суда забрану тражити (§. 398. и 399.).

Иначе ће суд, на захтевање противне стране, писати, да се ствари не задржавају.

III. Притвор дужника.

§. 411.

Осим случаја изложених у §. 131. стецишног поступка, поверитељ, који испуни што се у § 377. прописује, може захтевати, да се дужник стави у притвор, кад докаже, да овај нема никаквог имања, или кад основну сумњу покаже, да се дужник крије, или спрема да бега, или да је већ почео бегати, да би осујетио испуњење обвезаности.

§. 412.

На то ће суд дужника одма преко полицајне власти, ако није у месту суда, позвати, не казавши му за што га зове, па ако дужник у суду потраживање поверитеља не би савршено опроргао, или неби доказао, да има имања, из кога би се поверитељ намирити могао, или најпосле ако га не узмогне довољно обезбедити, суд ће ставити дужника у притвор кућни или судски.

§. 413.

За три дана, одкад је поверитељ притвор дужника захтевао, дужан је поднети суду тужбу за дуг, ако је пре није поднео. *иначе ће чустити*

§. 414.

На захтевање поверитеља полицајна власт, ђумрукција и општински суд може дужника само од пута задржати, *ако ита, обриси ости* па ће га одма заједно са

поверитељем и датим јемством, ^{1/3} надлежном суду послати, па и под стражом, ако би то поверитељ захтевао и одма платио трошак.

§. 415.

Ако дужник остане у обиталишту у притвору, он је дужан давати стражару, кога полицајна власт одредила буде, рану или по два гроша пореска на дан. Престане ли то чинити, биће, на известије стражара, у судски притвор стављен.

§. 416.

На рану онг дужника у судском притвору наодећег се, који би показао да се не може издржавати, дужан је поверитељ давати по један грош порески на дан; и то ће сваки петнајест дана у напред предавати на признаницу надзиратељу судског притвора.

§. 417.

Притвор дужника трајаће док пресуда или решење о дугу не буде извршно.

§. 418.

Ако се пресуда или решење извршити не може, поверитељу стоји ни вољи захтевати, да дужник под заклетвом открије своје имање (§. 296).

§. 419.

Суд ће дужника, на његово захтевање, ослободити притвора, осим случаја изложених у §. 392., још и тада, ако поверитељ не би опредељено издржање напред давао.

§. 420.

У средства за обезбеђење спада и

IV. Обустава. Г. н. ч. §. 200. 581. зак.

§. 421. *Ф. ш. а. с. р. а. с. у. н. е. т. е. д. и. п. р. а. в. о. м. и.*

Обустава бива, кад је распра о својини или о притежању једне ствари или права, а одма се не може решити, коме то припада, па ма која страна захте, да се оспорена ствар обустави.

§. 422.

Кад тражи обуставу онај, који ствар непритежава, дужан је вероватно показати опасност да ће оспорену ствар онај, који је држи, упропастити, или отуђити, а поред тога даће и прописано у §. 400. јемство. Ако је потребан старатељ, и њега ће именовати.

§. 423.

Кад суд реши питање о обустави, поступиће по §§. 384. и 385.

§. 424.

Ако се ствар не може у суду чувати, а нужан је старатељ, суд ће саслушати и противну страну о лицу, које је за старатеља именовано, па ако се о лицу, не сложе одредиће оног за старатеља, кога је предложио парничар, који јаче доказе о свом праву принео буде, а при једнаким доказима онога, кога је предложио који ствар држи.

Какав треба да је старатељ и каква права и дужности он има, опредељено је у закону о стечкишном поступку. §. 47. и остали.

§. 425.

Обустава непокретности извршује се тим, што се уводи у интабулациони протокол, а обустава покретности тим, што се ствар од оног, који је држи, одузима, и важи од дана, кад је код суда захтевана, ако парницу добије онај, који је обуставу тражио. §. 381.

ГЛАВА ПЕТНАЈЕСТА

П о н о в љ е њ е п а р н и ц е.

§. 426.

Поновљење парнице може се тражити због нових доказа, у течају парнице и после кад пресуда — решење — извршном постане. Поновљење дозвољава се ако поновљач докаже:

- 1., да је који судија био подмићен; или
- 2., да је судија по чијој препоруци, ма и веће своје власти, против закона решио или пресудио; или
- 3., да је судија, пропустивши изузећа (§ 53.) сам показати, решавао предмет; или
- 4., ако је пресуда основана на исправама, које је противна страна пре или после пресуде за лажне признања, или ако је основана на таквим исправама, које су пре пресуде судском пресудом за лажне прголашење, а онај, који је изгубио парницу, зато није знао, или које после изречене пресуде буду судом за лажне проглашене;
- 5., ако је пресуда изречена на основу исказивања сведока, или на основу вештачког мњења, па се после кривичним ислеђењем докаже, да су сведоци са знањем лажно сведочили, или вештаци лажно вештачко мњење дали;
- 6., ако је пресуда основана на заклетви, па се доцније кривичним ислеђењем докаже, да је заклетва лажно положена;
- 7., ако је пресуда основана на превари противне стране, или на превари сопственог пуномоћника, особито ако је овај у споразумљењу са противном страном радио на штету свог властодавца, те је онака пресуда изречена;
- 8., да су око једне исте ствари и по једном основу две парнице биле, па и две пресуде постојале, но за једну парницу и пресуду поновљач није знао; или

- 9., да страна небивша у своме делу, није знала за доказе, које би при вођењу парнице с ползом употребити могла, па доцније те доказе набавила;
 - 10., ако је која страна нашла исправе од решавајуће важности за своје право, које су пре тога биле у притежању противне стране;
 - 11., да је ко двапут учинио, што је био дужан само једанпут; или
 - 12., да је ко до пресуде позивао се на сведоке, но ови се због какве сметње нису могли добавити, или се позивао на какву исправу, али је није могао наћи, па после дођу сведоци, или се исправа нађе;
 - 13., кад је тужитељ прибавио или дознао за исправе, или друге доказе од решавајуће важности тек онда, кад их он није могао више у парници употребити; или је тек доцније дознао о суштственим недостацима пресуде или ислеђења.
- Из узрока у овој последњој тачки наведених, поновљење се може тражити само за шест недеља од дана, кад је парничар за ове доказе или недостатке дознао, и може се тражити само у времену од три године, од времена извршне пресуде по првој парници, како за покретне, тако и за непокретне ствари.

§. 427.

Парнице поравњењем или главном заклетвом свршене не могу се поновити.

Но изузима се, ако се докаже при поравњењу превара, а при главној заклетви кривоклетство, или да су две пресуде о једној ствари изречене.

§. 428.

У случајима под 1., 2. §. 426. мора прдходити криминално извиђење и коначна пресуда, као што је казано и у тачкама под 5. и 6.

§. 429.

Поновљење парнице за покретне ствари може се тражити за три, а за непокретна добра за десет година, од дана, кад је пресуда извршна постала.

§. 430.

Тражењем поновљења парнице, не ће се задржати извршење пресуде, осим ако се то нарочито захтева и обезбеђења да.

Ако се задржи извршење, то ће интересирано лице решење о томе предати суду, да се придружи актама прве парнице.

Обезбеђење може бити и новчано, или у залоги, или у непокретним добрима. *М*

§. 431.

Суд ће на захтевање поновљења парнице одредити рочиште, и почем учини ислеђење, решиће има ли или нема места поновљењу.

Против оваковог решења може се жалба поднети касационом суду.

§. 432.

Поновљене парнице само се једанпут тражити може. *види Селешћу.*

Свако друго тражење поновљења парнице, одбациће се по званичној дужности.

ГЛАВА ШЕСНАЈЕСТА

О избраном суду.

§. 433.

Који су парничари власни поравнати се, могу се сложити, да им парницу, о којој по закону равнању места има, расправи избрани суд.

§. 434.

У следећим случајима судиће увек избрани суд, кад год предмет прелази вредност суђења општинских судова:

1., о потрици, ма колико велика штета била, па ма и кривице било, о којој би имао окружни суд судити;

2., кад је спор о синору између појединих општина, без призрења на вредност предмета;

3., о накнади штете због нарушеног уговора о спреги;

4., распре о стоки, кад је случај да се она помеша, или да се ко упозна у стоку;

5., распре, које би се породиле о деоби ор-
така у почестним радњама (§. 47. тргов. закон.).

И распре при деоби имања између задругара,
у колико би се ова само њих тицала. *Гласине се
извесних који право припадају друштву неос
и оговарају. А да оне су оне који у којекој неос при-
падају, што и је итд. §. 435. Посао по §. 17. у ст. 1. одр.*
Сваки парничар има право изабрати по јед-
ног или највише два судије, а обојица једног за
председатеља, а поред тога јошт сваки по јед-
нога, који би судије у случају њиове препреке
заменили.

Судије ће се бирати из лица живећих у ме-
сту, где ће се спор извиђати, а по потреби и
из оближњих места. Чиновници у служби наоде-
ћи се не могу бити употребљени за избране су-
дије у време, кад имају званични посао да раде.
Исто тако не могу избрани бити ни оне судије,
којима би по њиовом опредељењу правилно могло
припасти суђење о том спору.

§. 436.

Кад се парничари за избрани суд ван суда
сложе у случајима §. 433., они треба о томе да
начине писмено, у коме ће тачно изложено бити,
о чему ће избрани суд судити и имена лица,
која ће судије бити.

Писмено то у двоје сачињено, мора бити од
полицајне власти потврђено. Ако су се у суду

сложили, суд ће им сваком издати одостоверени
препис протокола.

§. 437.

Како је писмено за избрани суд по предиду-
ћем параграфу потврђено, оно веже оба парни-
чара. Од тога могу само обе стране одустати;
а ако једна страна одустане, друга има право
захтевати да полицајна власт уговор изврши.

У случајима §. 434., ако се парничари у из-
бору судија не сложе, власт ће полицајна, на
захтевање тужитеља, изабрати судије за противну
страну, и ови вишеством бирају председатеља.

§. 438.

Парничари поднеће то писмено оној полица-
јној власти, у које ће се кругу спор извиђати, и
она ће судије о избору известити, заказавши и
њима и парничарима, где ће и кога дана суђе-
ња ради доћи.

Од дана, кад је писмено власти предано, до
дана суђења, не треба да прође више од пет-
најест дана.

§. 439.

Који судија не узмогне примити се суђења
дужан је, ако је у истом месту, за три дана,
ако је са стране, за осам дана од како је по-
зван, полицајној власти узроке навести. Ако то

не учини, или одоцни, сматра се да се суђења примио.

Који судија без важног узрока на одређено време не дође да суди, тога ће полицајна власт осудити да плати новчане казни од пет до двадесет талира, осим трошка и дангубе, које ће платити како судијама, тако и парничарима и сведоцима, који би дошли били, а на место недоставшег одма ће позвати другог, који је одређен за замену.

§. 440.

Сваком судији плаћају парничари заједно по један талир на дан, поред путног и подвозног трошка ако су са стране (§. 241.).

§. 441.

Парничари дужни су на одређено место и време избраном суду са својим доказима и сведоцима доћи. И ако који не дође, спор ће се пресудити по принесеним доказима.

Који сведок на позив парничара не дође, њега ће избрани суд преко полицајне власти добавити. А у смотрењу испита сведока из другог округа, поступиће се по §. 209.

§. 442.

Избрани суд извиђа просто, пресуђује по здравом разуму, једногласно или већином гласова, и издаје писмено пресуде, с подписом свију судија,

парничарима на рецепис, а затим сво делење своје пошље првостепеном суду. То ће учинити најдаље за петнајест дана, од како је пресуду издао, и тада сматра се, да је избрани суд разрешен и престао.

§. 443.

Ако би се по пресуди избраног суда имала полагати заклетва, првостепени суд ће парничаре на заклетву позвати, и даље по закону поступити.

§. 444.

По правилу противу пресуде избраног суда нема жалбе. Изузимају се ови случаји:

1., ако је избрани суд дану му власт прекорачио; или

2., ако је лице, које није лично способно, или које није имало власти, пристало да се избрани суд састави; или

3., ако је пресуда основана на превари; или

4., ако би избране судије навалично извиђењем или суђењем неправду коме учинили (измена §. 127. казнителног законика).

§. 445.

У свима овим случајима, може се за петнајест дана, одкако је примљена пресуда, поднети жалба надлежном првостепеном суду.

§. 446.

Кад је жалба на време поднешена, суд ће у случајима 1. и 2. §. 444. према принешеним у жалби достоверним доказима, одма решити, је ли жалба умесна или није, а у случајима под 3. и 4. истог параграфа решиће, пошто прописано извиђење учини.

Ако се овим извиђењем открије казнимо дело поступиће се по §. 174.

§. 447.

Напоследку, кад суд нађе, да је жалба умесна, уништиће пресуду избраног суда, и упутиће парничаре, да други суд саставе, против чега нема жалбе. *Нађе ли да жалба није умесна, суд ће је одбацити решењем, противу кога има места жалби.* . . .

(Замена од 3. Јануара 1867. г. 36. XX. стр. 1).

§. 448.

Који оће да му се изврши пресуда избраног суда, поступиће по §. 462.

ГЛАВА СЕДАМНАЈЕСТА

Кратко суђење по писменим исправама.

§. 449.

Кратко ће се судити кад се по исправама јавним или приватним §§. 187. и 191. тражи дуг, коме је рок плаћања протекао, или јасно означена

и опредељена вредност какве покретне или непокретне ствари, ако по овим исправама има тужитељ јасно право, а тужени дужност; или ако су и један и други обвезани били, али је тужитељ своју обвезаност, по гласу те исте или и друге исправе, већ испунио, а тужени није.

§. 450.

У кратком поступку тужени се неће саслушавати.

§. 451.

При кратком поступку, јавним исправама успоређују се и менице, ако су по пропису трговачког законика устројене.

§. 452. *458.*

Кратком поступку нема места, кад је младолетан онај, који је исправу издао; исто тако кад је ко пао под стециште или старателство, или кад га је нестало; као и у оном случају, кад је умро онај, који је издао приватну писмену исправу.

§. 453.

Тужба при кратком поступку мора бити устројена, као што је прописано у §. 94., и исправа мора се у оригиналу или судом или полицајном влашћу одостовереном препису поднети. Но ако би по препису осуђени у остављеном му року захте-

вао, да му се оригинал покаже, а тужитељ неби могао то учинити, суд ће извршење зауставити, и рочиште за редовно суђење наредити; у противном случају огласиће решење за извршно, ако других законих препрека неби било.

§. 454.

Кад се што тражи по јавној исправи, суд ће, ако буде надлежан, и ако исправа гласи на тужитеља, или ако на њега не гласи, али је он поднео доказе, да је законим путем прешла на њега, или на онога, од кога је он опуномоћен, и ако је рок обвезаности истекао, одма, а најдаље за три дана писати полицајној власти да тражење наплати с трошковима, који су неопходими, оставивши јој према количини тражења рок од осам највише до двадесет дана, а о томе ће и тужитеља и туженог известити решењем, против кога нема места жалби.

За менице неће се остављати дужи рок од три дана.

Забрана да се жалба подносити може против решења, о коме се говори у овом параграфу, односи се само на туженог, а тужитељ може се против таквог решења жалити, на случај, ако му није досуђено све, и онако, како гласи исправа, коју је поднео.

(Објашњење од 20 Декембра 1868 год. Зб. XXI. стр. 63).

§. 455.

Тужени у течају овог рока може захтевати, да се решење задржи од извршења, ако одма и докаже:

1., да је то решење од ненадлежног суда издано; или

2., поднесе исправу да је тражење са свим или од чести пре изданог решења исплатио; или

3., поднесе исправу, по којој и њему тужитељ исто тако чисто и јасно дугује, да би се то по §. 903. грађанског законика једно за друго пребити могло; и

4., да рок тражењу још није дошао.

§. 456.

У оваковом случају суд ће, ако су поднешени докази неважећи, туженог одбити; а иначе решење од извршења одма задржати, и у случају под бројем 1. предидућег параграфа тужитеља на надлажни суд упутити; а у случају под бројем 2., 3. и 4., §. 455. према садржају доказа прво решење преиначити, и таксу од криве стране наплатити.

§. 457.

Кад је тражење по приватној исправи, суд ће, ако постоје услови изложени у §. 454., најдаље за три дана издати решење, да је тужени дужан тужитеља у тражењу за време од осам до петнајест

дана намирити, ако нема ништа, шта би га по закону одбранити могло.

§. 458. — 452.

Тужени се може одбранити, ако има узрока изложених у 1., 2., 3. и 4. тачки §. 455.; тако исто кад тужени докаже, да исправа није онакова, као што §§. 449. и 454. прописују, и ако су случаји §. 452., суд ће поступити по §. 456.

§. 459. — §. 174.

Ако би тужени у течају одређеног рока, изјаснио се, да ^{приватну} исправу за истиниту не признаје, суд ће решење од извршења задржати, а тим поводом по постојећој већ тужби (тужитеља) рочиште ради суђења одредити, на коме ће истинитост исправе извидити и даље како треба поступити.

Противу тога, што се решење од извршења задржава и рочиште одређује, нема места жалби.

§. 460.

С решењем (§. 457.), које је извршно, поступиће се онако, као и са пресудом извршном.

ГЛАВА ОСАМНАЈЕСТА

О извршењу пресуде.

§. 461.

Како пресуда или решење извршно или решењем касацијоног суда за снажно проглашено буде, суд ће одма писати надлежној полицајној власти,

да судску таксу и трошак за сведоке и вештаке, наплати, и шта коме треба изда, а квиту при себи задржи.

§. 462. §. 448.

Који оће да му се изврши пресуда или решење поднеће га суду, који ће на истом написати „извршно“ и подписати се.

Ово решење или пресуду предаће парничар после на извршење полицајној власти, која ће назначити на њој кога је дана примила, и даће на то признаницу.

Ако је тужитељ јавна каса, она ће назначити на решењу или пресуди полицајној власти поднесеној, који су и у колико су проценили оваку заложену непокретност.

§. 463. — 498.

За извршење надлежна је полицајна власт оног округа, у ком осуђени стално живи.

§. 464.

Полицајна власт дужна је пресуду или решење у свему извршити из покретних ствари најдаље за шест недеља, а из непокретности најдаље за три месеца, баш да би се највећа непокретна добра и у више страна продавати имала.

Жалбе због одуговлачења у извршењу пресуде и решења подносиће се министру унутрашњих дела, и у случајима §§. 454. и 457. кад сам суд

пише полицајној власти да чије потраживање наплати, као и онда, кад само дотично лице тражи извршење пресуде или решења.

§. 465.

Без судске пресуде или решења, може се :

- 1., прикупљати државни порез и прирез ;
- 2., општински прирез ;
- 3., наплатити калдрма, која би испред чијег добра по наредби власти начињена била ;
- 4., могу се извршивати решења полицајних и других административних власти ;
- 5., може се ђумрук наплаћивати ; и
- 6., штета, која би се према §. 484. новом продајом показала.

§. 466.

Који на опомену власти не плати оно, на што је осуђен, а неће ни да определи довољно, шта да му се за измирење дуга прода, томе ће власт сама најдаље за петнајест дана, одкад је примила пресуду, пописати и вештацима проценити најпре покретне ствари, а ако оне не залегну, и непокретне, па продати их.

Ако би дужник за ствар, која се нашла у његовом притежању, казао, да није његова, него некога другог, извршна ће власт њу ипак у попис узети, а изјаву дужника на протокол ставити, и о томе саслушати оно лице, које дужник

за господара именује. Где је могуће саслушање ово треба учинити одма. Ако именовани господар одриче, да су ствари његове, власт ће их продати ; ако напротив каже, да су његове, извршитељ ће то на протокол ставити и о томе поверитеља извешити, с тим, да он дужан буде за 15. дана, од дана кад му је то саопштено, одговорити има ли шта противу оне изјаве, па ако одговори да има, извршна власт издаће решење појављеном господару, да у року од 15. дана тужбу поднесе дотичном суду, где ће право своје на пописане ствари доказати, а уверење извршној власти поднети, да је заиста у одређеном року тужбу суду поднео. Ако онај, који се пријавио као господар ствари, у одређеном року то не учини, извршна ће власт, кад рок истече, ствари оне продати као дужникове.

(Замена од 7. Маја 1868 године 36. XXI. стр. 16).

Кад осуђени нема сведочанства (тапије) на непокретно добро, попис истога и његових граница биће пред суседима и једним местним кметом, који ће се о томе саслушати и на протоколу потписати, да је то, у онаким границама, доиста имање самог осуђеног. Ако се сусед не би хтео потписати, нити на протоколу изјавити узроке за што не може да се потпише, извршујућа власт осудиће га, да плати казни од једног до пет талира. А ако и даље остане упоран и неће ни да се потпише ни да се изјасни, власт ће то ставити на протокол, који ће потписати присуствујућа два човека

с једним кметом, и тада сусед не може више на своју корист примећавати о том непокретном добру, ма то било у ком смотрењу.

Дан потписа мора бити словима исписан и не сме бити мрљан.

§. 467.

Кад се осуђени крије, или неће да буде при попису или процени свог имања, власт ће то учинити и без њега, али ће у попису назначити, да је без њега било.

§. 468.

Ако се не зна где је осуђени, који нема пуномоћника, или је међутим (пошто је пресуда извршеном постала) умро, неоставивши пунолетна наследника, полицајна власт, по преслушању местног кмета, одредиће осуђеном за тај само посао заступника, с киме ће се пресуда извршити.

§. 469.

Пописано имање за извршење пресуде постаје од дана пописа закона залога поверитељу, за чији је рачун пописано, и преча је од стављене истог дана интабулације — прибелешке — забране, али не и обуставе, ако би добио парницу онај, који је обуставу ставио.

Попис је свршен онда, кад је учињено оно, што је у §. 466. прописано.

§. 470.

Ако је извршујућој власти више пресуда предато на извршење, онда је преча она, која је раније предата; ако су једног дана предате, имају једнако право.

ни узвратиће извршење §. 471. Коњаница Збор. XIX стл.

За извршење пресуде не могу се узети у попис: 1. а у случају ствари долат у попису стл. 59.

1., туђе ствари, женин мираз, накит и уопште дечије ствари и најнужније дужниково покућство, преобука и одело; и *укуп. г. м. цавде. 26. 79г.*

2., заједничке ствари (§. 510. и 515. грађанског законика), док се део осуђенога неизстави; но међутим може се и на то забрана ставити;

3., ствари кирајције или закупца, у добро господара унешене, (§. 686. грађанског законика), које би за безбедност кирије нужне биле;

4., Рукоделцу најнужнији алат.

4., а, земљеделцу један плуг, једна кола, два вола или теглећа коња, мотика, секира, будак, коса и толико хране, колико је за њега, породицу и стоку потребно до нове ране. Поред тога на сваку пореску главу, била она од данка ослобођена или не, ако јој је само главно занимање земљеделство, живела она у селу или вароши, пет дана з'мље, рачунећи дан на 1600 квадр. хв., била земља чиста, под гором, воћем или виноградом, заједно са необратим њеним плодом.

4. 5. и 6. шог. документна је да се могу и ове ствари уздати за поћнаду штете у кривди. делима из Кориситову. или 2. 10. или шогт у шогт.

Исто тако и кућа са зградама и плацем до једног дана орања.

Имање овде побројано не може ни сам земљеделац продати или ма којим начином отуђити.

Но ако би се земљеделац у нужди налазио због каквог елементарног случаја, као што су: поплава, пожар или неродица, или ако би му стока угинула, или би му потребовало новаца да семе за усев купи и т. п., он се може задужити, али само код јавних каса, но и у овом случају не може задужити два дана земље и кућу с плацем.

Ако би земљеделац више од пет плугова земље имао, остаје њему да одреди, која ће му се земља продати.

Ограничење ово не односи се на тражења учињена до 1 Јануара 1874 године било да су иста тражења интабулисана или не; и за то за њих вреди досадањи закон.

Но повериоци, који немају никакве исправе или немају исправе влашћу потврђене о својим тражењима, дужни су до 1. Априла 1874 год. ова тражења код власти пријавити ради одостоверења датума, иначе и на њих се односи ова замена.

Одостоверења за тражења до 250 гр. пор. могу чинити и општински судови.

Замена ова не мења ни уколико наређења закона од 4. Децембра 1867 год. (Збор XX. стр. 37) односно продаје ових добара у тамо изложе-

ним случајима; нити се она односи на случај, кад се имају да наплате државни и општински трошкови.

(Замена од 24. Децембра 1873. године. Зб. XXVI. стр. 14., која је ступила у живот 1. Јануара 1874 год).

Код ове 4-те тачке има правило министра правде од 4. Фебруара 1874 № 354 (Зб. XXVI. стр. 14), за извршење закона од 24. Децембра 1873 год. односно тога, шта се земљеделцу за извршење пресуде у попис узети не може, које гласи:

1. Под именом земљеделца, као што први став тачке 4. а, закона од 24. Децембра 1873 год. јасно показује, разуме се не само онај који у селу живи, већ и онај који у вароши живи, али би му ипак земљеделство била главна радња, којом себе и пороцу издржава. Овде нарочито долазе они, који живећи у вароши, какав занат раде, но тај им без земљеделства не доноси такав приход да себе и породицу издржавати могу; такви су поглавито лончари, ужари, покровције (мутавције), крпачи разних заната, одвећ незнатни бакали, бербери, рабације и т. д.

Живети од земљеделства не подусловљава да сваки мора имати плуг и волове. Ово се може и под најам или на послугу од другога узети, те да се земља ради. Према томе, ма да који у вароши живећи нема плуг и стоку којом земљу ради, ипак се на њега простире оно благодејање закона да му се алат за земљорадњу нужан као: мотика, секира, будак и коса у попис узети не може, а

исто тако и она количина ране која се законом земљеделцу оставља.

2. Под земљеделством разуме се и радња виноградска или баштованска.

3. Првим ставом закона казато је да су изузети од продаје пет дана земље за сваку пореску главу. Према овом наређењу, ако би каква задруга била, која би 3, 4 или 5 пореских глава бројала, има се за сваку главу оставити 5 дана земље, и тако за једну задругу од 5 пореских глава 25 дана земље.

Законодавац тражи само да се која као пореска глава сматра, а не да мора и порез да плаћа, јер према закону о порезу има више лица која се од пореза ослобођавају ма да се иначе рачунају као пореске главе.

4. Како је дух закона тај да земљеделац не остане без земље то се разуме да ово наређење закона, да се за сваку пореску главу мора да остави по 5 дана или плугова земље, *необухвата* и ту мисао да се за сваку ову главу мора сачувати по један плуг, два вола и два коња и т. д. и према томе, ако би каква задруга више стоке имала, ова из пописа *није искључена*.

5. При одређивању ране за породицу и стоку има се у рачун узети све оно што једној кући принадежи, тако н. пр. ако је питање о каквој задружној кући, ту се има рачунати онолико ране колико је нужно за све оне који тој задрузи принадеже.

Што се стоке тиче, разуме се само она стока која је из пописа изузета.

Количину ране одређиваће три вештака, били то кметови или општинари, које полицајна власт одреди.

6. Према наређењу одељка петог овог закона, где се оставља да дужник сам одреди која ће му се земља продати, разуме се да дужник има право, да у случају ако би имао земље чисте, под гором и т. д. о чему говори први став закона, може ону земљу од продаје изузети, коју би он желео да сачува.

7. Наређење закона у првом ставу, да се не обрати плод са земље у попис узети не може, поставља излишним питање, да ли се на не обрати плод забрана ставити може. Закон је у смислу §. 187. закона грађ. не обрати плод везао са непокретношћу, те зато је исти и изузео из пописа пре него што се обере, а кад се обере и свим среди долази под оно наређење о коме овај први став у почетку говори, да се т. ј. у попис не може узети онолико хране колико је дужнику и његовој породици као и стоци нужно до нове хране.

8. У другом ставу закона изузима се из пописа и кућа са зградама и плацем до једног дана орања.

Кад је реч о задрузи онда се под именом куће разуму и све оне кућице где би задругари одво-

јено, али опет на једном месту, живили и све ове кућице изузете су из пописа.

Разлика се не чини је ли кућа зидана или не.

Под именом зграде разуме се све оно што земљеделство чини потребним да један газда, који се бави земљеделством, треба да има, тако н. пр. разне стаје за чување алата или других ствари, амбаре, кошеве, штале за стоку и т. п.

9. У закону се наређује да се не може у попис узети ни плац на коме кућа и остале зграде постоје, и то у величини до једног дана орања. Према овом наређењу треба земљеделцу оставити не само онолико плаца колико му зграде захватају већ оставити му и празног плаца толико, како ће овај празан плац заједно са оним, који би куће заузимале, изнети један дан орања. Разуме се, да ако цео плац на коме су куће и зграде, и који можда и за башту служи, неби износио цео дан орања, онда ће се тај цео плац од продаје изузети, Буде ли плац, који кући и зградама принадежи, већи од једног дана орања, онда ће се према смислу закона овако поступити:

а., ако би земљеделац имао на другом месту пет плугова земље која се има изузети од продаје, онда ће се овај вишак плаца преко једног дана орања од осталог плаца одвојити и у попис узети, но

б., ако земљеделац на другом месту неби имао пуних пет дана орања, већ би имао н. п. 3 дана орања, а под кућом и око куће имао би плац од 3 дана орања, који он изван домашаја куће ради, то

у том случају задржаће му се цео овај плац, јер му закон даје право да може имати пет дана земље за себе и један дан под кућом и око куће.

Како су према наређењу првог става и гдекоји варошани у ред земљеделаца стављени, то се разуме, да и њихове куће у ред оних долазе које се за обична потраживања продати не могу. Разлика се неће чинити, ако би у кући било какво одељење, које би земљеделцу за упражњавање његове занатске радње као дућан, служило.

10. У трећем ставу закона стоји: „имање овде побројано не може ни сам земљеделац продати, или ма којим начином отуђити.“

Управљајући се по духу закона који иде на то да земљеделац не остане без земље и куће, реч ова „побројано“ односи се само на пет дана орања и кућу с плацем до једног дана орања. Према томе, ако би земљеделац нашао за нужно волове или коње своје да прода, те да их другима замени, или да прода плуг, или да прода рану, зграду и т. п. не може му се овде никакве препреке на пут стављати. Исто тако ако би земљеделац имао више земље него што закон овде наређује, може он с том земљом располагати неограничено с погледом на § 221 зак. грађанског.

Ограничење ово да земљеделац не може продати или ма којим начином отуђити 5 плугова земље и кућу с плацем не искључава да земљеделац може са земљом и промену учинити. Њему се не може забранити да своју земљу с другим промени (трампи),

но само у том случају треба да суд има најпре непобитан доказ да земљеделац на другом месту онолико земље добија колико на једном даје, или бар да у оној вредности добија на другој страни земље у коликој ову на једној страни даје.

11. Ако би земљеделац, или онај који се по овом закону за земљеделца сматра, хтео какво имање непокретно да прода или другим којим начином да отуђи дужан је:

а, да докаже сведочбом, изданом му од кмета и три општинара његове општине, да он има преко отуђујућег имања још пет плугова земље и кућу с плацем.

б, ово писмено да буде потврђено средском полицајном власти, која је дужна такође предходно извести се о истинитости даног сведочанства.

в, ако прдавац имања стоји с ким у задрузи, да докаже сведочбом изданом по пропису тачке а, и б., да је толико од имања остало колико закон за сваког задругара одређује.

Онај, који би у вароши живео па би хтео какво непокретно имање да отуђи, дужан је на горњи начин да докаже да он од земљеделства не живи, иначе спада под наређења напред изложена.

12. У одељку четвртом закона одступа се од наређења, по коме се земљедедцу не може у попис узети пет плугова земље и кућа с плацем, па се каже, да у случају, ако се земљеделац у нужди налази, он може задужити три дана земље а да му остане само два плуга земље и кућа, но да ово

задужење буде само код јавних каса. Случаје нужде побројао је законодавац у овом ставу.

Задужење о ком се овде говори равнозначеће је са отуђењем, јер кад се једно добро заложити за какав дуг, онда се поверитељ из тог добра наплаћује ако му дужник учињени дуг не плати.

Законодавац не говори напред нигди о задужењу већ о отуђењу, а то с тога, што кад се каже да се једно добро никојим начином отуђити не може, сљедство је да се оно ни задужити не може. Према томе, ако би когод дао коме какву суму новаца на зајам с изгледом да се из имања дужника наплати, а дужник нема више од 5 плугова земље и кућу с плацем, поверитељ нема права тражити да му се дуг из овог имања наплати. Ово не може ни онда бити ако би поверитељ ставио за сигурност свога дуга интабулацију на горње имање јер почем је законодавац казао па се то имање несме продати, узима се да поверитељева интабулација стоји на једном имању кога управ нема.

Законодавац није напред о задужењу говорио, јер је оставио да приватни поверитељи сами воде бригу о томе, колико који имања има, и да ли који има и таквог имања, које се на случај, ако се зајам учини, да на време не плати, у попис узети може. Он — законодавац — говори само о јавним касама и каже да оне не могу за дуг продати само два плуга земље и кућу с плацем, разумевајући и овде кућу и плац онако и

у овом обиму како је то напред казано. Али да и јавне касе могу имати права да се из три плуга земље наплате, треба да је зајам учињен само у оним случајима, које је законодавац побројао т. ј. у случајима нужде, тако н. пр. таман је земљеделац њиву поорао и засејао или се већ и плод на њој налази, а вода навали те му усев или плод сатре, што учини да он остане оне године без ране, или га град потуче, или занали му се рана на њиви те пропадне, или изгори му кућа и стаје па би желео нову кућу и стаје да подиже, или због суше или због многе кише изда га година те не добије ране колико му је нужно, или и ако има за себе ране није му ова довољна, или му није таква да је може за семе да употреби, због чега му је нужно особену рану за усев набавити, или му во или коњ мањко, или ако не мањка остари тако да се не може с њим да служи те му је нужно млађу стоку да купи. Овде се рачуна и случај кад би му ко украо стоку па он неби могао другу да купи а да се не задужи, или би како му драго без своје кривице страдао. Исто тако, сматрајући на побуде које су овај закон изазвале, а с погледом и на то да закон овај досадашњим повериоцима признаје право да се за своја потраживања могу намирити према наређењима постојавшег закона, овде се рачуна и случај, кад би се ко код јавних каса задужити желео да исплати своје *досадашње* (до

1-ог Јануара 1874 год.) приватне повериоце, те да се избави од претераних интереса.

Законодавац побраја овде случајеве који се сматрају као права нужда кад се човек у њима нађе, и то као нужда за живот и даљи опстанак. Према томе, ако би ко хтео зајам да учини те свеца да прослави, или да се жени, или би тражио зајма да подушија даје, ти случаји овде се не разуму.

Да се земљеделац налази у нужди, као и да преко оног добра које задужити жели има још два плуга земље и кућу с плацем, дужан је он то да докаже код јавних каса на начин како је напред казано у тачки 11. под а., б, и в.

13. У одељку петом закона казано је, да земљеделац сам одређује која ће му се земља за дуг продати, ако би он имао више земље него што је закон од продаје изузео. Према овоме ако би земљеделац имао и лоше и добре земље, или би имао земље ораће, под гором или виноградом или баштом, он ће казати која му се земља може продати а која према наређењу закона сачувати. Ово се разуме за оне случаје, кад се потраживање неко наплаћује које није ничим осигурано; но ако је земљеделац изреком какав комад земље у залогу дао и поверитељ добио над тим право залог, онда се заложено добро има у попис узети, пошто се наравно обезбеди она количина коју законодавац за земљеделца задржава, јер се сматра да је овде дужник напред одредио

коју ће земљу за измирење тражбине дати. Избор дужника да се ова или она земља прода, може само онда места имати кад се и оним комадом земље, коју дужник за продају одређује, може тражење да подмири.

Ово правило важи и за случај ако би земљеделац или за земљеделца по закону сматрајући се више од једне куће имао.

14. У шестом одељку закона изречено је начело да закон нема повратне силе; дакле за сва потраживања која су пре овог законика постојала, важе наређена која су до изласка овог закона у сили била. Према томе, ако би се имала каква пресуда да изврши за какво потраживање пре овог закона, може се у попис узети сва непокретност осим два плуга земље, или ако ове нема, кућа с плацем, и у опште поступиће се онако како је досада гласила тачка под 4. §. 471. закона о пост. суд. у грађанским парницама.

Ово наређење односи се и на продају непокретних добара, која продаја није још судски потврђена. Према томе, све оне продаје, које су учињене пре првог Јануара ове год. и то се докаже достоверно на начин како је овде изложено, управљаће се по оним прописима закона који су важили до 1-ог Јануара 1874. год.

15. У одељку 7-ом закона говори се о повериоцима који немају никакве исправе или немају исправе влашћу потврђене. У прве долазе нарочито они, који би од кога што по књигама

тражити имали, или би право свога тражења изводили из времена, које је било пре овог закона. Они су у том случају дужни, и то ако им је тражење по књигама (тевтерима), да поднесу извод свог тражења и тај код власти да одовере, а ако би право тражења из чега другог изводили, онда да ту изјаву код власти потврде. Да се ово потврди није нужно да и *дужник ту буде*, јер се овим иде на то да се одовери време из кога се тражење изводи, а да ли је тражење основано или не, то је питање које се доцније законим путем има да доказује и реши. Присуство дужника нужно је само онда, кад се њим издана исправа одоверава.

Према оваквом наређењу закона нужно је и оне исправе код власти потврдити, које су сами дужници писали и подписали, јер ће тек потврда власти дати јемства да тражење произлази из времена пре овог закона, те по томе да се према старом закону из имања дужниковог измирити може. Други докази за ово, осим потврде власти непримају се.

Одоверења ова врше се код среских и окружних полицајних власти као и код судова, а ако тражење није веће од 250 гроша пор. онда се ово може потврдити према одељку 8-ом закона и код општинских судова.

16. Према наређењу одељка деветог закона а с погледом и на закон од 4. Децембра 1867. (збор. XX. 33.) благодејање ово, да се земљеделцу

не може у попис узети имање означено у измењеној овој тачки 4. а., §. 471. пост. грађ., важи само за оне случаје, кад се има да изврши пресуда у свичним грађанским споровима, но ако се има кривична пресуда да изврши, по којој би окривљеник имао да одговара за какву штету, улази у попис сво имање осуђенога тако, да му се ово за измирење штете све, или у онолико продати може, колико је довољно да се измири штета, а са тим и сви они трошкови које је кривац својим делом проузроковао и на које пресуда гласи.

Поред ових кривичних осуда закон одказује ово благодејање дужницима и у оном случају, кад би ови имали да измире какве државне или општинске терете, као што су н. пр. данак и прирез.“

5., исто тако свакој мушкој глави без разлике стања, која шеснајест година има, не може се у попис узети дуга пушка (шоца), два пиштоља и и сабља, или велики нож (јатаган), а народном војнику ни оно што му је потребно по струки војске, у коју је уписан;

6., официру и сваком чиновнику оружје, научне књиге или иштрументи, и уопште оне ствари, које су коме за вршење дужности потребне.

Исто тако прагозаступнику, лекару и другим наученим људима књиге и справе за њихов рад потребне.

Шта се још официру узаптити не може, изложено је у уредби од 24. Фебруара 1861. године № $\frac{B. 430.}{C. 317.}$ §. 9.

7., више од четвртине плате и пензије чиновника и правителствених служитеља, свештеника, калуђера и општинских учитеља; а ако се поверитељи једногодишњим обустављањем плате не могу подмирити, онда се може задржавати половина плате;

8., не може се у попис узети више од трећине прихода добара манастирских, фондова: црквених, школских шпиљатских и других задужбина;

9., цела пензија удовица и сирочади, ако би се дуг мужевљи или очев имао наплатити; као једномесечна посмртна плата или пензија чиновника; *Зл: 17. Вдож. 24. смж. 34.*

10., милостиња, коју правителство или други ко коме на уживање даје;

11., аманети на пошту дани док су у рукама поштанским; но међутим може се и на њих забрана ставити;

12., плата оних лађара или кириција, који државно или општинско добро возе, и то дотле, док се с влашћу или општином не прорачунају;

13., уговорена награда или ствари оних лица, која за рачун правителства што набављају и које су за ту набавку необходимо нужне као: кола,

коње, лађе и т. д., док се набављена ствар не преда;

14., наплата построитеља грађевине народне, правителствене или приватне, док построитељ не дјврши грађевину и не прорачуна се с господаром исте.

Што по свршеном послу, или рачуну припало буде лицама у 12., 13. и 14. тачки изложеним, на то се може забрана ставити;

15., исто тако наручене ствари дотле, док се претходно цена или трошкови око тога учињени не изваде; но међутим може се и на њих забрана ставити, што преко трошкова остане;

16., тражења презадуженог, која долазе у стещишну масу.

У тачкама под бр. 4. 5. и 6. побројане ствари продаће се, ако се по пресуди има подмитрити штета, коју је кривац учинио злочиним делом, преступљењем или иступаљењем учињеним из користољубља, или преступљењем намерно учињеним.

(Додатак од 4. Декембра 1867. год 36. XX. стр. 37.).

§. 471. а *укида се*

Не може се никако извршење пресуде тражити:

1, из имања државног, покретног и непокретног; и

2, из имовног права и примања државног (види чл. 93 устава).

Допуна од 21. Декембра 1879. год. зб. 35. стр. 37).

§. 472.

Како се попише непокретност, одма је дужна власт поискати од суда известије, има ли на пописаним добрима чије, и за колики дуг интабулације (прибелешке) и кад је то стављено (тачка XII. уредбе о интабулацији).

Суд јој је дужан одма дати о томе тачно известије, а у примедби интабулационог протокола забележиће, кога је дана то учинио и под којим бројем. Од овог времена, суд ће у смотрењу преноса ових ствари поступити онако, као што је прописано за пренос непокретности под интабулацијом.

§. 473.

Квару изложене, покретне ствари, најпре се продају, ма и ниже од процене.

Скупоцене пак ствари, ако у месту где се наоде, неби за њих било купца, власт ће, ако захте поверитељ или дужник, трошком захтеваоца послати власти у друго место, где се бољом ценом продати могу.

§. 474.

За петнајест дана, од дана пописа непокретности, или од дана добивеног известија по §.

472. о непокретности, дужна је власт приступити огласу.

§. 475.

Од дана огласа до дана продаје, треба да протече бар ово време (дан огласа и продаје не-рачуна се):

1., за ствари како покретне тако и непокретне у вредности до пет стотина гроша пореских, пет дана;

2., за ствари од пет стотина до иљаду гроша пореских, десет дана;

3., за ствари од иљаду до десет иљада гроша пореских, двадесет дана; а

4. за ствари веће вредности, тридесет дана.

§. 476.

Свака продаја ствари до иљаду гроша пореских вредних, оглашује се у самом месту продаје и у окружној вароши, а за ствари веће вредности и преко новина.

§. 477.

У огласу биће означено на ком је месту и какво непокретно добро, колико је, границе истог, у колико је процењено, чије интабулације — прибелешке — и за колико на њему постоје, где и кад ће се продавати.

Скупоцену ствар треба такође тачно описати и назначити, колике је вредности, где и кад ће се продавати.

§. 478.

Дужника и интабулиране (прибележене) до дана пописа (§. 472) поверитеље, власт је дужна нарочито на продају за времена позвати, осим ако се незна где живе.

Тако исто, ако се продаје каква неподелима ствар, морају се дужникови смесници — ортаци — те ствари позвати. *Касе и јавне Касе и процениоци*

У случају стецишта, поступиће се по §. 83. стецишног поступка.

Ако су поверитељи јавне касе, оне ће се такође на продају позвати, а исто тако позваће се и проценитељи добара.

(Замена од 18. Октобра 1865 г. Зб. XVIII. стр. 167.)

§. 479.

На јавној продаји може се сваки надметати осим малолетника, презадуженог, распикуће, чиновника који продају врши, и онога, чије се имање продаје

Но сваки надметач дужан је напред у име кауције да положи при продаји непокретности, и то оних, које се у селу и сеоским атарима налазе, по 5%, а за оне, које се у варошима, варошицама и атарима ових налазе, по 10% од процењене вредности добра, које се продаје и које хоће да лицитира.

Кауција се даје или у готовом новцу или

у сигурним папирира или у сигурној залози покретних ствари или непокретног имања.

(Допуна од 14. Јула 1878. год. Зб. 33, стр. 58).

Од давања кауције ослобођавају се само интабуланги и неинтабулисани повериоци, за чији је рачун непокретно имање узето у попис, и то ако и у колико њихове тражбине са интересом, по одбитку предходних пречих тражбина, не прелазе процену дотичног имања у време продаје.

(Измена допуне од 14. Јула 1878 год. (Зб. 33 стр. 58), од 19 Јануара 1879 год. (Зб. 34 стр. 149), која је ступила у живот истог дана и године).

§. 480.

Јавна продаја свршује се једног дана, но продаја непокретности несме се свршити пре четири сата по европски по подне. Што се једног дана непрода, наставиће се следећег дана, но и тада несме се свршити пре четири сата.

§. 481.

Кад полицајна власт види, да је престало надметање, онда ће двапут гласно казати последњу највећу цену, па ако и на опомену нико више не да, исказаће се и трећи пут, и у исти ма купцу добро уступити. Како се цена трећи пут исказе, престаје надметање.

Положена кауција враћа се одмах после свршене лицитације свима осталим надметачима

осим онога, на коме је имање остало, пошто ће се кауција његова употребити или на измирење излицитиране цене у смислу §. 483. или на накнаду штете у случају §. 485 грађ. судског поступка.

(Допуна од 14. Јула 1878 год. Зб. 33 стр. 58.).

§. 482.

Како кад полза осуђеног или његових поверитеља буде изизкивала, власт ће или сваки комад непокретности за себе, или све уједно продавати.

§. 483.

Јавно се продаје за готове новце, који се полагају за покретну ствар одма, а за непокретну најдаље ¹⁶ ~~семи~~ дан после свршене продаје.

Но купац, у колико би се из цене тако купљене ствари по реду првенства морао намирити, може на толико дати признаницу место готовога новца.

Исто тако и онај купац, који ништа нема тражити од господара продане ствари, ако га поверитељи за чији се рачун добро продаје, за новог дужника приме, а дотадашњег дужника за толико ослободе, не мора готов новац полагати, него ће поверитеља писмено о томе изјаснење, влашћу потврђено, полицајној власти предати.

Остало мора се у готовом новцу положити.

§. 484.

Ако купац готов новац не положи у означеном року §. 483., полицајна власт ће наредити нову продају на трошак и штету купца.

§. 485.

Изиђе ли на другој продаји већа цена од прве, тај вишак, пошто се трошкови око тога одбију, бива у ползу дужника или поверитеља.

§. 486.

Ствари покретне или непокретне јавно ће се продавати ниже од процене, ако буде више надметача а најмање два, а ако нема ни два, полицајна власт ће писмено (протоколарно) саслушати поверитеље, који су дошли оће ли који од њи ствар по процени да узме, или како оће да се с њоме поступи (§. 85. стецишног поступка) па ће тако и учинити.

У случају ако би при лицитацији један од купаца с места понудио за имање такову цену, која би била већа од процењене вредности, и с тим би се другима, који су ради куповине имања тога на лицитацију дошли, удузела могућност, да и сами лицитирају; или би се на против десило, да осим тог једног купца није ни било више купаца, онда ће извршујућа власт саопштити протоколарно то представшим поверитељима, па ако се они са ценом од стране јединог

лицитанта датом задовоље, уступиће имање том лицитанту као једином купцу у смислу §. 481. грађ. судског поступка

§. 487.

Који од поверитеља не дође на јавну продају, или писменом, влашћу одовереним, не изјасни се полицајној власти, шта да се чини са ствари, која би на јавној продаји ниже од процене изашла, за њега вреди оно, што већина поверитеља о томе закључила буде.

Већина се рачуна по количини тражења; ако би мњења једнака била, важније оно, које буде на ползу осуђеног.

А ако на продају не дође ни један поверитељ, власт ће у оваквом случају поступити онако како буде полезно за осуђеног дужника, кога би ствар на јавној продаји изишла ниже од процене.

§. 488.

О јавној продаји непокретности, полицајна власт водиће списак, у који ће завести место, дан и сат почетка и свршетка продаје, име и презиме надметача и одкуда је, колику је цену који давао, и на коме је добро остало; на том списку подписаће се два купца, или поверитеља, или надметача.

О продаји пак покретности само ће се бележити, шта је коме и пошто продано.

§. 489.

Од новаца добивених за имање, које неби пре пописа интабулирано — прибележено — било, или на њега забрана стављена била, полицајна власт ће намирити по пресуди кога треба, остатак издаће осуђеном, ако јој неби међутим било поднешено судско решење, да је и на тај остатак забрана стављена; од интабулиране — прибележене — непокретности или од покретности, на коју је забрана стављена, добивене новце или признанице (§. 483.) послаће по одбитку добошије и папирне таксе, суду на расположење, најдаље за петнајест дана од дана продаје рачунећи.

У сваком случају продаје непокретности, послаће власт у том року суду опис граница добара, да би суд купцу писмено — тапију — издати и добро у баштинску књигу уписати могао. С продане непокретности може сам суд скинути на истом постојавше интабулације или прибелешке.

Но ако је на продатом непокретном добру управа фондова први интабулант, то ће извршујућа власт ону суму, која управи припада, заједно са интересом, а према показаном случају и интересом на интерес до дана наплате послати непосредно управи фондова, а њену квиту на примљену суму заједно са осталом сумом, ако би какве било, послаће суду. Ако би по распоредном решењу суд нашао, да је управа

више примила него што јој припада, он ће вишак од управе изискати.

(Допуна од 12. Јануара 1868 год. Зб. XXI. стр. 1). *овој дојуди волујето ће власи самта ево ли воје ујави §. 490. ошоје оно ујди иштад.*

У случају уништења неуредне продаје, полицајна власт дужна је на нову продају позвати првашњег купца.

§. 491.

Ако је каква покретна ствар поименце досуђена, и она у рукама осуђеног буде, полицајна власт ће је од њега одузети, и ономе, коме је досуђена, предати.

§. 492.

Ако је ствар међутим у руке другог прешла, и овај је предати неби хтео, онда ће власт онога, коме је она досуђена, белешком на пресуди о томе известити (§. 221. грађанског законика).

§. 493.

Кад осуђени неће сам по пресуди свом парничару да уступи какво непокретно добро у сопственост или на уживање, власт ће га из притежања тог добра истиснути и коме је досуђено предати.

§. 494.

Ако се непокретно добро, које је парничару као његова својина досуђено, налази у рукама

другог, н. пр. закупца, који је уговор свој с осуђеним, као пређашњим господаром, прибележио, онда ће власт закупцу наложити, да од сада закупну цену, у колико је није издао, новом господару полаже и само добро по свршетку уговора уступи.

§. 495.

Пресуда, којом је тужитељу службеност на непокретну ствар досуђена, извршује се: кад полицајна власт узме од осуђеног признање, или ако га неће да да, или да се потпише, кад сама власт начини протокол и потпише се: да је осуђеном забрањено противну страну у уживању тог права узнемиривати.

§. 496.

Ако тужени неће по пресуди да уради какав посао, који може и други урадити, онда ће власт о томе известити тужитеља, који има право са знањем исте власти најмити другог за тај посао, а власт ће уговорену цену од осуђеног наплатити и најамнику или тужитељу предати. Не буде ли могао тај посао други урадити онако, као што би га осуђени као вештак урадио, власт ће тужитељу повратити пресуду, назначивши на њој, за што се није могла извршити, ако није пресудом уједно решено, колику ће накнаду осуђени тужитељу дати, ако не би хтео посао урадити.

§. 497.

Ако осуђени не би имао ствари а имао би од другог што примати, полицајна власт ће, ако других законих препрека нема и овај, код кога се то наоди, пристане, од тога наплатити онолико, колико за тужитеља треба, у противном случају известиће тужитеља.

§. 498.

Ако се продајом имања у једном округу не би могла пресуда потпуно извршити, онда ће полицајна власт обратити се полицајној власти оног округа, где дужник добара има, а ова ће поступити по наведеним прописима о јавној продаји.

§. 499.

Кад извршујућа власт пресуду о дугу потпуно изврши, одузеће облигацију од поверитеља и предати је дужнику; а ако се дуг не буде могао цео измирити, облигација ће се задржати, но написаће се на њој колико је наплаћено.

§. 500.

Кад би се ко власти при извршењу пресуде противио, силом ће се пресуда извршити, и он ће за то по казнителним закоником осуђен бити.

ГЛАВА ДЕВЕТНАЈЕСТА

О уништењу неуредне јавне продаје.

§. 501.

Јавна продаја неуредна је:

1., при којој не буде поступљено по §§. 468, 471, 475, 476, 478, 479, 480, 481 и 486.;

2., при којој су надметачи били у договору, да се само за једнога надмећу тако, да правог надметања није ни било.

§. 502.

Који је неуредном јавном продајом оштећен, може оног, који је узрок те неуредности, за петнајест дана тужити надлежном суду.

Лицама, која су на продаји била, или позвана (§. 478.), рачуна се рок од дана свршене продаје; осталима од дана кад су за продају дознали.

Суд ће одоцњену тужбу по званичној дужности одбацити.

§. 503.

Тужба за уништење продаје поред прописаног (§. 94.) треба да има доказе:

- 1., да је и у чему је јавна продаја неуредна;
- 2., кад је продаја била, или кад је тужитељ о продаји дознао; ако не би имао доказа о дану дознавања за продају, дужан је вероватно наве-

сти да му није могуће било те доказе набавити, а притом изјаснити се, да је готов заклетвом потврдити, кога је дана за продају дознао, коју ће пре сваког даљег извиђења и положити, ако захте онај против кога је тужба.

§. 504.

Ако је тужба против полицајног званичника, суд ће од истог писмено изјасњење изискати, а самог званичника онда позвати, ако би га требало суочавати, па ће свр тражења издати решење, и ако би какве кривице полицајног званичника било, такову ће саопштити министру правде.

§. 505.

А ако је противу надметача, суд ће као и у обичној парници поступити, и при доказаној кривици надметаче поред осталог и као варалице по кривичном законнику осудити; но ако се когод на полицајног званичника позвао, суд ће од овога само писмено изјасњење изискати.

§. 506.

Јавна продаја покретних ствари не може се уништити, него се може само накнада штете тражити; осим ако би било злоупотребљења и непоштења од стране извршитеља и купца ствари.

А продаја непокретности може се уништити у случајима поменутим у §. 501., осим ако би до-

бро у руке другог купца законим начином прешло; али ако се докаже, да је овај купац дознавао за неуредност јавне продаје, или несавесност јавног купца, онда се продаја уништити може.

§. 507. *види доцније*

Док не прође петнајест дана после јавне продаје непокретности, или ако има тужбе због продаје, док решење о том извршно не буде, суд неће купцу сведочбу — тапију — издавати.

§. 508.

При решавању тужбе због неуредне продаје, суд ће криву страну осудити и на плаћање судских такса.

§. 509.

Кад се продаја уништава, суд ће о томе надлежну полицајну власт известити, како би она могла нову продају предузети.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТА

Одмор судски.

§. 510.

Првостепени, апелациони и касациони суд не раде у дане, које је црква за светковање одредила, а осим тога два дана пред Божић, на ве-

лики четвртак, петак и суботу и још од 16 Јуна до конца Јула закључно.

§. 511. *види доцније*

За време одмора од 16 Јуна до конца Јула биће при првостепеним судовима по један члан са писаром ради одправљања ових хитних ствари:

1., прибелешке, забране, обуставе, интабулације, истабулације и притвора дужника као и отварања и дизања стецишта.

(Допуна од 13 Марта 1875 год. зб. XXVII. стр. 50 која важи од истог дана и године).

2., потврђивања разних исправа, и испита какве комисије;

3., саслушања сведока болесних и који су при путу;

4., примања тестаментa по §. 439. грађанског законика;

5., дозвољавања да се акта у суду прегледе преписују и одостоверавају;

(Допуна од 13 Марта 1875 год. зб. XXVII. стр. 50 која важи од истог дана и године);

6., подношај извешћа министру правде;

7., примања новаца од поште и других надлежatelстава; и

8., примања криваца и решавања, оће ли се они под суд узети и из слободе или притвора бранити, прикупљања доказа и саслушавања све-

дока по кривици, и свега оног, где би опасност у одлагању била.

(Замена од 13 Марта 1875 год. Зб. XXVII. стр. 50 која важи од истог дана и године).

§. 512.

Против решења овог судије, има места жалби касациономе суду, у колико иста разматрању вишег суда подлеже.

Ова решења разматраће у касационом суду, за време одмора судског, три судије, које председник одредио буде, заједно са једним секретаром и другим нужним персоналом.

(Замена од 13. Марта 1875. Зб. XXVII. стр. 50. која важи од истог дана и године).

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ ПРВА

О таксама

§. 513.

По парницама грађанским и по судским делима наплаћиваће се ове таксе:

- 1., парнична, три на сто од вредности;
- 5., за саки комад пресуде првостепеног и апелационог суда, и за свако решење расационог суда десет гроша пореских;
- 3., за сваки комад решења првостепеног и апелационог суда, по четири гроша пореска;

4., за сваки комад наредбе судске, по два гроша пореска;

5., за потрошени папир наплаћиваће се:

а., за сваки спор, који буде окончан код првостепеног суда било пресудом или решењем, шест гроша пореских;

б., ако пређе преко два суда, дванајест гроша пореских;

в., ако пређе преко три суда, осамнајест гроша пореских;

г., где нема спра, наплаћиваће се од једног табака двадесет пара пореских;

6., За потврђење тапије један на сто. Ову ће таксу плаћати кулац непокретног добра. Но онај, који не преноси имање на другог већ на себе, неће плаћати ову таксу.

(Замена од 24. Октобра 1870, год. Зб. XXIII, стр. 152).

7., за потврђење облигација и оних уговора, којих је вредност изражена, до иљаду гроша пореских, као и за стављање интабулације до толике вредности, наплаћиваће се два гроша пореска а за вредност преко иљаду гроша пореских, да се у сва три наведена случаја плаћа десет пара на сто гроша, и сви бројеви преко једне стотине, да се сматрају као цела друга стотина;

8., за уверење интабулацијоно два гроша пореска;

6., за пренос поклона покретних и непокретних ствари, за живота или тестаментом учињеног не-

сроднима (изузимајући поклоне учињене слугама и благодетним заведењима), десет на сто од вредности;

10., за пренос поклона за живота или наслеђем било по тестаменту или по закону, учињеног сроднима у побочној линији (изузимајући задругу) шестог степена закључно, два на сто, а од седмог степенена на више, пет на сто од вредности;

11., за реверс о примљеном тестаменту на чување, двадесет и осам гроша пореских;

12., за сваки судом копирани табак артије без потврђења, четири гроша пореска.

А ко сам копира у канцеларији, двадесет пара пореских.

13., за свако потврђење и за свако одостоверење два гроша пореска.

Ако о ком предмету вредност није у новцу изражена, такса ће се наплаћивати по процени вештака.

§. 514.

Таксе под бројем 1. до 5. закључно предидућег параграфа наплаћиваће се кад се спор сврши. Све остале таксе наплаћиваће суд одма кад што изврши, изузимајући таксу за копирање под бројем 12., кад суд копира тужбу или одговор у парницама, а не би могао то одма наплатити.

§. 515.

Парничну таксу (§. 513. бр. 1.) плаћа губећа страна у свакој парници, било да је на што осу-

ђена или од потраживања одбијена, па и при кратком суђењу по исправама чим се пресуда или решење изрече, ма се стране после тога и друкчије изравнале.

Парнична такса наплаћује се и на главно и на интерес.

§. 516.

Парнична такса (§. 513. бр. 1.) не ће се наплаћивати:

а., у парницама против пупилских маса поведеним;

б., у парницама стецишним, и онде где осуђени нема ни поверитеље да намири;

в., у парницама само ради обезбеђења, а не и ради наплате потраживана вођеним;

г., у парницама поравнењем окончаним, и

д., у парницама свршеним одустанком парничара пре изречене пресуде, и при кратком поступку по исправама пре изданог о томе решења.

§. 517.

Таксе под бројем 2., 3., 4. и 5. §. 513. плаћа крива страна. Ако су обадве криве, онда обе заједно као и у парницама поравнењем окончаним, ако парничари друкчије не уговоре.

§. 518.

Ко поднесе сведочбу надлежног општинског суда, одостоверену надлежном полицајном влашћу.

да је сирома и да није у стању платити, од тога се неће наплаћивати таксе казане у §. 513. под бројем 2., 3., 4., 5., 12., и 13.

§. 519.

Правителство неплаћа никакве судске таксе.

§. 520.

Од кога би се већа такса наплатила, него што по закону припада, онај се може за петнајест дана, одкад таксу плати, суду због тога жалити; а ако се ту непомогне, онда министру правде.

§. 521.

Свакоме, који какву судску таксу плати, издаће се на то признаница.

§. 522.

За сваку неплаћену таксу, која се по закону имала и могла наплатити, јемче и одговарају правителству чиновници: судије, ако су пропустили и накнадно решити, да се такса наплати, а остали, који рачун таксе праве и ове наплаћују, ако се њиховим небрежењем штета правителству догоди.

Закључење.

§. 523.

Кад овај законик почне важити, укида се:
1., законик о поступку судском у грађанским

парницама за књажество Србију од 12. Фебруара 1860. године № $\frac{К. В. 4431}{С. 1281}$;

2., законодавно решење од 23. Фебруара 1860, године В№ 565., да се у поступку судском у члану 17. уводног закона место римских бројева I. и II. разуму арапске цифре 1.—11. (Збор. XIII. стр. 54).

3., законодавно решење од 19. Маја 1860. В№ 1372., да чиновници у дејствителној служби наодећи се не могу бити избране судије у грађанским парницама (зборник XIII. страна 73.);

4., законодавно решење од 19. Јула 1860. године В№ 1790., да се заклетва, коју општински судски досуђују, у заседању општинског суда полаже (зборник XIII. стр. 130.);

5., законодавно решење од 21. Јула 1860. год. В№ 1788., по коме да се у члану 317. поступка судског погрешка исправи (збор. XIII. стр. 131.);

6., законодавно решење од 30. Јула 1860. године В№ 1858., да се парнична такса и при кратком суђењу наплаћује (зборник XIII. страна 135.);

7., законодавно решење од 18. Августа 1860. год В№ 1940., у смотрењу извршења пресуда примирителних судова из непокретног имања (зборник XIII. стр. 142.);

8., законодавно решење од 16. Септембра 1860. године В№ 7., којим се члан 48. поступка

судског допуњава у смотрењу примања тужби (зборник XIII. стр 147.);

9., законодавно решење од 10 Октомбра 1860. године. В№ 109., да се укине вођење пресудног протокола код суда (зборник XIII. страна 149.);

10., законодавно решење од 5. Новомбра 1860. год В№ 267, по коме да се полаже заклетва у суду а не у цркви (зборник XIII. страна 158.);

11., законодавно решење од 18. Новембра 1860. год. В№ 347., којим се последња тачка у 119. члану поступка судског преиначава (зборник XIII. страна 156.);

12., законодавно решење од 28. Фебруара 1861. године В№ 464., којим се 10 тачка члана 262. поступка судског у смотрењу наплате построитеља какве грађевине допуњава (зборник XIV. страна 20.);

13., законодавно решење од 13. Марта 1861. године В№ 560., којим се трећа тачка тог истог члана допуњава (зборник XIV. страна 32.);

14., законодавно решење од 5. Априла 1861. године В№ 746., да се продаја непокретних добара у један дан извршује (зборник XIV страна 80.);

15., законодавно решење од 27. Маја 1861. године В№ 1114., којим се допуњава и измењује решење од 13. Марта исте године В№ 560. зборник XIV. страна 92.).

16., законодавно решење од 22. Јануара 1862. године В№ 98., којим се члан 258. у поступку судском допуњава (зборник XV страна 6.);

17., законодавно решење од 2. Јула 1862. год. којим се члан 314. закона о поступку судском измењује (зборник XV. стр. 120.);

18., законодавно решење од 25. Фебруара 1863. године, којим је додата 12 тачка члана 263. закона о поступку судском о томе, које се ствари народњем војнику за извршење пресуде немогу узети (зборник XVI. страна 4.) —

А кад ће овај законик почети важити, наредиће се уводним законом¹.

Препоручујемо Нашему министру правде и унутрашњих дела, да овај закон обнародују и о извршењу се његовом старају; властима пак заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравују.

20 Фебруара 1865 год. у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

(М. П.)

Видео и ставио државни печат,
чувар државног печата,
министар правде,

Р. Лешјанин с. р.

Министар унутрашњи дела

Н. Христић с. р.

Министар правде,

Р. Лешјанин с. р.

¹ Наредиено је да важи од 16. Јуна 1865. године.

МИ
МИЛАН ПРВИ

по милости божјој и вољи народној

КРАЉ СРБИЈЕ

ПРОГЛАШАВАМО И ОБЈАВЉУЈЕМО СВИМА И СВАКОМЕ, ДА ЈЕ НАРОДНА
СКУПШТИНА РЕШИЛА И ДА СМО МИ ПОТВРДИЛИ И ПОТВРЂУЈЕМО.

ЗАКОН

О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА У ЗАКОНУ О ПОСТУПКУ
СУДСКОМ У ГРАЂАНСКИМ ПАРНИЦАМА.

У §-у 49 другом одељку, после речи: код
тога суда, додаје се:

„само ако је он по свом устројству за пред-
мет спора надлежан, иначе пристајање парни-
чара на ненадлежан суд не вреди, и тужба ће
се у свако доба парнице одбацити по званичној
дужности.“

После §-а 50 да се дода:

§ 50 а.

„Овако ће се поступити и кад је изузеће
против целог апелационог суда или већине ње-
гових судија учињено.

Изузеће против судије апелационог и кас-
ационог суда не ће се уважити у случајима тачке

2, 3 и 8, §-а 52, ако стоје остали узроци изузећа против других судија, те би због тога немогуће било да се ствар реши.“

У §-у 54 додаје се:

„Изузеће против судија виших судова може се учинити само у незадовољству или жалби, осим ако се после тога промена у судијама вишега суда догодила, или су код постојећих судија настали узроци, са којих се чини изузеће, но и тада се то може учинити само преко првостепеног суда.“

У §-у 126 додаје се:

„У парницама о постојању и трајању уговора закупа, о подвозним трошковима између возиоца еснапа и господара, као и у случајима тачке 2, 5, 6, 9 и 10 §-а 102, председник суда може наредити, да се парничари кратким позивом оног истог дана или за сутра дан позову на суђење.“

У §-у 137, тач. 3-ћа замењује се:

„кад једна страна на рочишту нове доказе поднесе, а друга страна не ће на то да одговара.“

У §-у 144 да се изоставе речи:

„пред судом.“

У §-у 145 да се у почетку дода:

„Ако се парничари пред судом поравнају,“ а после речи: „суд ће,“ реч „свако“ да се изостави.

У §-у 148 други одељак да се замени:

„Онај, који није интересован, може акта парнице разгледати и преписати, само ако му обе парничне стране то дозволе. Одвојена мњења судија суд не ће дозволити ником да чита или да преписује.“

У §-у 158 да се дода као трећи одељак:

„Разлагање парничара на рочишту бива само усмено. Писмена објасњења и расправе не ће се узимати у вид.“

У §-у 189 да се дода:

„Но односно дана и године издања (датума), приватна исправа нема силу доказа према трећима.“

Али ако је она власти ма у којој цели прйдана или је издатељ исправе умро, онда дату предаје власти или смрти издатеља сматра се према трећима као датум исправе.“

§ 190, који гласи: Док исправу и т. д., „укида се“

§-у 192 додаје се:

„Ако се облигацијом више њих заједно обвезују, онда ће сваки од саучасника у обвези испод потписа оног садужника, који је облигацију написао и потписао, својеручно написати, да је садржину облигације прочитао и да се и он по њој обвезује, па ће се по том и сам потписати.“

Ако на облигацији има јемаца, онда ће сваки од јемаца својеручно на облигацији написати ове

речи: „за горњи дуг у суми Н. Н.“ или ако вредност облигације није у новцу „за горњу обвезу јамчим Н. Н.“

Код двостраних писмених уговора мора се уговор написати у онолико примерака колико има уговорача, и у сваком се примерку мора казати у колико је комада уговор написан и потписан.

Примерак написан и потписан руком једног уговорача предаће се другом уговорачу и обратно.

Код уговора, који се влашћу потврде, ово преписивање и измењивање није обвезно.“

После §-а 195 додаје се:

§ 195 а.

„Рачуни трговачки, мајсторски и крчмарски дужника у књизи или у изводу потписати, имају се за потпун доказ, ако је дужник своручно суму дуга словима написао и изјаснио да је признаје. Таксена марка на оваке рачуне прилепљују се као и на друга писмена од едности према количини дугујуће суме.“

У §-у 323 да се:

„број 315 замени са 313.“

После §-а 323 да се дода:

§ 323 а.

„Нови докази у жалби не примају се.

Но, ако је решење нижег суда изречено без слушања противне стране, па ова у жалби поднесе нове доказе о околностима због којих би од суда ништав био, онда може касациони суд

вратити дело нижег суду да те доказе оцени и ствар поново реши.“

§ 323 б.

„Са жалбом на касациони суд поступиће се као и са незадовољством по §-у 315.“

После §-а 335 да се дода:

§ 335 а.

„Ако би извршна пресуда била тако нејасна и неопредељена, да је извршна власт не би била у стању извршити, онда ће се она обратити суду, који ће поступити по §-у 335.“

У §-у 376 прва алинеја да се замени овако:

„Права се могу обезбедити за живота и по смрти обвезаног, док суд није решио да се стипендије над имањем умрлог отвори.“

У §-у 377 да се дода:

„где се по закону сведоци могу узети за доказ.“

§ 389 да се замени:

„Кад тужитељ изгуби парницу, или ако и добије, али не докаже узроке у тач. 3, 4 и 5 §-а 394 и тач. 3, 4 и 5 §-а 399, због којих је обезбеђење добио, губи новчано јемство, које се одмах даје дужнику у накнаду за штету и срамоту.

Ако би дужник већу накнаду од новчаног јемства потраживао, то може само нарочитом парницом тражити за 15 дана, од дана кад је пресуда о дугу извршна постала.“

§ 391 замењује се :

„Дато јемство престаје с допуштењем противне стране.“

§ 431 прва алинеја замењује се :

„Тужбу за поновљење суд ће дати противној страни на одговор и за тим одредити рочиште, и пошто учини ислеђење решиће, има ли или нема места поновљењу.

Првом одељку §-а 466 додаје се :

„Но попис и процену покретних ствари на захтев повериоца мора извршна власт одмах учинити :

а, ако је пресуда или решење по меници изречено ;

б, кад поверилац докаже узроке опасности у §-у 399, тач. 3, 4 и 5.

§-у 469 додаје се :

„Ако би у попис узето имање потребовало чувања, или би доносило или доносити могло какав приход, власт ће одмах исто од дужника одузети и стараоцу, кога ће сама поставити, на чување или руковање предати, ако се поверилац и дужник не би сами погодили, како ће се имање до продаје чувати. Овако постављени старалац има сва права и дужности стараоца стечајне масе. Старатељство престаје чим се имање купцу уступи. Рачун о руковању и приходима имања заједно с новцима старалац полаже извршној власти, која му и награду одређује.“

§-у 470 додаје се :

„ако није случај тач. а и б §-а 466.“

Допуна §§-а 380 и 471, од 21 децембра 1879 год.

укида се.

§-у 481 додаје се :

„Ко хоће у име другог да се надмеће мора извршној власти при лицитацији поднети у овереном препису пуномоћство (§§ 609 и 613 грађ. законика), иначе ће се он сматрати за надметача (лицитанта).“

У §-у 483, првом одељку, реч „осми“ замењује се речју „шеснаести.“

У §-у 507 додаје се :

„Но ни купац није дужан цену положи пре, док се ствар о важности продаје коначно не реши.“

У §-у 511 да се дода :

„тач. 2 а, издавање меничног протеста.“

„тач. 9. свако потраживање по меници. Засуђење меничних спорова, дежурни судија позиваће још двојицу судија трговачког реда, којима су оне године за судије изабрани ;

„тач. 10. сва неспорна и старатељска дела, и

„тач. 11. разматрање општинских пресуда и хитним стварима.“

Препоручујемо Нашим министрима, правде унутрашњих дела, да закон овај обнародују и извршењу се његовом старају; властима запове

дамо да по њему поступају, а свима и свакоме,
да му се покоравају.

19 априла 1885 год.,

у Нишу.

(М П.)

МИЛАН с. р.

Видео и ставио државни печат,

чувар државног печата,

министар правде,

Дим. Маринковић с. р.

Министар правде,

Дим. Маринковић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Ст. Новаковић с. р.

РЕГИСТАР

ГРАЂАНСКОГ ПОСТУПКА.

А.

Акта, кад се могу разгледати у суду §. 148. — судска кад се коме предају §. 372.

Апелациони суд, кад нађе да дело не подлежи његовом разматрању §. 316. — кад врати дело првостепеном суду или одобри пресуду §. 317. — његово закључење §. 319. — приметбе његове §. 320. — у колико комада своје пресуде издаје §. 321.

Б.

Белешка, шта може парничар захтевати, да се у њу стави §. 167. — шта ће садржавати §. 169. — да се прочита парничарима §. 170.

Болестан сведок како се испитује §. 221.

В.

Вештачко прегледање ствари §. 246. — кад има томе места §. 247. — колико се лица за то изнесују и како се бирају §. 248. — изузећа против вештака §. 249. — који пре парнице захтева §. 250. — каква се лица за то узимају а каква искључују §. 251. — кад се не може у суду да учини, или се ствар налази у другом округу §. 252. — кад бива пред влашћу §. 253. — кад парничари

или који вештак не дође §. 254. — парничар опомиње вештака §. 255. — кад није сложено мњење вештака §. 256. — о томе се извешће сачињава §. 257. — какву накнаду вештаци добијају §. 258. — вештаци предходно полагају заклетву §. 259.

Владалац, њега не може нико за сведока позвати §. 219. — не полагаје заклетву §. 272.

Владика као сведок како се испитује §. 221. — како полагаје заклетву §. 227.

Вишак в. продаје.

Војнику како ће се што предавати §. 369.

Вредност опредељујућа в. заклетва.

Г.

Главна в. заклетва

Глуво-нем или нем §. 163.

Д.

Дежурни судија в. одмор.

Добра за извршење пресуде у другом округу како ће се продавати §. 498.

Докази шта су §. 168. — кад се неће сматрати за истините §. 178. — кад се неће допустити а кад оће §. 179.

Достављање в. пресуда и решење. — закључења већих судова §. 375.

Допуњавајућа в. заклетва.

Дуг преко 250 гроша пор. како се доказује §. 242. — 243. — пре овог закона учињени §. 244. — кад се може сведоцима доказивати §. 245.

Дужник кад неће да положи откривајућу заклетву §. 300. и 301. — од пута задржава се §. 414. — кад остане у притвору у својој кући §. 415. — кад је у судском притвору §. 416. — да открије своје стање §. 418. — кад се ослобођава притвора §. 419.

Ж.

Жалба на суђење примирителног суда коме се даје §. 15. — за које време §. 16. — у којим случајима §. 17. — противу поравнења §. 18. — противу решења о забрани задржању §. 19. — кад је умесна шта се ради §. 20 и 21. — због неизвршења пресуде општинског суда §. 24. — противу одуговлачења у одређивању рочишта или рока §. 129. — противу којих решења и пресуда подноси се касацијоном суду §. 322. — противу пресуде избраног суда коме се подноси §. 445. — због одуговлачења у извршењу пресуде и решења §. 464. — због наплаћене веће таксе §. 520.

З.

Забрана како се тражи §. 378. — уз њу може ли и наплата да се тражи §. 379. — на које ствари не може се тражити §. 380. — одкад важи §. 381. — кад се од више лица тражи у један дан на једно имање §. 382. — кад може да се тражи §. 398. и 399. — на имање које се налази у рукама туженог, или кога другог §. 401. и 402. — кад се дозволи §. 403. — на колико се од имања ставља §. 404. — при којој је потребан старатељ §. 405. — на ствари, које се код дужника налазе §. 406. — на ствари квару подложне, или које се чувати морају §. 407. — на ствари, које су на путу или у ђумруку §. 408. и 409. — код друге власти добијена а не код суда §. 410.

Задржање безкућника и слугу §. 10. — путника §. 11. — како се правда §. 14. — ствари §. 408., 409. и 410. — дужника §. 414.

Заклетва где се и кад полагаје §. 22., 273. и 274. — код изузећа судије §. 56. — сведока §. 234. и 240. — вештака §. 259. — кад се досуђује §. 261. — кад се може нудити §. 262. — кад се не може нудити §. 263. — ко је може нудити §. 264. — где је суд неће допустити §. 265. — распикуће, који је под старатељством §. 266. — кад се

положи, а по закону неби требало §. 267. — форма њена §. 268. — ко је може опростити §. 269. — коме се по правилу досуђује §. 270. — у делима непознатим парничару §. 271. — где се полаже §. 273. — рочиште кад се одређује за њу §. 274. — кад ко не дође да је положи §. 275. — кад умре парничар а не положи је §. 276. — њена важност живо да се представи §. 277. — како се полаже §. 278. — онога који незна српски §. 279. — каквих има §. 280. — главна §. 281. — где јој нема места §. 282. — који је нуди мора и обећати да ће је примити §. 283. — где се може нудити §. 284. — у којим парницама мора се именовати лице, коме се нуди §. 285. — презадуженог који је под стедиштем §. 286. — кад се немора ни примити ни повратити §. 287. — где се не може повратити §. 288. — примљена или повраћена §. 289. — кад се одма узима од парничара §. 290. — допуњавајућа §. 291. — вредност одређујућа §. 292. до 295. — откривајућа §. 296. до 302.

Закључење овог закона §. 523.

Закључења судска шта су §. 303. — апелациони суд како изискује §. 319. — касацијоног суда §. 327

Залог на пописано имање за извршење пресуде §. 469.

Заложно право одкад почиње §. 381.

Заступање парничара §. 72. — правних лица §. 73. — учесника §. 74. — оних, који на страни живе §. 75. — одсуствујућих §. 76. — неспособних §. 77. — без пуномоћја §. 87. — при извршењу пресуде §. 468.

Заштитник, кад ће се парничар на њега позвати §. 67. — његове дужности §. 336. и 337. — кад одговара за штету §. 338. — кад не одговара §. 339. — кад не дође на рочиште §. 340. — кад има места заштити §. 341.

Заштићеник кад сам води парницу §. 340.

Збића, која парничар не зна §. 165. — доказивање §. 178.

Званичник суда, коме даје изузећа против судије §. 55. — бележи сва рочишта у протокол §. 114. — предаје дела у очи дана рочишта §. 115.

И.

Изазивачка парница §. 346. — шта у тужби треба да се наведе §. 347. — како се извиђа §. 348. — кад изазвани докаже право §. 349. — кад изазвани не поднесе тужбу на време §. 350.

Избрани суд §. 433. — у којим случајима суди §. 434. — како се бирају судије §. 435. — кад се парничари ван суда на исти сложе §. 436. — кад се у избору судија не сложе §. 437. — која власт позива судије и парничаре на суђење §. 438. — кад судија не може да се прими дужности, или не дође да суди §. 439. — какву накнаду судија обија §. 440. — кад парничар недође на суђење §. 441. — како ствар извиђа и издаје пресуде §. 442. — кад се по његовој пресуди заклетва има да положи §. 443. — има ли места жалби против његове пресуде §. 444. — коме се подноси жалба против његове пресуде §. 445. — шта се ради по жалби против његове пресуде §. 446. и 447. — извршење његове пресуде §. 448.

Извиненење парничара од личног предстанка суду §. 72.

Извиђење парнице §. 149. — кад није јавно §. 150. — бива у пуном заседању §. 151. — може сваки слушати §. 152. — кад се закључава §. 166. — како бива кад недође који од сведока §. 173. — кад се при њему појави казнимо дело §. 174. — свршава се оног дана, кад је рочиште §. 175. — кад се довољно сврши §. 176.

Извршење пресуде или решења §. 460., 461. и 462. — која је власт за то надлежна §. 463. — за које време мора бити §. 464. — без судске пресуде или решења, шта се остало може извршивати §. 465. — како се пописују ствари осуђеног §. 466. — кад се крије осуђени §. 467. — кад се незна где је осуђени, или је умро §. 468. — кад се попише имање, каква се сигурност добија §. 469. — више пресуда и решења §. 470. — које се ствари у попис не узимају §. 471. и 471а. — кад је из непокретности §. 472.

— из ствари квару изложених или скупочених §. 473. — за колико дана огласу се приступа §. 474. — колико дана има да протече од дана огласа до дана продаје §. 475. — продаја ствари како се оглашује §. 476. — оглас о продаји имања како се сачињава §. 477. — ко се позива на дан продаје §. 478. — ко се не може надметати §. 479. — јавна продаја кад се свршује §. 480. — кад престане надметање §. 481. — како се продаје непокретност §. 482. — кад се новци полагају за купљену ствар §. 483. — кад купац не положи новце §. 484. — ако буде вишка на другој продаји §. 485. — кад се новци на лицитацији добију §. 489. — кад се уништи прва продаја, па се друга нареди §. 490. — кад се покретна ствар досуди §. 491. — кад ствар у руке другог пређе §. 492. — о досуђеном непокретном имању §. 493. и 494. — о службености §. 495. — кад осуђена има да уради какав посао §. 496. — кад осуђени нема ствари §. 497. — из имања које се у другом округу налази §. 498. — кад се поверитељ потпуно или од части намири §. 499. — кад се ко при томе противи власти §. 500.

Изостанак од рочишта §. 128., 130. и 141. — може се правдати §. 134. — како се може правдати §. 135.

Изузећа против судије §. 52. — кад треба сам судија да учини §. 53. — кад и како треба парничари да учине §. 54. — како се с њим поступа §. 55. — каква је заклетва код њега §. 56. — против перовође §. 57. — против сведока §. 211.

Испитивање сведока §. 168., 208., 209., 210., 216., 222., 223., 224., 225., 226., 227., 228., 229., 230., 231. и 232.

Исправа, јавна §. 187. — кад је подпун доказ §. 188. — приватна §. 189. — да се прочита сведоцима §. 190. — подпис на њој, кад ће се срањивати §. 196. — кад се из више табака састоји §. 197. — поцепана или исечена §. 198. — како се суди о њеној важности §. 199. — како се подноси суду, и кад се нађе да је лажан оригинал §. 200. — о разним предметима §. 201. — кад се може и преко

суда тражити §. 202. — кад се може захтевати у оригиналу или у потврђеном препису §. 203. — коме нестане §. 204. — кад нестане кривицом издатеља или другог кога §. 205. — нова кад се тражи §. 206. — нова кад се по пресуди не изда §. 207. — кад је немогуће да се узме или се изгуби §. 245. — тражбина по приватној §. 457. — кад се не призна за истиниту §. 459.

Итна ствар шта је §. 102. — тужба или одговор, кад ће се означити да је итна §. 113.

Ј.

Јемство у чему се даје при обезбеђењу §. 390. — кад престаје §. 391. — колико се даје §. 400.

Јавна в. продаја, в. исправа.

Јавно в. извиђене.

К.

Касациони суд, кад се на њега жалба подноси §. 322. и 323. — кад дело не подлежи његовом разматрању §. 324. — кад уништава пресуде и решења нижих судова §. 325. — чија решења предходно разматра §. 326. — његово закључење §. 327. — кад оснажава пресуде или решења нижих судова §. 328. — његово решење кад је извршно §. 329. — кад учини приметбе нижем суду §. 330. — кад по његовој приметби има да се допуни извиђење §. 331. — кад му на приметбе нижи суд учини разлоге §. 332. — прве његове приметбе §. 333.

Књиге трговачке или занатлијске какву важност имају §. 195.

Корпорација §. 61.

Кратко в. суђење.

Кривица кад се обелодани §. 174.

Купац кад не положи новце §. 484. — зове се и на другу продају кад се прва уништи §. 490.

Л.

Лажна исправа кад се представља §. 459.

Лица, која по закону не могу сведочити §. 210. — која суд од сведочења искључује §. 211. — сродна кад ће се нагонити на сведочбу §. 212.

Личних права в. мешање.

М.

Менице како се узимљу при кратком суђењу §. 451.

Мешање у парницу §. 65. и 66. — код личних права §. 69.

Митрополит како се као сведок испитује §. 221. — како полаже заклетву §. 272.

Н.

Надлежност општинских судова §. 6. до 11. — првостепеног суда, како се опредељује §. 28. — за тужбу против учесника §. 29. — за онога, који у Србији не живи, или му се не зна место пребивања §. 30. — за жену и децу: брачну, позаконјену и небрачну §. 31. — за лице, које нема стално место пребивања §. 32. — према ономе, који има више места пребивања §. 33. — за тужбе о испуњењу уговора и накнади штете §. 34. — за распре због старатељства §. 35. — о правима стварним §. 36. — за обезбеђење §. 37. — за умрлога §. 38. — за споредну ствар §. 39. — за противтужбу §. 40. — за тражења истичућа из недозвољених дела §. 41. — за чиновника §. 42. — где се тужитељ изазивље §. 43. — за поновљење парнице §. 44. — за жалбе против судије избраног суда §. 45. — више судова за један случај §. 46. — кад обе стране даду тужбу разним судовима §. 47. — за лице, које доцније подстециште дође §. 48. — кад обе стране ненадлежном суду предстану §. 49.

Надметање в. продаја.

Накнада за штету и срамоту при обезбеђењу §. 389.

Намирени поверитељ в. извршење.

Наплате без пресуде или решења какве могу бити §. 465.

Недостатачно в. иуномоћије.

Незадовољство кад се пошти прела §. 119. — против којих пресуда подноси се §. 309. — за колико дана се подноси §. 311. — доцкан или ненадлежно поднесено §. 312. — задржава извршење пресуде §. 313. — могу ли у њему бити нови докази §. 314. — кад се на време подноси §. 315.

Неистинити в. докази.

Нем и глувоном §. 163.

Ненадлежни суд в. предстанак.

Непокретно имање кад осуђени не ће да уступи §. 493. — или кад се налази у рукама другога §. 494.

Неправни притежатељ §. 68.

Непристојност у суду како се казни §. 154.

Неспособност парничара §. 59. — в. сведоци.

Неставша в. исправа.

Неуредна јавна продаја §. 501. — ко се за то тужи §. 502. — тужба за уништење продаје §. 503. — ако је тужба против полицајног чиновника §. 504. — ако је против надметача §. 505.

Нејасна, опстојателства при извићању §. 164. — в. тужба.

Нови докази и наводи §. 160. и 161.

Новци кад се полагају за купљену ствар на лицитацији §. 483. — кад их купац не положи §. 484. — на лицитацији добивени коме се издају §. 489.

О.

Обвезаност чиме се доказује §. 377.

Обезбеђујућа сретства §. 376.

Обезбеђење и наплата не може се једним актом тражити §. 379. — на шта се не може тражити §. 380. — кад

више лица у један дан добију на једно исто имање §. 382. — кад се тражи од главне контроле §. 383. — кад суд уважи §. 384. — кад се ствар налази у рукама трећег §. 385. — кад поверитељ о томе добије решење §. 386. — кад се тражи код више судова §. 387. — ако рок плаћања није истекао §. 388. — накнада за штету и срамоту §. 389. — какво се јемство даје §. 390. — кад се скида §. 392. — при поновљењу парнице §. 430.

Обећана а не положена в. заклетва.

Облигација како треба да се сачини §. 191. — кад важи §. 192. — кад се од власти одовери §. 193. — чиме се доказује њена исплата и отплата §. 194. — исплаћена кад се одузима §. 499.

Обустава кад бива §. 421 — како се тражи §. 422. — кад је суд реши §. 423. — ствари, за коју је нуждан старатељ §. 424. — како се извршује §. 425.

Опште в. пуномоћије.

Општински судови — круг њихов §. 6. — за кога су надлежни §. 7. и 8. — да ставе забрану §. 9. — задржавају од пута §. 10., 11. и 14. — како позивају парничаре §. 12. — како извиђају парнице и извршују пресуде §. 13. — противу њихових пресуда или решења коме се дају жалбе §. 15. — за колико дана §. 16. — против њихових пресуда у којим случајима се жалба даје §. 17. — противу поравњења §. 18. — кад се даје жалба против њихне забране или задржања с пута §. 19. — њихова такса §. 23.

Објаснење нејасних опстојателства при парницењу §. 164.

Оглас о продаји имања за колико времена мора се издати §. 474. — где се чини §. 476 — како се сачињава §. 477. — ко се позива на дан продаје §. 478.

Одбацивање парнице §. 108. и 109.

Одбрана туженог в. суђење.

Одговор на тужбу §. 104. — какав може бити §. 205. — у колико се комада подноси §. 106. — шта треба из-

ложити §. 107. — кад се не поднесе §. 111. — кад треба да се назначи «хитно» §. 113. — кад се пошти преда §. 119.

Одкривајућа в. заклетва — тужба в. тужитељ.

Одлагање парнице §. 108. и 110.

Одмор судски §. 510. — за време његовог трајања ко остаје при првостепеном суду и шта р ди §. 511. — против решења дежурног судије коме се дају жалбе §. 512.

Одношење судова §. 58.

Одрицање исправе §. 459.

Одустанак од парнице §. 148.

Опасност чим се доказује при тражењу прибелешке §. 394. — при забрани §. 399. — кад не може да се докаже §. 400.

Опредељујућа в. заклетва.

Општена в. заклетва.

Основна правила овог закона §. 1.

Основ, један исти кад имају више лица за једну парницу §. 60. — при тужби кад се измени §. 160.

Осуђени, који се крије или је умро в. извршење.

Оштећени, неуредном јавном продајом §. 502. — како за то тужбу подноси §. 503.

II.

Парница, ко може у њу да се умеша §. 65. и 66. — где нема места мешању §. 69. — којз може водити без пуномоћија §. 87. — њено одбацивање §. 109. — њено одлагање §. 110 — њено поновљење §. 426.

Парничар, неспособан да води парницу §. 59. — кад с једне стране има више лица а један основ имају §. 60. — кад више лица с стављају једно тело, (корпорацију) §. 61. — ко може да се умеша у парницу §. 65. и 66. — где нема места мешању §. 69. — кад умре једна страна а нема заступника §. 71. — који издано пуномоћије хоће да порече §. 90. — кад обе стране лично суду предстану §. 103. — докле се чека на рочишту §. 128. — кад не може да

дође на рочиште §. 130. — коме се уваже узроци §. 131. — коме се не уваже §. 132. — коме није продужено рочиште §. 133. — ко изостане од рочишта §. 134. — да буде пристојан у суду §. 154. — кад не буде на време на рочишту у суду §. 156. — кад обз стране предстану §. 157. — ако се не поравњају §. 158. — могу обз стране опстојатељства на рочишту исправљати §. 159. — има право да одговори на нове доказе §. 161. — који не одговара на рочишту §. 162. — који не зна српски §. 163. — одговара на свако опстојатељство §. 164. — која збића може огласити да их не зна §. 165. — шта може захтевати да се стави у бзмешку §. 167. — шта треба да докаже §. 178. — шта не треба да докаже §. 179. и 180. — не сме сведока у говору прекидати §. 226. — његове приметбе на сведоџбу §. 227. — полаже одмах у руке судске трошак за сведоке §. 241. — који обећа заклетву па умре а не положи је §. 276. — кад пристане одмах се заклинје §. 290. — кад води парницу у другом округу §. 361.

Парнична в. таксе.

Писмо кад ко суду покаже место пуномоћија §. 86.

Писмена в. сведочба — в. избрани суд.

Поверитељ коме није било могуће узети писмену исправу на дуг §. 245. — кад се потпуно или од чести намири §. 499.

Повраћена в. заклетва.

Погрешке у пресуди или решењу како се исправљају §. 334. и 335.

Подозриви сведоци §. 215.

Позив за заклетву §. 273. — за допуњавајуће извиђење §. 318. — судски како се доставља §. 358., 359. и 360.

Покретна в. ствар.

Полицајна власт, кад бира избране судије §. 437. — кад их позива на суђење §. 438. — како извршује пресуде и решења §. 464. до 500.

Поновљење парнице, кад се тражи §. 426. — кад не може да се тражи §. 427. — шта мора предходити §. 428.

— за колико време може се тражити §. 429. — задржава ли пресуду од извршења §. 430. — кад се затражи шта суд ради §. 431. — колико се пута може тражити §. 432.

Попис имања в. залога.

Поравњење парничара §. 144. — ставља се у протокол §. 145. — кад је на превари учињено §. 146. — кад се не може учинити §. 147.

Порицање в. признање.

Потврђење пуномоћија §. 80.

Поцепана в. исправа.

Поштански рецпис како служи за доказ §. 119.

Правдање изостанка од рочишта §. 135. и 239.

Правила основна овог закона §. 1.

Правни притежатељ §. 68.

Право, како се доказује §. 178. и 179. — залог на имање кад се задобија §. 381.

Првостепени суд за које је предмете надлежан §. 27.

-- за која лица §. 28. — за тужбу против учесника §. 29.

Предаја в. пресуда, по окружним варошима §. 336. — ван окружне вароши §. 368. — како бива у опште §. 370., 372., 373., 374. и 375.

Предмет, за који нема прописаног правила како се суди §. 2. — у коме има места заштити §. 341.

Предстанак обојих страна ненадлежном суду §. 49.

Председатељ опомиње и казни неправојног парничара или сведока §. 154.

Пренис в. тужба.

Препрека целог суда или већине судија §. 50.

Пресуда општинског суда како се извршује §. 13. и 24. — првостепеног за колико се дана издије парничару §. 177. — шта је §. 303. — како се изриче §. 304. — шта мора у њој бити §. 305. — кад је извршна §. 307. — шта на њој да буде §. 308. — против које се незадовољство подноси §. 309. — која не подлежи апелацији §. 310. — како се доставља §. 358., 359., 360. и 366. — онима, који живе ван окружне вароши §. 368. — војнику док је под.

барјаком §. 369. — онима, који не знају писати §. 370. — ненадлежном лицу кад се преда §. 364. — кад не може да се изврши §. 418. — како се тражи њено извршење §. 461. и 462. — за колико време има да се изврши §. 464. — шта се без ње може наплатити §. 465. — њих више предато на извршење §. 470.

Прибелешка, ко је тражи §. 378. — може ли уз њу и наплата да се тражи §. 379. — на коме имању не може бити §. 380. — од кад важи §. 381. — у један дан од више лица не једно исто имање §. 382. — услови кад се тражи §. 393. — кад се тражи чиме се опасност доказује §. 394. и 395. — не право обвезаног §. 396. — кад решење о томе постане извршно §. 397.

Приватна в. исправа.

Признање пред судом §. 181. — поречено §. 182. — пуноважно §. 183. — једног учесника §. 184. — кад мора да се прими §. 185.

Прикивање чега на обиталиште §. 121.

Прикривач ствари §. 298.

Примање како се уступа за извршење пресуде §. 497.

Приметбе апелац. суда §. 320.

Приметбе касац. суда §. 330. до 333.

Примљена в. заклетва.

Припрема за извиђење §. 92.

Притвор дужника кад се тражи §. 411. — шта суд ради §. 412. — поверитељ тужбу да поднесе §. 413. — ко стражара рани §. 415. — докле траје §. 417. и 419.

Притежатељ, правни и неправни §. 68. — који се по пресуди истискује §. 493.

Пријавник, његове дужности §. 92. — да преда туженом препис тужбе §. 104. — води протокол о рочиштима §. 114. — кад треба да преда дела за извиђење и суђење §. 115.

Продаја, ствари забрањених §. 407. — како се иначе оглашује §. 476. — ко се на њу позива §. 478. — ко се на њој не може надметати §. 479. — кад се извршује §.

480. — кад престаје надметање §. 481. — непокретности оће ли се чинити укупно или комад по комад §. 482. — полагање новаца §. 483. — нова кад се наређује §. 484. — ако се покаже при овој вишак §. 485. — ствари испод процене §. 486. — кад на њу недође који поверитељ §. 487. — како се о њој води списак §. 488. — непокретности кад се сврши шта се ради с новцима §. 489. — кад се уништи па се друга нареди §. 490. и 509. — добара у другом округу §. 498. — кад је неуредна §. 501. — кад је ко оштећен §. 502. — кад се уништава §. 506. и 509. — пошто се сврши кад се тапија издаје §. 507.

Продужење рока §. 123. и 131. — кад се неуважи §. 132. и 133.

Противник при извршењу пресуде в. извршење.

Противтужби кад има места а кад нема §. 342. до 345.

Противусловија в. сведоци.

Протокол рочишта §. 114.

Процена ствари, кад се парничари о њеној вредности несложе §. 260.

Пуноважно в. признање.

Пуномоћник, који га узме §. 78. и 82. — кад поднесе неуредно пуномоћије §. 89.

Пуномоћије, шта треба у њему означити §. 79. и 84. — да буде потврђено §. 80. — ко немора имати §. 81. — ко има опште §. 83. — недостатчно §. 85. и 86. — без њега ко меже водити парницу §. 87. — доцније набављено §. 88. — неуредно §. 89. — кад се пориче §. 90. и 91.

Путника може општински суд задржати од пута §. 11.

Р.

Рабош, како се по њему суди §. 25. — какву силу доказа има §. 26.

Разлози суда в. касациони.

Разноситељ судских акта §. 363.

Расматрање касационог суда §. 324. и 325.

Рачунска парница §. 351. — за колико дана тужени рачун предаје §. 352. — ако га не положи §. 353. — кад се реши оће ли се примити рачун или не §. 354. — кад се неодговори, одобрава ли се рачун или не §. 355. — коме није по вољи рачун или одговор §. 356. — на сваку тачку рачуна одговара се §. 357.

Рана, за стражара у обиталишту §. 415. — за сиротног дужника у судском притвору §. 416.

Рачунодавац шта мора исказати §. 357.

Рачунопримац в. рачунодавац.

Рецепис, од стране власти кад се неврати §. 365. — како се попуњава и подписује §. 370. — о чему има силу доказа §. 371. — да се на време суду врати §. 373. — недостатак у њему §. 374.

Решење, за колико дана издаје се парничару §. 177. — шта се њим свршава §. 303. — како се изриче §. 304. — шта се у њему мора означити §. 306. — кад је извршно §. 307. и 460. — да буде на њему и судски печат §. 308. — како се доставља §. 358., 359. и 366. — кад нема онога, коме се има предати §. 360. — ономе, који живи ван окружне вароши §. 368. — војнику док је под барјаком §. 369. — ономе, који незна писати §. 370. — кад се преда ненадлежном лицу §. 374. — кад неможе да се изврши §. 418. — по кратком суђењу кад се задржава од извршења §. 455. и 456. — како се тражи његово извршење §. 461. и 462. — за колико време извршује се §. 464. — шта се без њега може наплатити §. 465.

Рок, колики може бити §. 116. — одкад се рачуна §. 117. — кад пада у нерадни дан §. 118. — кад има учесника §. 120. — кад се преко новина или прикивањем саопшти §. 121. — кад се одређује за шта се пази §. 122. — кад је законом изречно опредељен §. 123. — кратки §. 126. — кад прође какве су последице §. 138. — за наплату по кратком суђењу и по меницама §. 454.

Рочиште, кад се одређује §. 112. — на шта се пази §. 124. — редом се одређује §. 125. — у итним стварима предходно §. 126. — одређује се и пре и после подне §. 127. — кад се одуговлачи, жалба §. 129. — друго кад се одређује §. 137. — колико пута се продужава §. 142. — кад на исто једна страна недође §. 171. — кад обе стране недођу §. 172. — за поновлење парнице §. 431.

Рочишни протокол §. 114.

Рукописа и подписа сравњивање §. 196.

С.

Саопштење чега, како бива преко новина и прикивањем §. 121. — ономе, коме се место пребивања незна §. 364.

Сведоци да буду пристojни у суду §. 154. — њихово испитивање §. 168. и 216. — из другог округа, и они, који немогу суду доћи §. 209. — неспособни §. 210. — које суд од сведочења искључује §. 211. — кад ће се нагонити да сведоче против своје родбине §. 212. — важност њиових исказивања ко оцењује §. 213. — подозрителни §. 214. и 215. — како исказују сведочбу §. 217. — њихово казивање кад доказ сачињава §. 218. — болестни како се испитују §. 221. — на што се предходно опомињу §. 222. — каква им се питања предлажу §. 223. — како се бележе њини одговори §. 224. — да се испитани задрже у заседању §. 225. — њи несме парничар у говору прекидати §. 226. — после њиних испита чине се приметбе §. 227. — који незнају српски да говоре §. 228. — да им се прочита њино казивање §. 229. — кад се покажу противсловија исказивања §. 230. — о чему се питају §. 231. — кад их има и с једне и с друге стране, решава ли већина §. 232. — кад се где и како заклињу §. 234. — кад ко неће да сведочи или да се закуне §. 235. — кад могу одбити сведочбу §. 236. — могу ли двапут о једном спору сведочити §. 237. — могу ли се пре парнице испитати §. 238. — који на

Тужба због старатељства или управљања туђег имања §. 35. — о правима стварним, о деоби и т. д. §. 36. — о обезбеђењу §. 37. — против умрлога §. 38. — за споредну ствар §. 39. — противтужба §. 40. — за тражења истичућа из недозвољних дела §. 41. — ненадлежно поднешена §. 49. — каква може бити §. 93. — шта у њој треба да буде §. 94. — у колико преписа се подноси §. 95. — због више спорних предмета §. 96. — кад је непотпуна и нејасна §. 97. — о споредном тражењу §. 98. — кад се одбацује §. 99. — устмена како се подноси §. 100. — колико се примају од једног лица у један дан §. 101. — за итну ствар §. 102. — у препису даје се на одговор. §. 104. — шта на њој треба означити §. 113. — како се доставља на одговор §. 358. и 359. — онеме који живи у другом округу §. 362. — онеме који ван отачбине живи §. 363. — при кратком поступку §. 453. — за уништење јавне продаје §. 503. — ако је противу полицајног званичника §. 504. — противу надметача §. 505.

Тужени кад не држи у своје име опарничени предмет §. 68. — ако то необзнани §. 70. — шта треба да наведе у одговору на тужбу §. 107. — кад у одговору захте да се парница одбаци или одложи §. 108. — кад одговор на време неподнесе §. 111. — кад одговори на тужбу §. 112. — кад не дође на рочаште §. 140.

Тужитељ, кад га нема §. 3. — кад стави забрану код општинског суда §. 14. — кад недође на рочиште §. 139. — кад основ тужбе на рочишту измени §. 160. — шта наводи у тужби за откривање ствари §. 298.

У.

Увреда суду при извиђању парнице §. 155.

Укидање законика и законодавних решења овим законом §. 523.

Умешавање у парницу §. 65. и 66.

Уништење в. продаја.

Учесници, који је суд за њих надлежан §. 29. — кад имају један основ, како се туже §. 60., 61., 62. и 63. — кад један од ових има особито право §. 64. — како се заступају §. 71. — кад могу пуномоћије порећи §. 91.

Ф.

Форма в. заклетва.

Ч.

Чиновник о чему неможе да сведочи §. 220. — може ли бити изабрани судија §. 435.